

ഓം നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ ഹരിഃ ഓം
— —

കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ
ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകം - പ്രപാഠകഃ 1 - 4

Version Notes:

This is now the current Version 1.1 dated June 30, 2021.

1. This replaces the earlier version 1.0 dated Dec 31, 2019.
2. This version has been updated with the errors found and reported till June 30, 2021.
3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done wherever applicable.
4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Earlier Versions

1st	Version Number	0.0 dated 24th October 2017
2nd	Version Number	1.0 dated 31st December 2019

Table of Contents

3	കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം.....	5
3.1	ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ - അഗ്നിഹോത്രബ്രാഹ്മണം	5
3.1.1	അനുവാകം 1 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോപോദ്ധാതഃ.....	5
3.1.2	അനുവാകം 2 - അഗ്നിഹോത്രനിരുപണം.....	6
3.1.3	അനുവാകം 3 - ഉപയോക്ഷ്യമാണസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ	12
3.1.4	അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ.....	16
3.1.5	അനുവാകം 5 - കാമ്യാനി ഹോമദ്രവ്യാണി	19
3.1.6	അനുവാകം 6 - അഭ്യുദ്രവണം, ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ്ച	24
3.1.7	അനുവാകം 7 - ഹവിഷഃ സർവദേവതാസംബന്ധേന പ്രശംസാ 27	
3.1.8	അനുവാകം 8 - ദോഹനപ്രകാരോഽഗ്നിഹോത്രഹോത്രശ്ച.....	28
3.1.9	അനുവാകം 9 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോസംസൃഷ്ടഹോമമന്ത്രൗ	29
3.1.10	അനുവാകം 10 - വഹേനരവസ്ഥാവിശേഷാനുസാരേണ ഹോമഃ	30
3.1.11	അനുവാകം 11 - കാലഭേദേന സമന്ത്രകം പരിഷേചനം	32
3.2	ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണം.....	36
3.2.1	അനുവാകം 1 - ദശഹോത്യമന്ത്രസ്യ ക്രതാർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗൗ.....	36
3.2.2	അനുവാകം 2 - ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം ക്രതാർത്ഥപ്രയോഗഃ	40
3.2.3	അനുവാകം 3 - ചതുർഹോത്യപഞ്ചഹോത്യമന്ത്രഗ്രഹ ഭാഗയോഃ പുരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ	43
3.2.4	അനുവാകം 4 - ജഗഥ് സൃഷ്ടികഥനമുഖേന ഹോത്യമന്ത്രപ്രശംസാ	47
3.2.5	അനുവാകം 5 - ദക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹമന്ത്രവ്യാഖ്യാനം.....	50
3.2.6	അനുവാകം 6 - ദ്വാദശാഹദശമേഽഹനി ഹോത്യമന്ത്രാഃ.....	53
3.2.7	അനുവാകം 7 - സപ്തഹോത്യമന്ത്രസാദ്ധ്യയജ്ഞപ്രശംസാ.....	55
3.2.8	അനുവാകം 8 - ഹോത്യമന്ത്രാണാം സോമയാഗാങ്ഗത്വം.....	57
3.2.9	അനുവാകം 9 - ഹോത്യമന്ത്രോത്പത്തികഥനപ്രസംഗേന ജഗഥ് സൃഷ്ടിഃ	61
3.2.10	അനുവാകം 10 - ദേവസൃഷ്ടിമദ്ധ്യേഽവസ്ഥിതസ്യേന്ദ്രസ്യ ദേവതാധിപതിത്വം	65
3.2.11	അനുവാകം 11 - ഹോത്യമന്ത്രാണാം പുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ.....	69
3.3	ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണശേഷഃ	75

3.3.1	അനുവാകം 1 - സർവേഷാം ഹോത്യമന്ത്രാണാം ചതുർ ഹോത്യശബ്ദേണ വ്യവഹാരം	75
3.3.2	അനുവാകം 2 - നൈമിത്തികോ ഹോത്യമന്ത്രഹോമഃ	77
3.3.3	അനുവാകം 3 - കേശവപനാങ്ഗം പുഷ്ടിവേദനം	79
3.3.4	അനുവാകം 4 - പ്രതിഗ്രഹമന്ത്രമഹിമജ്ഞാനം	80
3.3.5	അനുവാകം 5 - പ്രശ്നോത്തരരൂപോ ബ്രഹ്മവിഷയസ്സംവാദഃ	85
3.3.6	അനുവാകം - ഹോത്യപ്രശംസാപ്രസംഗേന ക്രതുനാമൃതിഗ് വിശേഷവ്യവസ്ഥാപനം, അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്ത്യം ച	88
3.3.7	അനുവാകം 7 - അഗ്നിഹോത്രസ്യ സർവക്രതുരുദ്ഭാവസാധനേന പ്രശംസാ	91
3.3.8	അനുവാകം 8 - സൃഷ്ടിസാധനത്വേന ഹോത്യമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശംസാ	93
3.3.9	അനുവാകം 9 - വായുരൂപത്വജ്ഞാനേന ഹോത്യമന്ത്രാണാം പ്രശംസാ	95
3.3.10	അനുവാകം 10 - ദശഹോത്യമന്ത്രാണാം കാമ്യപ്രയോഗഃ	99
3.3.11	അനുവാകം 11 - ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാജ്ഞാം പ്രവൃത്തിനിമിത്തം 101	
3.4	ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ - ഉപഹോമാഃ	106
3.4.1	അനുവാകം 1 - ഉപഹോമാഃ	106
3.4.2	അനുവാകം 2 - ഉപഹോമാഃ	111
3.4.3	അനുവാകം 3 - ഉപഹോമാഃ	115
3.4.4	അനുവാകം 4 - ഉപഹോമാഃ	123
3.4.5	അനുവാകം 5 - ഉപഹോമാഃ	127
3.4.6	അനുവാകം 6 - ഉപഹോമാഃ	131
3.4.7	അനുവാകം 7 - ഉപഹോമാഃ	137
3.4.8	അനുവാകം 8 - ഉപഹോമാഃ	143

=====

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2 കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

2.1 ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ - അഗ്നിഹോത്രബ്രാഹ്മണം

2.1.1 അനുവാകം 1 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോപോദ്ധാതഃ

T.B.2.1.1.1

അങ്ഗിരസോ വൈ സത്രമാസത ।
തേഷാം പൃശ്ണിർ-ഘർമധുഗാസീത് ।
സർജീഷേണാജീവത് । തേഽബ്രൂവന് ।
കസ്യൈ നു സത്രമാസുഹേ ।
യേഽസ്യ ഓഷധീർന ജനയാമ ഇതി ।
തേ ദിവോ വൃഷ്ടി-മസ്യജന്ത ।
യാവന്തഃ സോക്താ അവാപദ്യന്ത ।
താവതീരോഷധയോ ഽജായന്ത ॥
താ ജാതാഃ പിതരോ വിഷേണാലിംപന് । 1 (10)

T.B.2.1.1.2

താസാം ജഗ്ധാ രുപ്യന്തേത്യത് । തേഽബ്രൂവന് ।
ക ഇദമിത്ഥ-മകരിതി ।
വയം ഭാഗധേയ-മിച്ഛമാനാ ഇതി പിതരോ ഽബ്രൂവന് ।

കിം വോ ഭാഗധേയമിതി ।

അഗ്നിഹോത്ര ഏവ നോഽപ്യസ്തിത്യ-ബ്രൂവന് ।

തേഭ്യ ഏതദ്-ഭാഗധേയം പ്രായച്ഛന് । യദ്യുതാ നിമാർഷ്ടി ।

തതോ വൈ ത ഓഷധീര-സ്വദയന് ॥

യ ഏവം വേദ । 2 (10)

T.B.2.1.1.3

സ്വദന്തേഽസ്മാ ഓഷധയഃ । തേ വത്സമുപാവാസ്യജന് ।

ഇദം നോ ഹവ്യം പ്രദാപയേതി । സോഽബ്രവീദ്വരം

വൃണൈ । ദശ മാ രാത്രിർജാതം ന ദോഹന് ।

ആസങ്ഗവം മാത്രാ സഹ ചരാണീതി ।

തസ്മാദ്-വത്സം ജാതം ദശ രാത്രിരന ദുഹന്തി ।

ആസങ്ഗവം മാത്രാ സഹ ചരതി ।

വാരേവ്യതഃ ഹൃസ്യ ।

തസ്മാദ്-വത്സഃ സഃസൃഷ്ടയഃ രൂദ്രോ ഘാതുകഃ () ।

അതി ഹി സന്ധാം ധയതി ॥ 3 (11)

(അലിംപൻ - വേദ - ഘാതുക ഏകം ച) (A1)

2.1.2 അനുവാകം 2 - അഗ്നിഹോത്രനിരൂപണം

T.B.2.1.2.1

പ്രജാപതി-രഗ്നി-മസ്യജത । തം പ്രജാ അന്വസ്യജ്യന്ത ।

തമഭാഗ ഉപാസ്ത । സോഽസ്യ പ്രജാഭി-രപാക്രാമത് ।

തമവരുരുഥ്-സമാനോഽനൈത് | തമവരുധം നാശക്നോത് |

സ തപോ ടതപ്യത |

സോഽഗ്നി-രുപാരമതാതാപി വൈ സ്യ പ്രജാപതിരിതി |

സ രരാടാദുദമൃഷ്ട | 4 (9)

T.B.2.1.2.2

തദ്-ഘൃതമഭവത് |

തസ്മാദ്യസ്യ ദക്ഷിണതഃ കേശാ ഉന്മൃഷ്ടാഃ |

താം ജ്യേഷ്ഠലക്ഷ്മീ പ്രാജാപത്യേത്യാഹുഃ |

യദ്-രരാടാദുദമൃഷ്ട | തസ്മാദ്-രരാടേ കേശാ ന സന്തി |

തദഗ്നൗ പ്രാഗൃഹ്ണാത് | തദ്-വൃചികിമ്സത് |

ജുഹവാനീ(3) മാ ഹൗഷാ(3)മിതി |

തദ്-വിചികിമ്സായൈ ജന്മ ||

യ ഏവം ഽവിദാൻ. വിചികിമ്സതി | 5 (10)

T.B.2.1.2.3

വസീയ ഏവ ചേതയതേ || തം ഽവാഗദ്യവദ-ജ്ജുഹുധീതി |

സോഽബ്രവീത് | കസ്തമസീതി |

സൈവ തേ വാഗിത്യബ്രവീത് |

സോഽജുഹോമ്-സ്വാഹേതി |

തമ്സ്വാഹാകാരസ്യ ജന്മ ||

യ ഏവഃ സ്വാഹാകാരസ്യ ജന്മ വേദ ।
 കരോതി സ്വാഹാകാരേണ വീര്യം ॥
 യസ്യൈവം വിദുഷഃ സ്വാഹാകാരേണ ജുഹ്വതി । 6 (10)

T.B.2.1.2.4

ഭോഗായൈവാസ്യ ഹൃതം ഭവതി ॥
 തസ്യാ ആഹുത്യൈ പുരുഷ-മസ്യജത ।
 ദിതീയ-മജുഹോത് । സോഽശ്വ-മസ്യജത ।
 തൃതീയ-മജുഹോത് । സ ഗാമസ്യജത ।
 ചതുർത്ഥ-മജുഹോത് । സോഽവിമസ്യജത ।
 പഞ്ചമ-മജുഹോത് । സോഽജാമസ്യജത । 7 (10)

T.B.2.1.2.5

സോഽഗ്നി-രബിഭേത് । ആഹുതീഭിർവൈ മാഽഽപ്നോതീതി ।
 സ പ്രജാപതിം പുനഃ പ്രാവിശത് ।
 തം പ്രജാപതി-രബ്രവീത് । ജായസേതി । സോഽബ്രവീത് ।
 കിം ഭാഗധേയമഭി ജനിഷ്യ ഇതി ।
 തുഭ്യമേവേദഃ ഹൃയാതാ ഇത്യബ്രവീത് ।
 സ ഏതദ്-ഭാഗധേയമഭ്യജായത । യദഗ്നിഹോത്രം । 8 (10)

T.B.2.1.2.6

തസ്മാദഗ്നിഹോത്ര-മുച്യതേ ॥
 തദ്ധ്യയമാന-മാദിത്യോഽബ്രവീത് । മാ ഹൗഷീഃ ।

ഉദയോർവൈ നാവേതദിതി । സോഽഗ്നി-രബ്രവീത് ।
 കഥം നൗ ഹോഷ്യന്തീതി । സായമേവ തുഭ്യം ജുഹവൻ ।
 പ്രാതർമഹ്യ-മിത്യബ്രവീത് ।
 തസ്മാദഗ്നയേ സായച്ഛ ഹൂയതേ । സൂര്യായ പ്രാതഃ ॥ 9 (10)

T.B.2.1.2.7

ആഗേയീ വൈ രാത്രിഃ । ഐന്ദ്രമഹഃ ।
 യദനുദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർജുഹുയാത് ।
 ഉദയമേവാഗേയൗ സ്യാത് ।
 ഉദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർജുഹോതി ।
 തമാഽഗ്നയേ സായച്ഛ ഹൂയതേ ।
 സൂര്യായ പ്രാതഃ ॥ രാത്രിം വാ അനു പ്രജാഃ പ്ര ജായന്തേ ।
 അഹ്നാ പ്രതി തിഷ്ഠന്തി । യഥ്സായം ജുഹോതി । 10 (10)

T.B.2.1.2.8

പ്രേവ തേന ജായതേ । ഉദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർ-ജുഹോതി ।
 പ്രത്യേവ തേന തിഷ്ഠതി ॥
 പ്രജാപതിര-കാമയത പ്രജായേയേതി ।
 സ ഏതദഗ്നിഹോത്രം മിമുന-മപശ്യത് ।
 തദുദിതേ സൂര്യേഽജുഹോത് । യജുഷാ ഽന്യത് ।
 തുഷ്ഠീമന്യത് । തതോ വൈ സ പ്രാജായത ।

യ॒സ്യൈ॒വം ഞ്ച॑ദൃ॒ഷ്ഠ ഉ॒ദിതേ॑ സു॒ര്യോ॒ഗ്നിഹോ॒ത്രം
ജു॒ഹ്വതി॑ । 11 (10)

T.B.2.1.2.9

പ്ര॒വ ജായ॑തേ । അ॒ഥോ യ॒ഥാ ദി॒വാ പ്ര॒ജാന॑ന്നേതി ।
താ॒ദൃഗേ॒വ തത് ॥ അ॒ഥോ ഖ॒ലാഹുഃ॑ ।
യ॒സ്യ വൈ॒ ദൗ പു॒ണ്യൗ ഗൃ॒ഹേ വ॑സ॒തഃ ।
യ॒സ്യ യോ॒രന്യച്ഛ് രാ॒ധയ॑ത്യ॒ന്യം ന॑ ।
ഉ॒ദൗ വാ॒വ സ॑ താ॒വ്യുച്ഛ॑തീതി ।
അ॒ഗ്നിം ഞ്ച॑വാ॒ദിത്യഃ॑ സാ॒യം പ്ര॒വിശ॑തി ।
ത॒സ്മാദ॑ഗ്നിർദു॒രാന॑ന॒ക്തം ദ॒ദൃശേ॑ ।
ഉ॒ദേ ഹി॑ തേ॒ജസീ॑ സം॒പദ്യേ॑തേ । 12 (10)

T.B.2.1.2.10

ഉ॒ദൃന്തം॑ ഞ്ച॑വാ॒ദിത്യ-മ॒ഗ്നിര॑നു॒സമാ॑രോഹതി ।
ത॒സ്മാദ്ധൂ॑മ ഏ॒വാഗേ॑ർദി॒വാ ദ॒ദൃശേ॑ ।
യ॒ദഗ്ന॑യേ സാ॒യം ജു॒ഹ്വയാ॑ത് ।
ആ॒ സൂ॒ര്യായ॑ വൃ॒ശ്യേത॑ ।
യഥ്സൂ॒ര്യായ॑ പ്രാ॒തർ-ജു॒ഹ്വയാ॑ത് ।
ആ॒ഗ്നയേ॑ വൃ॒ശ്യേത॑ । ദേ॒വതാ॑ഭ്യഃ സ॒മദം॑ ദ॒ദ്ധ്യാത്॑ ।
അ॒ഗ്നിർജ്യോതി॑ർ-ജ്യോതിഃ॑ സൂ॒ര്യഃ സ്വാ॑ഹേത്യേ॒വ സാ॒യച്ഛ്
ഹോ॒തവ്യം॑ ।

സുര്യോ ജ്യോതിർ ജ്യോതിരഗ്നിഃ സ്വാഹേതി പ്രാതഃ ।

തഥോദാഭ്യായ് സായയ് ഹ്യയതേ । 13 (10)

T.B.2.1.2.11

ഉദാഭ്യാം പ്രാതഃ । ന ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദധാതി ॥

അഗ്നിർജ്യോതിരിത്യാഹ । അഗ്നിർവൈ രേതോധാഃ ॥

പ്രജാ ജ്യോതിരിത്യാഹ । പ്രജാ ഏവാസൈ പ്ര ജനയതി ॥

സുര്യോ ജ്യോതിരിത്യാഹ ।

പ്രജാസേവ പ്രജാതാസു രേതോ ദധാതി ॥

ജ്യോതിരഗ്നിഃ സ്വാഹേത്യാഹ ।

പ്രജാ ഏവ പ്രജാതാ അസൃാം പ്രതിഷ്ഠാപയതി ॥ 14 (10)

T.B.2.1.2.12

തൃഷ്ണീമുത്തരാ-മാഹുതിം ജുഹോതി ।

മിമുനന്തായ പ്രജാത്യൈ ॥

യദുദിതേ സുര്യേ പ്രാതർ-ജുഹുയാത് ।

യഥാഽതിഥയേ പ്രദ്രുതായ ശൂന്യായാവസഥായാഹാര്യയ്
ഹരന്തി ।

താദൃഗേവ തത് । ക്വാഹ തതസ്തദ്-ദേവതീത്യാഹുഃ ।

യഥ്സ ന വേദ । യസൈ തദ്ധരന്തീതി ।

തസ്മാദ്-യദാഷസം ജുഹോതി । തദേവ സംപ്രതി () ।

അഥോ യഥാ പ്രാർത്ഥനാഷ്ടസം പരി വേവേഷി ।

താദൃഗേവ തത് ॥ 15 (12)

(അമൃഷ്ട - വിചികിമ്സ്തി - ജുഹ്വ - തൃജാമസ്യജ -
താഗ്നിഹോത്രഃ - സൂര്യായ പ്രാതർ - ജുഹോതി -
ജുഹ്വതി - സംപദ്യേതേ - ഹൃയതേ - സ്ഥാപയതി -
സംപ്രതി ദേവ ച) (A2)

2.1.3 അനുവാകം 3 - ഉപയോക്തൃമാണസ്യ ഹവിഷഃ
സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.3.1

രുദ്രോ വാ ഏഷഃ । യദഗ്നിഃ । പത്നീ സ്ഥാലീ ।
യന്മദ്ധ്യേഗേ-രധിശ്രയേത് । രുദ്രായ പത്നീമപി ദധ്യാത് ।
പ്രമായുകാ സ്യാത് । ഉദീചോഽങ്ഗാരാന്നിരുഹ്യാധി ശ്രയതി ।
പത്നീയൈ ഗോപീമായ ॥ വൃന്താൻ കരോതി ।

തഥാ പത്യ-പ്രമായുകാ ഭവതി ॥ 16 (10)

T.B.2.1.3.2

ഘർഭോ വാ ഏഷോഽശാന്തഃ । അഹരഹഃ പ്രവൃജ്യതേ ।
യദഗ്നിഹോത്രം । പ്രതിഷിഞ്ചേത് പശുകാമസ്യ ।
ശാന്തമിവ ഹി പശവ്യം ॥
ന പ്രതിഷിഞ്ചേദ്-ബ്രഹ്മവർചസകാമസ്യ ।
സമീദ്ധമിവ ഹി ബ്രഹ്മവർചസം ॥ അഥോ ഖലു ।

പ്രതിഷിച്ഛേവ ।

യത്-പ്രതിഷിഞ്ചതി । 17 (10)

T.B.2.1.3.3

തത്-പശവ്യം । യജ്ജുഹോതി । തദ്ബ്രഹ്മവർചസി ।

ഉദയമേവാകഃ ॥ പ്രച്യുതം വാ ഏതദസ്മാ-ഘോകാത് ।

അഗതം ദേവലോകം । യച്ഛൃത്യ ഹവിരനഭിഘോരിതം ।

അഭിദ്യോതയതി । അദ്യേവൈനദ്ഘോരയതി ।

അഥോ ദേവത്രൈവൈനദ്-ഗമയതി ॥ 18 (10)

T.B.2.1.3.4

പര്യഗ്നി കരോതി । രക്ഷസാ-മപഹന്തേ ॥

ത്രിഃ പര്യഗ്നി കരോതി । ത്രയാവൃദ്ധി യജ്ഞഃ ।

അഥോ മേധ്യതായ ॥ യത്-പ്രാചീന-മുദാസയേത് ।

യജമാൻ ശുചാ ദർപയേത് । യദ്-ദക്ഷിണാ ।

പിതൃദേവത്യൗ സൃാത് । യത്-പ്രത്യക് । 19 (10)

T.B.2.1.3.5

പതീൗ ശുചാ ദർപയേത് । ഉദീചീന-മുദാസയതി ।

ഏഷാ വൈ ദേവമനുഷ്യാണാൗ ശാന്താ ദിക് ।

താമേവൈനദനുദ്-വാസയതി ശാന്തൈ ॥ വർത്ത കരോതി ।

യജ്ഞസ്യ സംതന്തൈ ॥ നിഷ്പതി ।

ഉപൈവ തഥ്സ്യുണാതി || ചതുരുനയതി ।

ചതുഷ്ഠാദഃ പശവഃ । 20 (10)

T.B.2.1.3.6

പശുനേവാ-വരുന്ധേ || സർവാൻ-പൂർണാനുനയതി ।

സർവേ ഹി പുണ്യാ രാദ്ധാഃ || അനുച ഉനയതി ।

പ്രജായാ അനുചീനത്വായ ।

അനുച്യേവാസ്യ പ്രജാ ഷർദ്ധുകാ ഭവതി ||

സം മൃശതി വ്യാവൃത്തേ || നാഹോഷ്യന്നുപ സാദയേത് ।

യദഹോഷ്യന്നുപ സാദയേത് ।

യഥാ ണ്യസ്മാ ഉപനിധായ । 21 (10)

T.B.2.1.3.7

അന്യസ്മൈ പ്രയച്ഛതി । താദൃഗേവ തത് ।

ആസ്മൈ വൃശ്യേത । യദേവ ഗാർഹപത്യേധിശ്രയതി ।

തേന ഗാർഹപത്യം പ്രീണാതി || അഗ്നിർബിഭേത് ।

ആഹുതയോ മാത്യേഷ്യന്തീതി ।

സ ഏതാച്ഛ സമിധ-മപശ്യത് । താമാധത്ത ।

തതോ വാ അഗ്നാവാഹുതയോധിയന്ത । 22 (10)

T.B.2.1.3.8

യദേനച്ഛ സമയച്ഛത് । തഥ്സമിധഃ സമിത്തം ।

സമിധമാദധാതി । സമേവൈനം യച്ഛതി ।

ആഹുതീനാ॑ം ധൃ॒തൈ॑ ।

അഥോ॑ അ॒ഗ്നിഹോ॒ത്രമേ॒വേധു॑വത്-കരോതി ।

ആഹുതീനാ॑ം പ്രതി॒ഷ്ഠി॑തൈ॒ ॥ ബ്ര॒ഹ്മവാ॒ദിനോ॑ വദന്തി ।

യദേ॒കാച്ഛ॑ സ॒മിധ॑മാ॒ധായ॑ ഭേ॒ ആഹു॑തീ ജുഹോതി ।

അഥ॑ ക॒സ്യാച്ഛ॑ സ॒മിധി॑ ദി॒തീയാ-മാ॒ഹുതി॑ം

ജുഹോതി॑തി । 23 (10)

T.B.2.1.3.9

യദ്-ഭേ॑ സ॒മിധാ॑വാ॒ദധ്യാ॑ത് । ഭ്രാ॒തൃവൃ॑മ॒സ്മൈ ജ॑നയേത് ।

ഏ॒കാച്ഛ॑ സ॒മിധ॑മാ॒ധായ॑ ।

യജു॑ഷാ॒ ഽന്യാ॑മാ॒ഹുതി॑ം ജുഹോതി ।

ഉ॒ഭേ ഏ॒വ സ॒മിദ്ധ॑തീ ആഹുതീ ജുഹോതി ।

നാ॒സ്മൈ ഭ്രാ॒തൃവൃ॑ം ജനയതി ॥ ആദീ॑പ്തായാം ജുഹോതി ।

സ॒മിദ്ധ॑മിവ ഹി ബ്ര॒ഹ്മവ॑ർച॒സം ।

അഥോ॑ യഥാ॒ന്തിമി॑ം ജ്യോതി॒ഷ്ഠിതാ॑ പ॒രിവേ॑വേ॒ഷ്ടി ।

താ॒ദൃഗേ॒വ തത് () ॥ ച॒തുരു॑ന്നയതി । ദിർജു॑ഹോതി ।

തസ്മാ॑ദ്-ദി॒പാ-ച॒തുഷ്ഠാ॑ദമന്തി ।

അഥോ॑ ദി॒പദ്യേ॒വ ച॒തുഷ്ഠഃ॑ പ്രതി॒ഷ്ഠാ॑പയതി ॥ 24 (14)

(ഭവതി - പ്രതിഷ്ഠിതീ - ഗമയതി - പ്രത്യക് - പശവ -
ഉപനിധാ-യാദ്ഘ്രിധൻ - തേതി - തച്ചത്വാരി ച) (A3)

2.1.4 അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.4.1

ഉത്തരാവതീം ധേവ ദേവാ ആഹുതിമജുഹവുഃ ।
അവാചീമസുരാഃ । തതോ ദേവാ അഭവന് । പരാഽസുരാഃ ।
യം കാമയേത വസീയാൻമ് സ്യാദിതി ।
കനീയസ്തസ്യ പൂർവച് ഹുതാ ।
ഉത്തരം ഭൂയോ ജുഹുയാത് ।
ഏഷാ വാ ഉത്തരാവത്യാഹുതിഃ । താം ദേവാ അജുഹവുഃ ।
തതസ്തേഭവന് । **25 (10)**

T.B.2.1.4.2

യസ്യൈവം ജുഹ്വതി । ഭവത്യേവ ॥
യം കാമയേത പാപീയാൻമ് സ്യാദിതി ।
ഭൂയസ്തസ്യ പൂർവച് ഹുതാ ।
ഉത്തരം കനീയോ ജുഹുയാത് ।
ഏഷാ വാ അവാചയാഹുതിഃ । താമസുരാ അജുഹവുഃ ।
തതസ്തേ പരാഭവന് । യസ്യൈവം ജുഹ്വതി ।
പരൈവ ഭവതി ॥ **26 (10)**

T.B.2.1.4.3

ഹുതോപ സാദയത്യജാമിതായ । അഥോ വ്യാവൃത്തൈ ॥
 ഗാർഹപത്യം പ്രതീക്ഷതേ ।
 അന്നനുദ്ധ്യായിന-മേവൈനം കരോതി ॥
 അഗ്നിഹോത്രസ്യ വൈ സ്ഥാണുരസ്തി ।
 തം യ ജ്ഞേത് । യജ്ഞസ്ഥാണുമുജ്ഞേത് ।
 ഏഷ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യ സ്ഥാണുഃ ।
 യത്-പൂർവാഽഹുതിഃ ।
 താം യദുത്തരയാഭി ജുഹുയാത് । 27 (10)

T.B.2.1.4.4

യജ്ഞസ്ഥാണു-മുജ്ഞേത് ।
 അതിഹായ പൂർവാമാഹുതിം ജുഹോതി ।
 യജ്ഞസ്ഥാണുമേവ പരി വൃണക്തി ।
 അഥോ ഭ്രാതൃവ്യമേവാപ്താ ടതിക്രാമതി ॥
 അവാചീനം സായമുപ മാർഷ്ടി । രേത ഏവ തദ്-ദധാതി ।
 ഊർദ്ധ്വം പ്രാതഃ । പ്ര ജനയത്യേവ തത് ॥
 ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । ചതുരുന്യതി । 28 (10)

T.B.2.1.4.5

ദിർജുഹോതി । അഥ ക്വ ദേ ആഹുതീ ഭവത ഇതി ।
 അഗ്നൗ വൈശ്യാനര ഇതി ബ്രൂയാത് ।

ഏ॒ഷ വാ॑ അ॒ഗ്നിർവൈ॑ശ്യാനരഃ । യദ്ബ്രാ॒ഹ്മ॑ണഃ ।

ഹു॒ത്വാ ദി॑ഃ പ്രാശ്॑ന്താതി ।

അ॒ഗ്നാവേ॒വ വൈ॑ശ്യാനരേ ദേ॒വ ആ॑ഹു॒തീ ജു॑ഹോതി ॥

ദി॒ർജു॑ഹോതി । ദി॒ർനി॑മാർഷി । ദി॑ഃ പ്രാശ്॑ന്താതി । **29 (10)**

T.B.2.1.4.6

ഷദ്ഥ്॑ സംപദ്യ॑ന്തേ । ഷഡ്യാ॑ ജുത॑വഃ । ജുതൂ॑നേ॒വ പ്രീ॑ണാതി ।

ബ്ര॒ഹ്മവാ॑ദിനോ॑ വദ॑ന്തി । കി॒ം ദേ॒വത്യ॑-മഗ്നി॑ഹോ॒ത്രമി॑തി ।

വൈ॒ശ്വദേ॒വമി॑തി ബ്രൂ॒യാത് । യദ്-യ॑ജു॒ഷാ ജു॑ഹോതി ।

തദൈ॒ന്ദ്രാഗ്നം॑ । യത്-തു॒ഷ്ണിം॑ । തത്-പ്രാ॑ജാപ॒ത്യം । **30 (10)**

T.B.2.1.4.7

യന്നി॑മാർഷി । തദോ॑ഷധീ॒നാം । യദ് ദി॑തീയം ।

തത്-പി॑ത്യു॒ണാം । യത്-പ്രാ॑ശ്ന്താതി । തദ്-ഗർഭാ॑ണാം ।

തസ്മാദ്-ഗർഭാ॑ അ॒നശ്॑ന്തേ॒നോ വർദ്ധ॑ന്തേ । യദാ॒ചാമ॑തി ।

തന്മനു॑ഷ്യാണാം ॥ ഉദ॑ങ്പ॒ര്യാവൃ॑ത്യാചാമതി । **31 (10)**

T.B.2.1.4.8

ആ॒ത്മനോ॑ ഗോപീ॒മായ ॥ നി॑ർണ്ണേ॒നേക॑തി ശു॒ദ്ധൈ॑ ॥

നിഷ്പ॑പതി സ്വ॒ഗാകൃ॑ത്യേ । ഉദ്-ദി॑ശതി ।

സപ്ത॑ർഷീനേ॒വ പ്രീ॑ണാതി ॥ ദക്ഷി॑ണാ പ॒ര്യാവർ॑തതേ ।

സ്വമേ॒വ വീ॒ര്യമ॑നു പ॒ര്യാവർ॑തതേ ।

തസ്മാദ്-ദക്ഷി॑ണോദർദ്ധ്വ ആ॒ത്മനോ॑ വീ॒ര്യാവ॑ത്തരഃ ।

അഥോ ആദിത്യസ്യൈവ വൃതമനു പര്യാവർത്തതേ ॥

ഹുതോപ സമീന്ധേ । 32 (10)

T.B.2.1.4.9

ബ്രഹ്മവർചസസ്യ സമീദ്ധ്യേ ॥ ന ബർഹിരനു പ്ര ഹരേത് ।

അസംസ്ഥിതോ വാ ഏഷ യജ്ഞഃ । യദഗ്നിഹോത്രം ।

യദനു പ്രഹരേത് । യജ്ഞം വിച്ഛിന്ധാത് ।

തസ്മാന്നാനു പ്രഹൃത്യം । യജ്ഞസ്യ സന്തത്യേ ॥

അപോ നി നയതി । അവഭൃമസ്യൈവ രൂപമകഃ () ॥ 33 (10)

(അഭവൻ - ഭവതി - ജുഹുയാൻ - നയതി - മാർഷ്ടി ദിഃ

പ്രാശ്ഞാതി - പ്രാജാപത്യ - മാചാമതീ - ധേവ - ടകഃ)

(A4)

2.1.5 അനുവാകം 5 - കാമുാനി ഹോമദ്രവ്യാണി

T.B.2.1.5.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । അഗ്നിഹോത്രപ്രായണാ യജ്ഞാഃ ।

കിം പ്രായണ-മഗ്നിഹോത്രമിതി ।

വമ്സോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രായണം ।

അഗ്നിഹോത്രം യജ്ഞാനാം ॥ തസ്യ പൃഥിവീ സദഃ ।

അന്തരിക്ഷ-മാഗ്നീധ്രം । ദ്യൗർഹവിർദ്ധാനം ।

ദിവ്യാ ആപഃ പ്രോക്ഷണയഃ । ഓഷധയോ ബർഹിഃ । 34 (10)

T.B.2.1.5.2

വനസ്പതയ ഇദ്ധുഃ । ദിശഃ പരിധയഃ । ആദിത്യോ യൂപഃ ।
 യജമാനഃ പശുഃ । സമുദ്രോഽവഭൃഥഃ ।
 സംഘ്വമ്സരഃ സ്വഗാകാരഃ ।
 തസ്മാദാഹിതാഗ്നേഃ സർവമേവ ബർഹിഷ്യം ദത്തം ദവതി ।
 യഥ് സായം ജൂഹോതി । രാത്രിമേവ തേന ദക്ഷിണ്യാം
 കുരുതേ । യത്-പ്രാതഃ । **35 (10)**

T.B.2.1.5.3

അഹരേവ തേന ദക്ഷിണ്യാം കുരുതേ । യത്-തതോ ദദാതി ।
 സാ ദക്ഷിണാ ॥ യാവന്തോ വൈ ദേവാ അഹുതമാദന് ।
 തേ പരാഽഭവന് ।
 ത ഏതദഗ്നിഹോത്രഃ സർവസ്യൈവ സമവദായാജൂഹവുഃ ।
 തസ്മാദാഹുഃ ।
 അഗ്നിഹോത്രം വൈ ദേവാ ഗൃഹാണാം നിഷ്ക്രതി-
 മപശ്യന്നിതി ।
 യഥ്-സായം ജൂഹോതി ।
 രാത്രിയാ ഏവ തദ്ധുതാഭ്യായ । **36 (10)**

T.B.2.1.5.4

യജമാനസ്യാ-പരാഭാവായ । യത്-പ്രാതഃ ।
 അഹ ഏവ തദ്ധുതാഭ്യായ । യജമാനസ്യാ-പരാഭാവായ ।

യത്-തതോഽശ്ഞാതി । ഹുതമേവ തത് ॥
 ദധോഃ പയസാ ജുഹുയാത്-പശുകാമസ്യ ।
 ഏതദാ അഗ്നിഹോത്രം മിഥുനം । യ ഏവം ഘോഭ ।
 പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ । 37 (10)

T.B.2.1.5.5

ഇമാമേവ പൂർവ്വാ ദുഹേ । അമൃമുത്തരയാ ।
 അധിശ്രിത്യേത്തരമാ നയതി ।
 യോനാവേവ തദ്-രേതഃ സിഞ്ചതി പ്രജനനേ ॥
 ആജ്യേന ജുഹുയാത്-തേജസ്കാമസ്യ ।
 തേജോ വാ ആജ്യം । തേജസ്വേവ ഭവതി ।
 പയസാ പശുകാമസ്യ । ഏതദൈവ പശുനാഴ് രൂപം ।
 രൂപേണൈവാസ്മൈ പശുനവ രൂന്ധേ । 38 (10)

T.B.2.1.5.6

പശുമാനേവ ഭവതി । ദദ്ധേന്ദ്രിയ കാമസ്യ ।
 ഇന്ദ്രിയം ഘോഭ ദധി । ഇന്ദ്രിയാവേവ ഭവതി ।
 യവാഗ്വാ ഗ്രാമകാമസ്യ ഷഡാ വൈ മനുഷ്യാഃ ।
 ഭാഗധേയേണൈവാസ്മൈ സജാതാനവ-രൂന്ധേ ।
 ഗ്രാമ്യേവ ഭവതി ॥ അയജേന്തോ വാ ഏഷഃ ।
 യോസാമാ । 39 (9)

T.B.2.1.5.7

ചതുരു¹ന്നയതി । ചതു¹രക്ഷര¹ഃ രഥ¹ന്തരം ।
 രഥ¹ന്തര¹സ്യേഷ¹ വർണ്¹ഃ । ഉപ¹രീ¹വ ഹര¹തി ।
 അ¹ന്തരി¹ക്ഷം വാ¹മദേ¹വ്യം । വാ¹മദേ¹വ്യ¹സ്യേഷ¹ വർണ്¹ഃ ।
 ദി¹ർജു¹ഹോതി । ദ്വ¹ക്ഷരം ബൃ¹ഹത് ।
 ബൃ¹ഹത ഏ¹ഷ വർണ്¹ഃ ।
 അ¹ഗ്നി¹ഹോ¹ത്രമേ¹വ തഥ്¹ സാ¹മന്വ¹ത്-കരോ¹തി ॥ 40 (10)

T.B.2.1.5.8

യോ വാ അ¹ഗ്നി¹ഹോ¹ത്രസ്യോ¹പസദോ¹ വേദ¹ ।
 ഉ¹പൈ¹ന¹മു¹പസദോ¹ നമന്തി । വി¹ന്ദത ഉ¹പസ¹ത്താരം ॥
 ഉ¹ന്നീ¹യോ¹പ സാ¹ദയതി । പൃ¹ഥി¹വീ¹മേ¹വ പ്രീ¹ണാ¹തി ।
 ഹോ¹ഷ്യ¹ന്നു¹പ സാ¹ദയതി । അ¹ന്തരി¹ക്ഷമേ¹വ പ്രീ¹ണാ¹തി ।
 ഹു¹ത്വോ¹പ സാ¹ദയതി । ദി¹വ¹മേ¹വ പ്രീ¹ണാ¹തി ।
 ഏ¹താ വാ അ¹ഗ്നി¹ഹോ¹ത്രസ്യോ¹പസദഃ ॥ 41 (10)

T.B.2.1.5.9

യ ഏ¹വം വേ¹ദ । ഉ¹പൈ¹ന-മു¹പസദോ¹ നമന്തി ।
 വി¹ന്ദത ഉ¹പസ¹ത്താരം ॥
 യോ വാ അ¹ഗ്നി¹ഹോ¹ത്രസ്യോ¹ശ്രോ¹വിതം പ്ര¹ത്യാ¹ശ്രോ¹വിത¹ഃ
 ഹോ¹താരം ബ്ര¹ഹ്മാ¹ണം വ¹ഷട്കാരം വേ¹ദ ।
 ത¹സ്യ ത്വോ¹വ ഹു¹തം ।

പ്രാണോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യാശ്രാവിതം ।
 അപാനഃ പ്രത്യാശ്രാവിതം । മനോ ഹോതാ ॥
 ചക്ഷുർ-ബ്രഹ്മാ । നിമേഷോ വഷട്കാരഃ । 42 (10)

T.B.2.1.5.10

യ ഏവം ധേവേ । തസ്യ ത്വേവ ഹൃതം ॥
 സായം ധാവാനശ്ച വൈ ദേവാഃ പ്രാതര്യാവാണശ്ചാ-
 ഗ്നിഹോത്രിണോ ഗൃഹമാഗച്ഛന്തി ।
 താൻ. യന്ന തർപയേത് ॥
 പ്രജയാഽസ്യ പശുഭിർവി തിഷ്ഠേരൻ । യത്തർപയേത് ॥
 തൃപ്താ ഏനം പ്രജയാ പശുഭിസ്തർപയേയുഃ ॥
 സജൂർദേവൈഃ സായം ധാവദിരിതി സായം സം മൃശതി ।
 സജൂർദേവൈഃ പ്രാതര്യാവദിരിതി പ്രാതഃ ।
 യേ ചൈവ ദേവാഃ സായം ധാവാനോ യേ ച
 പ്രാതര്യാവാണഃ । 43 (10)

T.B.2.1.5.11

താനേവോഭയാം സ്തർപയതി ।
 ത ഏനം തൃപ്താഃ പ്രജയാ പശുഭി സ്തർപയന്തി ॥
 അരുണോ ഹ സാഹൗപവേശിഃ ।

അഗ്നിഹോത്ര ഏവാഹ്യ് സായം പ്രാതർ വജ്രം
ഭ്രാതൃവ്യേഭ്യഃ പ്ര ഹരാമി ।

തസ്മാൻ-മത്പാപീയാഴ്സോ ഭ്രാതൃവ്യാ ഇതി ।
ചതുരുന്നയതി । ദിർജുഹോതി । സമിമ്-സപ്തമീ ।
സപ്തപദാ ശക്വരീ । ശാക്വരോ വജ്രഃ () ।

അഗ്നിഹോത്ര ഏവ തമ്സായം പ്രാതർ വജ്രം യജമാനോ
ഭ്രാതൃവ്യായ പ്ര ഹരതി ।

ഭവത്യാത്മനാ । പരാഽസ്യ ഭ്രാതൃവ്യോ ഭവതി ॥ 44 (13)

(ബർഹിഃ - പ്രാതർ - ഹൃതാദ്യായ - ജായതേ - രുന്ധേ -
ഽസാമാ - കരോ - ത്യേതാ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോ
പസദോ - വഷട്കാര - ശ്വ പ്രാതര്യാവാണോ -
വജ്രസ്രീണി ച) (A5)

2.1.6 അനുവാകം 6 - അഭ്യുദ്രവണം, ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ്ച

T.B.2.1.6.1

പ്രജാപതി-രകാമയ-താത്മൻ വന്മേ ജായേതേതി ।
സോഽജുഹോത് । തസ്മാത്മൻ വദജായത ।
അഗ്നിർ-വായുരാ-ദിത്യഃ । തേഽബ്രുവന് ।
പ്രജാപതി-രഹൗഷീ-ദാത്മൻ-വന്മേ ജായേതേതി ।
തസ്യ വയമജനിഷ്ഠഹി ।

ജായതാം ന ആത്മൻ-വദിതി തേഽജുഹവുഃ ।

പ്രാണാനാമഗ്നിഃ । തനുവൈ വായുഃ । 45 (10)

T.B.2.1.6.2

ചക്ഷുഷ ആദിത്യഃ । തേഷാഽഹുതാദജായത ഗൗരേവ ॥

തസ്യൈ പയസി വ്യായച്ഛന്ത । മമ ഹുതാദജനി മമേതി ।

തേ പ്രജാപതിം പ്രശ്ണമായന് ।

സ ആദിത്യോഽഗ്നി-രബ്രവീത് । യതരോ നൗ ജയാത് ॥

തന്നൗ സഹാസദിതി ।

കസ്യൈ കോഽഹൗഷിദിതി പ്രജാപതി-രബ്രവീത്-

കസ്യൈ ക ഇതി ।

പ്രാണാനാമഹമിത്യഗ്നിഃ । 46 (10)

T.B.2.1.6.3

തനുവാ അഹമിതി വായുഃ । ചക്ഷുഷോഽഹമിത്യാദിത്യഃ ।

യ ഏവ പ്രാണാനാമഹൗഷീത് ।

തസ്യ ഹുതാദജനീതി । അഗ്നേർ. ഹുതാദജനീതി ।

തദഗ്നിഹോത്രസ്യോ-ഗ്നിഹോത്രത്വം ।

ഗൗർ വാ അഗ്നിഹോത്രം ।

യ ഏവം വേദ ഗൗരഗ്നിഹോത്രമിതി ।

പ്രാണാപാനാഭ്യോ-മേവാഗ്നിഃ സമർദ്ധയതി ।

അവ്യർദ്ധുകഃ പ്രാണാപാനാഭ്യോം ഭവതി । 47 (10)

T.B.2.1.6.4

യ ഏവം ഘോഭ ॥ തൗ വായുർബ്രവീത് । അനു മാ ഭജതമിതി ।

യദേവ ഗാർഹപത്യേധിശ്രിത്യാ-ഹവനീയ-മദ്യുദ്ഭവാൻ ।

തേന ത്വാം പ്രീണാനിത്യ-ബ്രൂതാം ।

തസ്മാദ്-യദ്-ഗാർഹപത്യേധി-ശ്രിത്യാഹവനീയ-

മദ്യുദ്ഭവതി ।

വായുമേവ തേന പ്രീണാതി ॥

പ്രജാപതിർ-ദേവതാഃ സൃജമാനഃ ।

അഗ്നിമേവ ദേവതാനാം പ്രഥമ-മസൃജത ।

സോഽന്യദാലംഭ്യമവിത്താ । 48 (10)

T.B.2.1.6.5

പ്രജാപതിമഭി പര്യാവർത്തത । സ മൃത്യോ-രബിഭേത് ।

സോഽമുമാദിത്യ-മാത്മനോ നിരമിമീത ।

തഃപുതാ പരാങ്പര്യാവർത്തത ।

തതോ വൈ സ മൃത്യുമപാജയത് ।

അപ മൃത്യും ജയതി । യ ഏവം ഘോഭ ॥

തസ്മാദ്-യസ്യൈവം ഘോഭഃ ।

ഉതൈകാഹമുത ദൃഹം ന ജുഹ്വതി ।

ഹുതമേവാസ്യ ഭവതി () ।

അസൗ ഹ്യാദിത്യോഽഗ്നിഹോത്രം ॥ 49 (11)

(തനുവൈ വായു - രഗ്നിർ - ഭവ - തുവീത്യാ -
ഭവത്യേകം ച) (A6)

**2.1.7 അനുവാകം 7 - ഹവിഷഃ സർവദേവതാസംബന്ധേന
പ്രശംസാ**

T.B.2.1.7.1

രൗദ്രം ഗവി । വായവ്യ-മുപസൃഷ്ടം ।

ആശ്വിനം ദുഹ്യമാനം । സൗമ്യം ദുഗ്ധം ।

വാരുണമധിശ്രിതം । വൈശ്വദേവാ ഭിന്ദവഃ । പൗഷ്ണമുദന്തം ।

സാരസ്വതം വിഷ്യന്ദമാനം ।

മൈത്ര്യ ശരഃ । ധാതുരുദ്വാസിതം () ।

ബൃഹസ്സതേരുനീതം । സവിതുഃ പ്രക്രാന്തം ।

ദ്യാവാപൃഥിവ്യൗ ഹ്രിയമാണം । ഐന്ദ്രാഗ്ന-മുപസന്നം ।

അഗ്നേഃ പൂർവാ ഽഹുതിഃ । പ്രജാപതേ-രുത്തരാ ।

ഐന്ദ്ര്യ ഹുതം ॥ 50 (17) (ഉവാസിത്യ സപ്ത ച) (A7)

2.1.8 അനുവാകം 8 -

ദോഹനപ്രകാരോഽഗ്നിഹോത്രഹോത്രശ്ച

T.B.2.1.8.1

ദക്ഷിണത ഉപ സൃജതി । പിതൃലോകമേവ തേന ജയതി ॥
 പ്രാചീമാവർതയതി । ദേവലോകമേവ തേന ജയതി ।
 ഉദീചീമാവൃത്യ ദോഗ്ധി । മനുഷ്യലോകമേവ തേന ജയതി ॥
 പൂർവൗ ദുഹ്യാജേജ്യഷ്ടസ്യ ജൈഷ്ഠിനേയസ്യ ।
 യോ വാ ഗതശ്രീഃ സ്യാത് ।
 അപൗ ദുഹ്യാത്-കനിഷ്ടസ്യ കാനിഷ്ഠിനേയസ്യ ।
 യോ വാ ബുദ്ധ്യേഷത് ॥ **51 (10)**

T.B.2.1.8.2

ന സം മൃശതി । പാപവസ്യസസ്യ വ്യാവൃത്തേ ॥
 വായവ്യം വാ ഏതദുപസൃഷ്ടം । ആശ്വിനം ദുഹ്യമാനം ।
 മൈത്രം ദുഗ്ധം । അര്യംണ ഉദ്വാസ്യമാനം ।
 ത്വാഷ്ട്ര-മുന്നീയമാനം । ബൃഹസ്സതേ-രുന്നീതം ।
 സവിതുഃ പ്രക്രാന്തം ॥
 ദ്യാവാപൃഥിവ്യൗ ഹ്രിയമാണം ॥ **52 (10)**

T.B.2.1.8.3

ഐന്ദ്രാഗ്നമുപ സാദിതം ।
 സർവാഭ്യോ വാ ഏഷ ദേവതാഭ്യോ ജുഹോതി ।
 യോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹോതി ॥

യഥാ॑ ഖ॒ലു॒ വൈ॒ ധേ॒നും തീ॒ർത്ഥേ॑ ത॒ർപ॒യതി॑ ।

ഏ॒വമ॑ഗ്നിഹോ॒ത്രീ യ॑ജമാ॒നം ത॒ർപ॒യതി॑ ।

തൃ॒പ്യതി॑ പ്ര॒ജയാ॑ പ॒ശുഭിഃ॑ । പ്ര॒സു॒വർഗം॑ ഘോ॒കം ജാ॑നാതി ।

പശ്യ॑തി പു॒ത്രം । പശ്യ॑തി പൗ॒ത്രം ।

പ്ര പ്ര॒ജയാ॑ പ॒ശുഭിർ-മി॒മു॒ന്നൈർ-ജാ॑യതേ () ।

യ॒സ്യൈ॒വം വി॒ദുഷോ॑ഽഗ്നിഹോ॒ത്രം ജു॑ഹ്വതി ।

യ ഉ॑ ചൈ॒ന ദേ॒വം വേ॑ദ ॥ 53 (12)

(ബഭൂ॑ഷേ - ധ്രി॒യമാ॑ണം - ജായതേ॑ ദേ॒വഃ) (A8)

2.1.9 അനുവാകം 9 -

അഗ്നിഹോത്രസുതാസംസൃഷ്ടഹോമമന്ത്രൗ

T.B.2.1.9.1

ത്രയോ॑ വൈ॒ പ്രൈ॒വയമേ॒ധാ ആ॑സന് ।

തേഷാ॑ം ത്രി॒രേകോ॑ഽഗ്നിഹോ॒ത്ര-മ॑ജുഹോത് । ദി॒രേകഃ॑ ।

സ॒കൃദേകഃ॑ । തേഷാ॑ം യ॒സ്മിര॑ജുഹോത് ।

സ ഋ॒ചാഽജു॑ഹോത് । യോ॑ ദിഃ । സ യ॒ജുഷാ॑ ।

യഃ സ॒കൃത് । സ തൃ॒ഷ്ണിം । 54 (10)

T.B.2.1.9.2

യശ്ച॑ യ॒ജുഷാ॑ ഽജു॒ഹോദ്യ॑ശ്ച തൃ॒ഷ്ണിം ।

താവു॑ഭാവാർദ്ധ്യു॒താം ।

തസ്മാദ്-യ॒ജുഷാ॑ ഽഹു॒തിഃ പൂ॑ർവാ॒ ഹോ॒തവ്യാ॑ ।

തുഷ്ണീ॑മു॒ത്തരാ॑ । ഉ॒ഭേ ഏ॒വർദ്ധീ॑ അ॒വരു॑ന്ധേ ।
 അ॒ഗ്നിർ-ജ്യോതി॑ർ ജ്യോതി॑ര॒ഗ്നിഃ സ്വാഹേ॑തി॒ സായം॑
 ജുഹോ॑തി ।
 രേ॒തഃ ഏ॒വ തദ്-ദ॑ധാതി ।
 സു॒ര്യോ ജ്യോതി॑ർ-ജ്യോതിഃ॒ സൂര്യഃ॑ സ്വാഹേ॑തി പ്രാ॒തഃ ।
 രേ॒തഃ ഏ॒വ ഹി॒തം പ്ര॑ ജനയതി ॥
 രേ॒തോ വാ ഏ॒തസ്യ॑ ഹി॒തം ന പ്ര॑ ജായതേ । 55 (10)

T.B.2.1.9.3

യ॒സ്യാഗ്നിഹോ॑ത്രമഹു॒തഃ സു॒ര്യോഭ്യു॑ദേതി ।
 യദ്-യ॒ന്തേ॒ സ്യാത്॑ । ഉ॒ന്നീയ॑ പ്രാ॒ബുദാ॑ദ്രവേത് ।
 സ ഉ॒പസാ॑ദ്യാതമി॒തോ-രാ॑സീത । സ യദാ॒ താമ്യേ॑ത് ।
 അ॒ഥ ഭൂഃ സ്വാഹേ॑തി ജുഹു॒യാത്॑ । പ്ര॒ജാപ॑തിർ വൈ ഭൂ॒തഃ ।
 തമേ॒വോ-പാ॑സരത് । സ ഏ॒വൈനം॑ തത ഉ॒ന്നയ॑തി ।
 നാർ॒തിമാർച്ഛ॑തി യജ॒മാനഃ॑ () ॥ 56 (10)

(തുഷ്ണീം - ജായതേ - യജമാനഃ) (A9)

2.1.10 അനുവാകം 10 -

വഹ്നേരവസ്ഥാവിശേഷാനുസാരേണ ഹോമഃ

T.B.2.1.10.1

യദ॒ഗ്നി-മു॒ദ്ധര॑തി । വ॒സവ॑സ്തർ ഹൃ॒ഗ്നിഃ ।
 ത॒സ്മിൻ. യ॒സ്യ തമാ॑വിധേ ജുഹു॒പതി॑ ।

വസു॑ഷോ॒വാ॒സ്യോ॒ഗ്നിഹോ॒ത്രച് ഹു॒തം ഭ॒വതി ॥

നി॒ഹി॒തോ ധൃ॒പായ॑ഞ്ഞേ॒തേ । രു॒ദ്രാ॒സ്തർ ഹൃ॒ഗ്നിഃ ।

ത॒സ്മിൻ. യ॒സ്യ ത॒മാ॒വിയേ॒ ജുഹ॑തി ।

രു॒ദ്രേ॒ഷോ॒വാ॒സ്യോ॒ഗ്നിഹോ॒ത്രച് ഹു॒തം ഭ॒വതി ॥

പ്ര॒ഥ॒മമി॒ദ്ധുർചി॑രാ ലഭ॒തേ । ആ॒ദി॒ത്യാ॒സ്തർ ഹൃ॒ഗ്നിഃ । 57 (10)

T.B.2.1.10.2

ത॒സ്മിൻ. യ॒സ്യ ത॒മാ॒വിയേ॒ ജുഹ॑തി ।

ആ॒ദി॒ത്യേ॒ഷോ॒വാ॒സ്യോ॒ഗ്നിഹോ॒ത്രച് ഹു॒തം ഭ॒വതി ॥

സർ॒വ ഏ॒വ സർ॒വശ॑ ഇ॒ദ്ധു ആദീ॑ഷോ ഭ॒വതി ।

വിശ്വേ॑ ദേ॒വാ॒സ്തർ ഹൃ॒ഗ്നിഃ ।

ത॒സ്മിൻ. യ॒സ്യ ത॒മാ॒വിയേ॒ ജുഹ॑തി ।

വിശ്വേ॑ഷോ॒വാ॒സ്യ ദേ॒വേഷാ॑ഗ്നിഹോ॒ത്രച് ഹു॒തം ഭ॒വതി ॥

നി॒തരാ॑മർചി॒രുപാ॑വതി ലോ॒ഹി॒നീകേ॑വ ഭ॒വതി ।

ഇ॒ന്ദ്രാ॒സ്തർ ഹൃ॒ഗ്നിഃ । ത॒സ്മിൻ. യ॒സ്യ ത॒മാ॒വിയേ॒ ജുഹ॑തി ।

ഇ॒ന്ദ്ര ഏ॒വാ॒സ്യോ॒ഗ്നിഹോ॒ത്രച് ഹു॒തം ഭ॒വതി ॥ 58 (10)

T.B.2.1.10.3

അ॒ങ്ഗാ॑രാ ഭ॒വന്തി । തേ॒ഭ്യോഽങ്ഗാ॑രേ॒ഭ്യോഽർചി॑രുഭേ॒തി ।

പ്ര॒ജാ॒പതി॑സ്തർ ഹൃ॒ഗ്നിഃ ।

ത॒സ്മിൻ. യ॒സ്യ ത॒മാ॒വിയേ॒ ജുഹ॑തി ।

പ്രജാപതാവേവാസ്യാഗ്നിഹോത്രഃ ഹുതം ഭവതി ||
 ശരോഃങ്ഗാരാ അദ്ധ്യുഹന്തേ | ബ്രഹ്മ-തർഹ്യഗ്നിഃ |
 തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി |
 ബ്രഹ്മന്നേവാസ്യാഗ്നിഹോത്രഃ ഹുതം ഭവതി ||
 വസുഷു രുദ്രേഷ്വാദിത്യേഷു വിശ്വേഷു ദേവേഷു () |
 ഇന്ദ്രേ പ്രജാപതൗ ബ്രഹ്മൻ |
 അപരിവർഗമേവാസ്യേതാസു ദേവതാസു ഹുതം ഭവതി |
 യസ്യേവം വിദുഷോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി |
 യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ || 59 (14)

(ആദിത്യാസ്തർഹ്യഗ്നിർ - ഇന്ദ്ര ഏവാസ്യാഗ്നിഹോത്രഃ
 ഹുതം ഭവതി - ദേവേഷു ചതാരി ച) (A10)

Special Korvai

(യദഗ്നിം നിഹിതഃ പ്രഥമഃ സർവ ഏവ നിതരാമങ്ഗാരാഃ
 ശരോഃങ്ഗാരാ ബ്രഹ്മവസുഷ്വഷ്ടൗ)

2.1.11 അനുവാകം 11 - കാലഭേദേന സമന്ത്രകം പരിഷേചനം T.B.2.1.11.1

ഋതം ത്വാ സത്യേന പരിഷിഞ്ചാമീതി സായം പരിഷിഞ്ചതി |
 സത്യം ത്വർത്തേന പരിഷിഞ്ചാമീതി പ്രാതഃ |
 അഗ്നിർ വാ ഋതം | അസാവാദിത്യഃ സത്യം |

അഗ്നിമേ॒വ തദാ॑ദിത്യേ॒ന സാ॒യം പരി॑ഷിഞ്ചതി ।

അഗ്നി॑നാ॒ ഹ്വദിത്യം॑ പ്രാ॒തസ്തഃ॑ ।

യാ॒വദഹോ॑രാത്രേ॒ ഭവ॑തഃ । താ॒വദസ്യ॑ ലോ॒കസ്യ॑ ।

നാർ॒തിർന॑ രി॒ഷ്ടിഃ । നാ॒ന്തോ॒ ന പ॑ര്യന്തോ॒ഽസ്തി () ।

യ॒സ്യൈ॒വം വി॒ദുഷോ॑ഽഗ്നിഹോ॒ത്രം ജുഹ്വ॑തി ।

യ ഉ॑ ചൈ॒ന ദേ॒വം വേ॑ദ ॥ 60 (12)

(അസ്തി॑ ദേ॒വ ച) (A11)

=====

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(അങ്ഗിരസഃ - പ്രജാപതിരഗ്നിഃ - രൂദ്ര - ഉത്തരാവ
തീം - ബ്രഹ്മവാദിനോ അഗ്നിഹോത്രപ്രായണാ യജ്ഞാഃ
- പ്രജാപതിരകാമയതാത്ഥന്വദ് - രൗദ്രം ഗവി -
ദക്ഷിണത - സ്രുതോ വൈ - യദഗ്നി - മൃതം ത്വാ
സത്യേനൈകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanees :-

(അങ്ഗിരസഃ - പ്രവ തേന - പശുനേവ
യന്നിമാർഷി - യോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോപസദോ -
ദക്ഷിണതഃ ഷാഷിഃ)

First and Last Word 2nd Ashtakam 1st Prapaatakam :-

(അങ്ഗിരസോ - യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

=====

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2, Prapaatakam 1 (TB 2.1)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	3	31
Anuvakam 2	12	122
Anuvakam 3	9	94
Anuvakam 4	9	90
Anuvakam 5	11	113
Anuvakam 6	5	51
Anuvakam 7	1	17
Anuvakam 8	3	32
Anuvakam 9	3	30
Anuvakam 10	3	34
Anuvakam 11	1	12
Total →	60	626

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.2 ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോതുബ്രാഹ്മണം

2.2.1 അനുവാകം 1 - ദശഹോതൃമന്ത്രസ്യ ക്രതാർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗൗ

T.B.2.2.1.1

പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സൃജേയേതി ।
സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് ।
തം മനസാ ടനുദ്രുത്യ ദർഭസ്തംബേ ജുഹോത് ।
തതോ വൈ സ പ്രജാ അസൃജത ।
താ അസ്മാമ്സൃഷ്ടാ അപാക്രാമന് ।
താ ഗ്രഹേണാഗൃഹ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം ।
യഃ കാമയേത പ്രജായേയേതി ।
സ ദശഹോതാരം മനസാ ടനുദ്രുത്യ ദർഭസ്തംബേ
ജുഹുയാത് ।

പ്രജാപതിർ വൈ ദശഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.2.1.2

പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്വാ പ്ര ജായതേ ॥ മനസാ ജുഹോതി ।
മന ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ । പ്രജാപതേരാപ്തേ ॥

പൃ॒ർണ॑യാ ജു॒ഹോ॑തി । പൃ॒ർണ॑ ഇ॒വ ഹി॒ പ്ര॒ജാ॑പതിഃ ।

പ്ര॒ജാ॑പ॒തേരാ॑പ്തൈഃ ॥ നൃ॒ണ॑യാ ജു॒ഹോ॑തി ।

നൃ॒ണാ॑ധി പ്ര॒ജാ॑പതിഃ

പ്ര॒ജാ അ॑സൃ॒ജത॑ । പ്ര॒ജാനാ॑ഽസൃ॒ഷ്ടൈഃ ॥ 2 (10)

T.B.2.2.1.3

ദ॒ർഭ॒സ്തംബ॑ ജു॒ഹോ॑തി ।

ഏ॒തസ്മാ॑ദൈ॒വ യോ॑നേഃ പ്ര॒ജാ॑പതിഃ പ്ര॒ജാ അ॑സൃ॒ജത॑ ।

യസ്മാ॑ദൈ॒വ യോ॑നേഃ പ്ര॒ജാ॑പതിഃ പ്ര॒ജാ അ॑സൃ॒ജത॑ ।

തസ്മാ॑ദൈ॒വ യോ॑നേഃ പ്ര॒ ജായ॑തേ ॥

ബ്രാ॒ഹ്മ॒ണോ ദ॑ക്ഷിണത ഉ॒പാ॑സ്തേ ।

ബ്രാ॒ഹ്മ॒ണോ വൈ॑ പ്ര॒ജാനാ॑-മു॒പദ്ര॑ഷ്ടാ ।

ഉ॒പദ്ര॑ഷ്ടു॒മത്യേ॒വ പ്ര॒ ജായ॑തേ ॥ ഗ്ര॒ഹോ॑ ദ॒വതി॑ ।

പ്ര॒ജാനാ॑ഽസൃ॒ഷ്ടാനാ॑ം ധൃ॒തൈഃ ॥

യം ബ്രാ॒ഹ്മ॒ണം ി॒ദ്യാം ി॒ദ്യാഽസ്ര॑ം യശോ॑

നർചേ॒ത് ॥ 3 (10)

T.B.2.2.1.4

സോ॒ഽര॑ണ്യം പ॒രേത്യ॑ । ദ॒ർഭ॒സ്തംബ॑-മു॒ദ്ഗ്ര॑ത്ഥം ।

ബ്രാ॒ഹ്മ॒ണം ദ॑ക്ഷിണതോ നി॒ഷാദ്യ॑ ।

ച॒തുർ. ഹോ॑തൃ॒ന് വ്യാച॑ക്ഷീത ।

ഏ॒തദ്വൈ॑ ദേ॒വാനാ॑ം പ॒രമം॑ ഗു॒ഹ്യം ബ്ര॑ഹ്മ ।
 യ॒ച്ചതു॑ർ. ഹോ॒താരഃ॑ । തദേ॒വ പ്ര॑കാശം ഗമ॒യതി॑ ।
 തദേ॒നം പ്ര॑കാശം ഗ॒തം । പ്ര॑കാശം പ്ര॒ജാനാ॑ം ഗമ॒യതി॑ ॥
 ദർഭ॑സ്തംബ-മുദ്ഗ്ര॑ത്ഥ്യ വ്യാച॑ഷ്ടേ । 4 (10)

T.B.2.2.1.5

അ॒ഗ്നി॒വാൻ. വൈ॑ ദർഭ॑സ്തംബഃ । അ॒ഗ്നി॒വത്യേ॒വ വ്യാച॑ഷ്ടേ ॥
 ബ്രാ॒ഹ്മണോ॑ ദക്ഷി॒ണത॑ ഉ॒പാസ്മേ॑ ।
 ബ്രാ॒ഹ്മണോ॑ വൈ പ്ര॒ജാനാ॑-മു॒പദ്ര॑ഷ്ടാ ।
 ഉ॒പദ്ര॑ഷ്ടു-മത്യേ॒വൈനം॑ ധീ॒ശഃ ജ്ഞ॑തി ॥
 ഇ॒ശ്വരം॑ തം ധീ॒ശോഽർത്ഥോ॑രി॒ത്യാഹുഃ॑ ।
 യ॒സ്യാ॒ന്തേ വ്യാച॑ഷ്ട ഇ॒തി । വ॒രസ്ത॑സ്മൈ॒മു ദേ॒യഃ ।
 യദേ॒വൈനം॑ തത്രോ॒പ നമ॑തി । തദേ॒വാവ॑ രു॒ന്ധേ ॥ 5 (10)

T.B.2.2.1.6

അ॒ഗ്നി॒മാദ॑ധാനോ ദശ॑ഹോ॒ത്രാ ധ॒രണി॑മ॒വദ॑ധ്യാത് ।
 പ്ര॒ജാത॑മേ॒വൈന-മാ॑ധ॒ത്തേ ।
 തേ॒നൈവോദ്ദ്രു॑ത്യാഗ്നി॒ഹോ॒ത്രം ജു॑ഹു॒യാത് ।
 പ്ര॒ജാത॑മേ॒വൈനജ്ജു॑ഹോ॒തി ।
 ഹ॒വിർനി॑ർവ॒സ്ത്യൻ-ദശ॑ഹോ॒താരം॑ ധീ॒വ്യാച॑ക്ഷീ॒ത ।
 പ്ര॒ജാത॑മേ॒വൈനം॑ നി॒ർവ॑പ॒തി ।

സാമി॒ധേനീ॒-ര॒നു॒വ॒ക്ഷ്യ॒ൻ-ദ॒ശ॒ഹോ॒താ॒രം വ്യാ॒ച॒ക്ഷീ॒ത ।

സാമി॒ധേനീ॒രേ॒വ സൃ॒ഷ്ടാ॒ഽഽര॒ഭ്യ പ്ര॒ത॒നു॒തേ ।

അ॒ഥോ യ॒ജ്ഞോ॒ വൈ ദ॒ശ॒ഹോ॒താ ।

യ॒ജ്ഞമേ॒വ ത॒നു॒തേ ॥ 6 (10)

T.B.2.2.1.7

അ॒ഭി॒ച॒ര॒ൻ-ദ॒ശ॒ഹോ॒താ॒രം ജു॒ഹു॒യാത് ।

ന॒വ വൈ॒ പു॒രു॒ഷേ പ്രാ॒ണാഃ । നാ॒ഭി॒ർദ॒ശ॒മീ ।

സ॒പ്രാ॒ണമേ॒വൈ॒നമ॒ഭി॒ച॒ര॒തി ।

ഏ॒താവ॒ദ്വൈ॒ പു॒രു॒ഷസ്യ॒ സ്വം । യാ॒വത് പ്രാ॒ണാഃ ।

യാ॒വദേ॒വാ॒സ്യാ॒സ്തി । തദ॒ഭി॒ച॒ര॒തി ॥

സ്വ॒കൃ॒ത ഇ॒രി॒ണേ ജു॒ഹോ॒തി പ്ര॒ദ॒രേ വാ॒ ॥

ഏ॒തദാ॒ അ॒സ്യ നി॒ർ.ഋ॒തിഗൃ॒ഹീ॒തം () ।

നി॒ർ.ഋ॒തി ഗൃ॒ഹീ॒ത ഏ॒വൈ॒നം നി॒ർ.ഋ॒ത്യാ ഗ്രാ॒ഹ॒യ॒തി ॥

യദ് വാ॒ചഃ ക്രൂ॒രം । തേ॒ന വ॒ഷ്ട്വേ॒കരോ॒തി ।

വാ॒ച ഏ॒വൈ॒നം ക്രൂ॒രേണ॒ പ്ര വൃ॒ശ്വ॒തി ।

താ॒ജഗാ॒ർതി॒മാർച്ഛ॑തി ॥ 7 (15)

(ദ॒ശ॒ഹോ॒താ - സൃ॒ഷ്ടാ - ഋ॒ദ്ധേ - വ്യാ॒ച॒ഷേ - രു॒ന്ധ -
ഏ॒വ ത॒നു॒തേ - നി॒ർ.ഋ॒തിഗൃ॒ഹീ॒തം പഞ്ച॑ ച) (A1)

2.2.2 അനുവാകം 2 - ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം

ക്രതർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.2.1

പ്രജാപതിരകാമയത ദർശപൂർണ്ണമാസൗ സൃജേയേതി ।

സ ഏതം ചതുർഹോതാര-മപശ്യത് ।

തം മനസാസ്മുദ്രുത്യാ ഹവനീയേഽജുഹോത് ।

തതോ വൈ സ ദർശപൂർണ്ണമാസാ-വസൃജത ।

താവസ്മാഥ് സൃഷ്ടാവപാക്രാമതാം ।

തൗ ഗ്രഹേണാ ഗൃഹ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം ।

ദർശപൂർണ്ണമാസാ-വാലഭമാനഃ ।

ചതുർഹോതാരം മനസാസ്മുദ്രുത്യാ-ഹവനീയേ

ജുഹുയാത് ।

ദർശപൂർണ്ണമാസാവേവ സൃഷ്ടാഽഽരഭ്യ പ്ര തനുതേ । 8 (10)

T.B.2.2.2.2

ഗ്രഹോ ഭവതി ।

ദർശപൂർണ്ണമാസയോഃ സൃഷ്ടയോർ ധൃത്യേ ॥

സോഽകാമയത ചാതുർമാസ്യാനി സൃജേയേതി ।

സ ഏതം പഞ്ചഹോതാര-മപശ്യത് ।

തം മനസാസ്മുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ഽജുഹോത് ।

തതോ വൈ സ ചാതുർമാസ്യാന്യസൃജത ।

താ॒ന്യ॒സ്താ॒മ്-സ്യ॒ഷ്ടാ॒ന്യപാ॒ക്രാമ॑ൻ ।

താ॒നി ഗ്ര॑ഹേ॒ണാഗൃ॑ഹ്ണാത് । തദ്ഗ്ര॑ഹ॒സ്യ ഗ്ര॑ഹ॒ത്വം ।

ചാ॒തുർമാ॒സ്യാ॒ന്യാല॑ഭമാനഃ । 9 (10)

T.B.2.2.2.3

പഞ്ച॑ഹോ॒താരം॑ മ॒ന്നസാ॑സ്മു॒ദ്രുത്യാ॑ ഹ॒വനീ॑യേ ജുഹു॒യാത് ।

ചാ॒തുർമാ॒സ്യാ॒ന്യേവ॑ സ്യ॒ഷ്ടാ॒ഽഽരഭ്യ॑ പ്ര॒തനു॑തേ ।

ഗ്ര॑ഹോ॒ ഭവ॑തി । ചാ॒തുർമാ॒സ്യാനാ॑ച്ഛ്യ॒ഷ്ടാനാ॑ം ധൃ॒തൈ ॥

സോ॑ഽകാമ॒യത॑ പശു॒ബന്ധ॑ച്ഛ്യ॒ജ്ജേയേ॑തി ।

സ ഏ॒തച്ഛ്യ॑ഷ്ണോ॒താരം॑-മപശ്യ॒ത് ।

തം മ॒ന്നസാ॑സ്മു॒ദ്രുത്യാ॑ ഹ॒വനീ॑യേഽജു॒ഹോത് ।

തതോ॑ വൈ സ പശു॒ബന്ധ॑മ॒സ്യജ॑ത ।

സോ॑ഽസ്താ॒മ് സ്യ॒ഷ്ടോ പാ॒ക്രാമ॑ത് ।

തം ഗ്ര॑ഹേ॒ണാഗൃ॑ഹ്ണാത് । 10 (10)

T.B.2.2.2.4

തദ്ഗ്ര॑ഹ॒സ്യ ഗ്ര॑ഹ॒ത്വം । പശു॒ബന്ധേ॑ന യക്ഷ്യ॒മാണഃ॑ ।

ഷ്യ॑ഷ്ണോ॒താരം॑ മ॒ന്നസാ॑സ്മു॒ദ്രുത്യാ॑ ഹ॒വനീ॑യേ ജുഹു॒യാത് ।

പശു॒ബന്ധേ॑വ സ്യ॒ഷ്ടാ॒ഽഽരഭ്യ॑ പ്ര॒തനു॑തേ । ഗ്ര॑ഹോ॒ ഭവ॑തി ।

പശു॒ബന്ധ॑സ്യ॒ഷ്ടസ്യ॒ ധൃ॒തൈ ॥

സോഽകാമയത സൗമ്യ-മദ്ധ്യരച്ഛ്യ സൃജേയേതി ।
 സ ഏതച്ഛ്യ സപ്തഹോതാര-മപശ്യത് ।
 തം മനസാസന്നുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ഽജുഹോത് ।
 തതോ വൈ സ സൗമ്യ-മദ്ധ്യര-മസൃജത । 11 (10)

T.B.2.2.2.5

സോഽസ്മാഥ് സൃഷ്ടോഽപാക്രാമത് । തം ഗ്രഹേ
 ണാഗൃഹ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം । ദീക്ഷിഷ്യമാണഃ ।
 സപ്തഹോതാരം മനസാസന്നുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ജുഹുയാത് ।
 സൗമ്യമേവാദ്ധ്യരച്ഛ്യ സൃഷ്ടാഽഽരഭ്യ പ്ര തനുതേ ।
 ഗ്രഹോ ഭവതി । സൗമ്യസ്യ-ദ്ധ്യരസ്യ സൃഷ്ടസ്യ ധൃതൈ ॥
 ദേവേഭ്യോ വൈ യജ്ഞോ ന പ്രാഭവത് ।
 തമേതാവച്ഛഃ സമഭരന് । 12 (10)

T.B.2.2.2.6

യഥ് സംഭാരാഃ । തതോ വൈ തേഭ്യോ യജ്ഞഃ പ്രാഭവത് ।
 യഥ് സംഭാരാ ഭവന്തി । യജ്ഞസ്യ പ്രഭൃതൈ ॥
 ആതിഥ്യമാസാദ്യ വ്യാചഷ്ടേ । യജ്ഞമുഖം വാ ആതിഥ്യം ।
 മുഖത ഏവ യജ്ഞച്ഛ്യ സംഭൃത്യ പ്ര തനുതേ ॥
 അയജ്ഞോ വാ ഏഷഃ । യോഽപതീകഃ ।
 ന പ്രജാഃ പ്ര ജായേരന് () । പതീർവ്യാചഷ്ടേ ।

യജ്ഞമേവാകഃ | പ്രജാനാം പ്രജനനായ ||

ഉപസ്മ്സു വ്യാചഷ്ടേ |

ഏതദ്ദൈവതീനാ-മായതനം |

സ ഏവൈനാ ആയതനേഽവ കല്പയതി || 13 (16)

(തനുത - ആലഭമാനോ - ടഗൃഹ്ണാ - ദസ്യജ - താദര -
 ഞായേരൻമ് ഷട്ച) (A2)

2.2.3 അനുവാകം 3 - ചതുർഹോതുപഞ്ചഹോതുമന്ത്രഗ്രഹ ഭാഗയോഃ പുരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ

T.B.2.2.3.1

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്ര ജായേയേതി | സ തപോഽതപ്യത |

സ ത്രിവൃതഃ സ്തോമ-മസ്യജത |

തം പഞ്ചദശസ്തോമോ മദ്ധ്യത ഉദത്യണത് |

തൗ പൂർവപക്ഷശ്ചാപരപക്ഷശ്ചാഭവതാം |

പൂർവപക്ഷം ദേവാ അന്വസ്യുജന്ത |

അപരപക്ഷ-മന്വസുരാഃ | തതോ ദേവാ അഭവന് |

പരാഽസുരാഃ | യം കാമയേത വസീയാൻമ്

സ്യാദിതി | 14 (10)

T.B.2.2.3.2

തം പൂർവപക്ഷേ യാജയേത് | വസീയാനേവ ഭവതി |

യം കാമയേത പാപീയാൻമ്-സ്യാദിതി |

തമപരപക്ഷേ യാജയേത് | പാപീയാനേവ ഭവതി |
 തസ്മാത് പൂർവപക്ഷോ ധരപക്ഷാത്- കരുണ്യതരഃ ||
 പ്രജാപതിർ വൈ ദശഹോതാ |
 ചതുർഹോതാ പഞ്ചഹോതാ | ഷഡ്ഹോതാ സപ്തഹോതാ |
 ഋതവഃ സംവത്സരഃ | **15 (10)**

T.B.2.2.3.3

പ്രജാഃ പശവ ഇമേ ലോകാഃ |
 യ ഏവം പ്രജാപതിം ബഹോർ ഭൂയാംസം വേദ |
 ബഹോരേവ ഭൂയാൻ ഭവതി ||
 പ്രജാപതിർ-ദേവാസുരാന്സ്യജത |
 സ ഇന്ദ്രമപി നാസ്യജത | തം ദേവാ അബ്രൂവന് |
 ഇന്ദ്രം നോ ജനയേതി | സാബ്രവീത് |
 യഥാ ഹം യുഷ്ഠാഃ സ്തപസാ ധസ്യക്ഷി |
 ഏവമിന്ദ്രം ജനയദ്ധാമിതി | **16 (10)**

T.B.2.2.3.4

തേ തപോഽതപ്യന്ത | ത ആത്മന്നിന്ദ്ര-മപശ്യന് |
 തമബ്രൂവന് | ജായസേതി | സോബ്രവീത് |
 കിം ഭാഗധേയ-മഭിജനിഷ്യ ഇതി | ഋതൂൻമ് സംവത്സരം |
 പ്രജാഃ പശൂൻ | ഇമാൽ ലോകാനിത്യബ്രൂവന് |
 തം വൈ മാഽഹുത്യാ പ്രജനയതേത്യബ്രവീത് | **17 (10)**

T.B.2.2.3.5

തം ചതുർഹോത്രാ പ്രാജ്ഞയൻ ||
 യഃ കാമയേത വീരോ മ ആ ജായേതേതി ।
 സ ചതുർഹോതാരം ജുഹുയാത് ।
 പ്രജാപതിർ വൈ ചതുർഹോതാ ।
 പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്വാ പ്രജായതേ ।
 ജജനദിന്ദ്ര-മിന്ദ്രിയായ സ്വാഹേതി ഗ്രഹേണ ജുഹോതി ।
 ആഽസ്യ വീരോ ജായതേ ।
 വീരഃ ഹി ദേവാ ഏതയാ ഽഹുത്യാ പ്രാജ്ഞയൻ ||
 ആദിത്യാശ്ചാങ്ഗീരസശ്ച സുവർഗേ ലോകേ ഽസ്സർദ്ധന്ത ।
 വയം പൂർവേ സുവർഗം ലോകമിയാമ വയം
 പൂർവ ഇതി । 18 (10)

T.B.2.2.3.6

ത ആദിത്യാ ഏതം പഞ്ചഹോതാര-മപശ്യൻ ।
 തം പുരാ പ്രാതരനുവാകാദാഗ്നീധേ ഽജുഹവുഃ ।
 തതോ വൈ തേ പൂർവേ സുവർഗം ലോകമായൻ ।
 യഃ സുവർഗകാമഃ സ്യാത് ।
 സ പഞ്ചഹോതാരം പുരാ പ്രാതരനുവാകാദാഗ്നീധേ
 ജുഹുയാത് ।
 സംഘ്മസരോ വൈ പഞ്ചഹോതാ ।

സംവംസരഃ സുവർഗോ ലോകഃ ।

സംവംസര ഏവർതുഷു പ്രതിഷ്ഠായ ।

സുവർഗം ലോകമേതി ॥

തേബ്രുവൻ-നങ്ഗീരസ ആദിത്യാൻ । 19 (10)

T.B.2.2.3.7

ക സ്ഥ । ക വഃ സദ്ഭ്യോ ഹവ്യം വക്ഷ്യാമ ഇതി ।

ഛന്ദഃ സിത്യബ്രുവൻ ।

ഗായത്രിയാം ത്രിഷ്ടുഭി-ജഗത്യാമിതി ।

തസ്മാച്ഛന്ദഃ സു സദ്ഭ്യ ആദിത്യേഭ്യഃ ।

ആങ്ഗീരസീഃ പ്രജാ ഹവ്യം വഹന്തി ।

വഹന്ത്യസ്മൈ പ്രജാ ബലിം । ഐനമപ്രതിവ്യാതം ഗച്ഛതി ।

യ ഏവം വേദ ॥ ദ്വാദശ മാസാഃ പഞ്ചർത്വഃ () ।

ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ । അസാവാദിത്യ ഏകവിംശഃ ।

ഏതസ്മിൻ വാ ഏഷ ശ്രീതഃ । ഏതസ്മിൻ-പ്രതിഷ്ഠിതഃ ।

യ ഏവമേതഃ ശ്രീതം പ്രതിഷ്ഠിതം വേദ ।

പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി ॥ 20 (16)

(സ്യാദിതി - സംവംസരോ - ജനയദ്ധിമിതീ- ത്യബ്രവീത്
- പൂർവ ഇത്യാ - ദിത്യാൻ - ഗൃതവഃ ഷട്ച) (A3)

2.2.4 അനുവാകം 4 - ജഗദ് സൃഷ്ടികഥനമുഖേന

ഹോതൃമന്ത്രപ്രശംസാ

T.B.2.2.4.1

പ്ര॒ജാപ॑തി-ര॒കാമ॑യത പ്ര॒ജായേ॑യേതി ।
 സ ഏ॒തം ദ॑ശഹോ॒താര-മ॑പശ്യത് ।
 തേന॑ ദശ॒ധാ ട॑ത്ഥാനം വി॒ധായ॑ ।
 ദശഹോ॒ത്രാ ട॑ത്പൃത । തസ്യ॑ ചി॒ത്തിഃ സ്രു॑ഗാസീത് ।
 ചി॒ത്തമാ॑ജ്യം । തസ്യൈ॒താവതേ॑വ വാ॒ഗാസീ॑ത് ।
 ഏ॒താവാൻ. യ॑ജ്ഞക്ര॒ത്യഃ ॥ സ ച॑തുർ.ഹോ॒താര-മ॑സ്യജത ।
 സോ॑ടനന്തത് । **21 (10)**

T.B.2.2.4.2

അ॒സൃക്ഷി॑ വാ ഇ॒മിതി॑ । തസ്യ॑ സോമോ ഹ॒വിരാ॑സീത് ।
 സ ച॑തുർ.ഹോ॒ത്രാ ട॑ത്പൃത । സോ॑ടതാമ്യത് ।
 സ ഭൂ॒രിതി॑ വ്യാഹരത് । സ ഭൂ॒മിമ॑സ്യജത ।
 അ॒ഗ്നിഹോ॑ത്രം ദർ.ശ॒പൂർണ॑മാസൗ യജുഃ॑ഷി ।
 സ ദി॒തീയ॑മതപൃത ।
 സോ॑ടതാമ്യത് । സ ഭൂ॒വ ഇ॒തി വ്യാഹ॑രത് । **22 (10)**

T.B.2.2.4.3

സോ॑ടന്തരിക്ഷ-മ॒സ്യജ॑ത । ച॒തുർമാ॒സ്യാനി॑ സാമാ॒നി ।
 സ തൃ॒തീയ॑മതപൃത । സോ॑ടതാമ്യത് ।
 സ സു॒വരി॑തി വ്യാഹരത് । സ ദി॒വമ॑സ്യജത ।

അഗ്നിഷ്ടോമ-മുക്ഥ്യ-മതിരാത്രമൃചഃ ।

ഏതാ വൈ വ്യാഹൃതയ ഇമേ ലോകാഃ ।

ഇമാൻ ഖലു വൈ ലോകാനനു പ്രജാഃ പശവശ്ശന്വാഽസി
പ്രാജായന്ത ।

യ ഏവമേതാഃ പ്രജാപതേഃ പ്രഥമാ വ്യാഹൃതീഃ
പ്രജാതാ വേദ । **23 (10)**

T.B.2.2.4.4

പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ ॥

സ പഞ്ചഹോതാര -മസ്യജത । സ ഹവിർ നാ-വിന്ദത ।

തസ്മൈ സോമ-സുനൂവം പ്രായച്ഛത് ।

ഏതത് തേ ഹവിരിതി । സ പഞ്ചഹോത്രാ ടതപ്യത ।

സോഽതാമ്യത് । സ പ്രത്യുഞ്ജധാധത ।

സോഽസുരാ-നസ്യജത । തദസ്യ പ്രിയമാസീത് । **24 (10)**

T.B.2.2.4.5

തദ്-ദുർവർണ്യ ഹിർണ്യമഭവത് ।

തദ്-ദുർവർണ്യസ്യ ഹിർണ്യസ്യ ജന്മ । സ ദിതീയമതപ്യത ।

സോഽതാമ്യത് । സ പ്രാഞ്ജധാധത । സ ദേവാനസ്യജത ।

തദസ്യ പ്രിയമാസീത് । തഥ് സുവർണ്യ ഹിർണ്യമഭവത് ।

തഥ് സുവർണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ ജന്മ ।

യ ഏവച്ഛുവർണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ ജന്മ വേദ । 25 (10)

T.B.2.2.4.6

സുവർണ ആത്മനാ ഭവതി । ദുർവർണോഽസ്യ ഭ്രാതൃവ്യഃ ।

തസ്മാഥ് സുവർണച്ഛു ഹിരണ്യം ഭാര്യം ।

സുവർണ ഏവ ഭവതി । ഐനം പ്രിയം ഗച്ഛതി നാപ്രിയം ॥

സ സപ്തഹോതാര-മസ്യജത ।

സ സപ്തഹോത്രൈവ സുവർഗം ലോകമൈത് ॥

ത്രിണവേന സോമേനേഭ്യോ ലോകേഭ്യോഽസുരാൻ

പ്രാണുദത ।

ത്രയസ്ത്രിഷ്ശേന പ്രത്യുതിഷ്ഠത് ।

ഏകവിഷ്ശേന രുചമധത്ത । 26 (10)

T.B.2.2.4.7

സപ്തദശേന പ്രാജായത ।

യ ഏവം വിദാൻഥ് സോമേന യജതേ ।

സപ്തഹോത്രൈവ സുവർഗം ലോകമേതി ।

ത്രിണവേന സോമേനേഭ്യോ ലോകേഭ്യോ ഭ്രാതൃവ്യാൻ-

പ്രാണുദതേ ।

ത്രയസ്ത്രിഷ്ശേന പ്രതി തിഷ്ഠതി ।

ഏകവിഷ്ണുശേന രൂപം ധത്തേ । സപ്തശേന പ്രജായതേ ।
 തസ്മാഥ്-സപ്തശഃ സ്തോമോ ന നിർഹൃത്യഃ ।
 പ്രജാപതിർ വൈ സപ്തശഃ ।
 പ്രജാപതിമേവ മദ്ധ്യതോ ധത്തേ പ്രജായൈ () ॥ 27 (10)
 (അനന്ദ - ഭുവ ഇതി വ്യാഹര - വേദാ - സീദ് - വേദാ
 - ധത്ത - പ്രജായൈ) (A4)

2.2.5 അനുവാകം 5 - ദക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹമന്ത്രവ്യാഖ്യാനം
T.B.2.2.5.1

ദേവാ വൈ വരുണമയാജയന് ।
 സ യസ്യേ യസ്യേ ദേവതായൈ ദക്ഷിണാമനയത് ।
 താമസ്തീനാത് । തേഽബ്രുവന് ।
 വ്യാവൃത്യ പ്രതി ഗൃഹ്ണാമ । തഥാ നോ ദക്ഷിണാ
 ന ശ്ലേഷ്യതീതി ।
 തേ വ്യാവൃത്യ പ്രത്യഗൃഹ്ണന് ।
 തതോ വൈ താം ദക്ഷിണാ നാസ്തീനാത് ।
 യ ഏവം വിദാൻ വ്യാവൃത്യ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।
 നൈനം ദക്ഷിണാ സ്തീനാതി ॥ 28 (10)

T.B.2.2.5.2

രാജാ ത്വാ വരുണോ നയതു ദേവി ദക്ഷിണേഽഗ്നയേ
 ഹിരണ്യമിത്യാഹ ।

ആഗേ॑യം ധൈ॑ ഹി॒രണ്യം ।

സ്വ॑യൈ॒വൈനദ്-ദേ॑വതയാ॒ പ്രതി॑ ഗൃഹ്ണാതി ।

സോ॑മായ॒ വാ॒സ ഇ॒ത്യാഹ । സൗ॑മ്യം ധൈ॑ വാ॒സഃ ।

സ്വ॑യൈ॒വൈനദ്-ദേ॑വതയാ॒ പ്രതി॑ ഗൃഹ്ണാതി ।

രു॒ദ്രായ॑ ഗാമി॒ത്യാഹ । രൗ॒ദ്രീ വൈ॑ ഗൗഃ ।

സ്വ॑യൈ॒വൈനാം ദേ॑വതയാ॒ പ്രതി॑ ഗൃഹ്ണാതി ।

വരു॑ണായാശാമി॒ത്യാഹ । 29 (10)

T.B.2.2.5.3

വാ॒രു॒ണോ വാ॑ അ॒ശഃ ।

സ്വ॑യൈ॒വൈനം ദേ॑വതയാ॒ പ്രതി॑ ഗൃഹ്ണാതി ।

പ്ര॒ജാപ॑തയേ॒ പുരു॑ഷമി॒ത്യാഹ ।

പ്രാ॒ജാപ॑ത്യോ വൈ॒ പുരു॑ഷഃ ।

സ്വ॑യൈ॒വൈനം ദേ॑വതയാ॒ പ്രതി॑ ഗൃഹ്ണാതി ।

മ॒ന॒വേ ത॒ല്പ॑മി॒ത്യാഹ । മാ॒ന॒വോ വൈ॑ ത॒ല്പഃ ।

സ്വ॑യൈ॒വൈനം ദേ॑വതയാ॒ പ്രതി॑ ഗൃഹ്ണാതി ।

ഉ॒ത്താ॒നായാ॑ങ്ഗീ॒രസാ॑യാന ഇ॒ത്യാഹ ।

ഇ॒യം വാ॑ ഉ॒ത്താ॒ന ആ॑ങ്ഗീ॒രസഃ । 30 (10)

T.B.2.2.5.4

അ॒ന॒യൈ॒വൈനത്-പ്ര॑തി॒ ഗൃഹ്ണാ॑തി ॥

വൈ॒ശ്വാ॒നര്യ॑ർചാ॒ രഥം॑ പ്രതി॒ ഗൃഹ്ണാ॑തി ।

വൈശ്വാ॒നരോ॑ വൈ॒ ദേ॒വതയാ॑ ര॒ഥഃ ।

സ്വ॒യൈ॒വൈ॒നം ദേ॒വതയാ॑ പ്ര॒തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ॥

തേ॒നാമൃ॑ത॒ത്വമ॒ശ്യാ-മി॒ത്യാഹ॑ । അ॒മൃത॑മേ॒വാത്മ॑ൻ-ധ॒ത്തേ ॥

വ॒യോ ദാ॒ത്ര ഇ॒ത്യാഹ॑ । വ॒യ ഏ॒വൈ॒നം കൃ॒താ ।

സു॒വർഗം॑ ഘോ॒കം ഗ॒മയ॑തി ॥

മ॒യോ മ॒ഹ്യമ॑സ്തു പ്ര॒തിഗ്ര॑ഹീ॒ത്ര ഇ॒ത്യാഹ॑ । **31 (10)**

T.B.2.2.5.5

യ॒ദ്വൈ ശി॒വം । ത॒ന്മയഃ॑ । ആ॒ത്മൻ ഏ॒വൈ॒ഷാ പരീ॑ത്തിഃ ॥

ക ഇ॒ദം ക॒സ്മാ അ॒ദാദി॑ത്യാഹ॑ । പ്ര॒ജാപ॑തിർ വൈ കഃ ।

സ പ്ര॒ജാപ॑തയേ ദദാ॒തി ॥ കാ॒മഃ കാ॒മായേ॑ത്യാഹ॑ ।

കാ॒മേന॑ ഹി ദദാ॒തി । കാ॒മേന॑ പ്ര॒തിഗൃ॑ഹ്ണാ॒തി ॥

കാ॒മോ ദാ॒താ കാ॒മഃ പ്ര॒തി ഗ്ര॑ഹീ॒തേത്യാഹ॑ । **32 (10)**

T.B.2.2.5.6

കാ॒മോ ഹി ദാ॒താ । കാ॒മഃ പ്ര॒തി ഗ്ര॑ഹീ॒താ ॥

കാ॒മഃ സ॒മുദ്ര॑-മാ॒വിശേ॑ത്യാഹ॑ । സ॒മുദ്ര॑ ഇ॒വ ഹി കാ॒മഃ ।

നേ॒വ ഹി കാ॒മസ്യോ॑ന്തോ॒സ്തീ । ന സ॒മുദ്ര॑സ്യ ॥

കാ॒മേന॑ ത്വാ പ്ര॒തി ഗൃ॑ഹ്ണാ॒മീത്യാഹ॑ ।

യേ॒ന കാ॒മേന॑ പ്ര॒തി ഗൃ॑ഹ്ണാ॒തി ।

സ ഏ॒വൈ॒നമ॑മു॒ഷിൻ ഘോ॒കേ കാ॒മ ആഗ॑ച്ഛ॒തി ॥

കാ॒മൈ॒തത്ത്വം ഏ॒ഷാ തേ॑ കാ॒മ ദക്ഷി॑ണേ॒ത്യാഹ॑ () ।

കാമ ഏവ തദ്-യജമാനോഽമുഷിൻ ലോകേ ദക്ഷിണാമിച്ഛതി ।
ന പ്രതിഗ്രഹീതരി ॥

യ ഏവം വിദ്വാൻ-ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।

അനുണാമേവൈനാം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ॥ 33 (14)

(വ്ലീനാത്യ - ശ്വമിത്യാഹാ - ഓഗിരസഃ - പ്രതിഗ്രഹീത്രേ
ഇത്യാഹ - പ്രതിഗ്രഹീതേത്യാഹ -
ദക്ഷിണേത്യാഹ ചതാരി ച) (A5)

2.2.6 അനുവാകം 6 - ദ്വാദശാഹദശമേഹനി ഹോതൃമന്ത്രാഃ

T.B.2.2.6.1

അന്തോ വാ ഏഷ യജ്ഞസ്യ । യദ്-ദശമമഹഃ ।

ദശമേഹൻമ്-സർപരാജ്ഞിയാ ഋഗ്ഭിഃ സ്തുവന്തി ।

യജ്ഞസ്യവാന്തം ഗത്വാ । അന്നാദ്യമവരുന്ധതേ ॥

തിസൃഭിഃ സ്തുവന്തി । ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ ।

ഏഭ്യ ഏവ ലോകേഭ്യോഽന്നാദ്യമവ-രുന്ധതേ ।

പൃശ്ണിവതീർ-ഭവന്തി । അന്നം വൈ പൃശ്ണി । 34 (10)

T.B.2.2.6.2

അന്നമേവാവ-രുന്ധതേ ॥ മനസാ പ്രസ്താതി ।

മനസോദ്ഗായതി । മനസാ പ്രതി ഹരതി ।

മന ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ । പ്രജാപതേരാപ്തേ ॥

ദേവാ വൈ സർപാഃ । തേഷാമിയച് രാജ്ഞീ ।

യഥ്-സർപരാജ്ഞിയാ ഋഗ്ഭിഃ സ്തുവന്തി ।

അസ്യാമേവ പ്രതി തിഷ്ഠന്തി ॥ 35 (10)

T.B.2.2.6.3

ചതുർഹോതൃൻ. ഹോതാ വ്യാചഷ്ടേ ।

സ്തുതമനുശാസതി ശാന്തൈ ॥

അന്തോ വാ ഏഷ യജ്ഞസ്യ । യദ്-ദശമമഹഃ ।

ഏതത് ഖലു വൈ ദേവാനാം പരമം ഗൃഹ്യം ബ്രഹ്മ ।

യച്ചതുർഹോതാരഃ । ദശമേഹ-ചതുർഹോതൃൻ
വ്യാചഷ്ടേ ।

യജ്ഞസ്യവാന്തം ഗത്വാ ।

പരമം ദേവാനാം ഗൃഹ്യം ബ്രഹ്മാവരുന്ധേ ।

തദേവ പ്രകാശം ഗമയതി । 36 (10)

T.B.2.2.6.4

തദേനം പ്രകാശം ഗതം । പ്രകാശം പ്രജാനാം ഗമയതി ॥

വാചം യച്ഛതി । യജ്ഞസ്യ ധൃതൈ ॥

യജമാനദേവത്യം വാ അഹഃ । ഭ്രാതൃവ്യദേവത്യാ രാത്രിഃ ।

അഹ്നാ രാത്രിം ധ്യായേത് ।

ഭ്രാതൃവ്യസ്യൈവ തല്പോകം വൃക്തേ ।

യദിവാ വാചം വിസൃജേത് ।

അഹർ ഭ്രാത്യവ്യായോച്ഛിഷേത് () ।

യന്നക്തം വിസൃജേത് । രാത്രിം ഭ്രാത്യവ്യായോച്ഛിഷേത് ।

അധിവൃക്ഷസ്യുര്യേ വാചം വിസൃജതി ।

ഏതാവന്തമേവാസൈ ലോകമുച്ഛിഷതി ।

യാവദാദിത്യോഽസ്മേതി ॥ 37 (15)

(പൃശ്ണി - തിഷ്ഠന്തി - ഗമയതി - ശിഷേത് പഞ്ച ച)

(A6)

2.2.7 അനുവാകം 7 -

സപുഹോതുമന്ത്രസാദ്ധ്യയജ്ഞപ്രശംസാ

T.B.2.2.7.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസൃജത । താഃ സൃഷ്ടാഃ സമശ്ലിഷ്യന് ।

താ രൂപേണാനു പ്രാവിശത് । തസ്മാദാഹുഃ ।

രൂപം വൈ പ്രജാപതിരിതി । താ നാമ്നാഽനു പ്രാവിശത് ।

തസ്മാദാഹുഃ । നാമ വൈ പ്രജാപതിരിതി ।

തസ്മാദപ്യാ മിത്രൗ സംഗത്യ । നാമ്നാ ചേദ്ധയേതേ । 38 (10)

T.B.2.2.7.2

മിത്രമേവ ദവതഃ ॥ പ്രജാപതിർ ദേവാസുരാൻസൃജത ।

സ ഇന്ദ്രമപി നാസൃജത । തം ദേവാ അബ്രൂവന് ।

ഇന്ദ്രം നോ ജനയേതി ।

സ ആത്മ-ന്നിന്ദ്ര-മപശ്യത് । തമസൃജത ।

തം ത്രിഷ്ടുഗ്-വീര്യം ഭൂത്വാഽനു പ്രാവിശത് ।

തസ്യ വജ്രഃ പഞ്ചദശോ ഹസ്തു ആപദ്യത ।

തേനോദയ്യാസുരാന്ദൃ ഭവത് ॥ 39 (10)

T.B.2.2.7.3

യ ഏവം വേദ । അഭി ദ്രാതുവ്യാൻ ഭവതി ॥

തേ ദേവാ അസുരൈർ-വിജിത്യ । സുവർഗം ലോകമായന്ന് ।

തേഽമൃഷ്ണിൻ ലോകേ വൃക്ഷുദ്ധ്യന്ന് । തേഽബ്രുവന്ന് ।

അമൃതഃ പ്രദാനം വാ ഉപജിജീവിമേതി ।

തേ സ്തപ്തഹോതാരം യജ്ഞം വിധായായാസ്യം ।

ആങ്ഗീരസം പ്രാഹിണ്യന്ന് ।

ഏതേനാമുത്ര കല്പയേതി । 40 (10)

T.B.2.2.7.4

തസ്യ വാ ഇയം കൃപിഃ । യദിദം കിം ച ।

യ ഏവം വേദ । കല്പതേഽസ്മൈ ।

സ വാ അയം മനുഷ്യേഷു യജ്ഞഃ സ്തപ്തഹോതാ ।

അമുത്ര സദ്ഭ്യോ ദേവേഭ്യോ ഹവ്യം വഹതി ।

യ ഏവം വേദ । ഉപൈനം യജ്ഞോ നമതി ॥ സോഽമന്യത ।

അഭി വാ ഇമേഽസ്മാ-ലോകാദമും ലോകം

കമിഷ്യന്ത ഇതി () ।

സ വാചസ്തതേ ഹൃദിതി വ്യാഹരത് ।

തസ്മാത് പുത്രോ ഹൃദയം ।

തസ്മാദസ്മാ-ലോകാദമും ലോകം നാദികാമയന്തേ ।

പുത്രോ ഹി ഹൃദയം ॥ 41 (14)

(ഹായേത - അഭവത് - കല്പയേ - തീതി ചതാരി ച) (A7)

2.2.8 അനുവാകം 8 - ഹോത്യമന്താണാം

സോമയാഗാങ്ഗത്വം

T.B.2.2.8.1

ദേവാ വൈ ചതുർ.ഹോത്യഭിർ-യജ്ഞമതന്വത ।

തേ വി പാപ്മനാ ഭ്രാത്യവ്യേണാജയന്ത ।

അഭി സുവർഗം ലോകമജയന് ।

യ ഏവം വിദാഃ-ശ്ചതുർ.ഹോത്യഭിർ യജ്ഞം തനുതേ ।

വി പാപ്മനാ ഭ്രാത്യവ്യേണ ജയതേ ।

അഭി സുവർഗം ലോകം ജയതി ॥

ഷഡ്ഘോത്രാ പ്രായണീയമാസാദയതി ।

അമുഷ്ഠൈ വൈ ലോകായ ഷഡ്ഘോതാ ।

ഘ്നന്തി ഖലു വാ ഏതഥ് സോമം । യദഭിഷുണ്വന്തി । 42 (10)

T.B.2.2.8.2

ഋജുധൈവൈനമമും ലോകം ഗമയതി ।

ചതുർ.ഹോത്രാ ഷതിത്വം । യശോ വൈ ചതുർ.ഹോതാ ।

യശ ഏവാത്മൻ-ധത്തേ ।

പഞ്ചഹോത്രാ പശുമുപ സാദയതി ।

സുവർഗ്ഗോ വൈ പഞ്ചഹോതാ । യജമാനഃ പശുഃ ।

യജമാനമേവ സുവർഗം ലോകം ഗമയതി ।

ഗ്രഹാൻ-ഗൃഹീതാ സപ്തഹോതാരം ജുഹോതി ।

ഇന്ദ്രിയം വൈ സപ്തഹോതാ । 43 (10)

T.B.2.2.8.3

ഇന്ദ്രിയമേവാത്മൻ-ധത്തേ ॥

യോ വൈ ചതുർഹോത്യ്യനനുസവനം തർപയതി ।

തൃപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ । ഉപൈനച്ഛ് സോമപീഥോ നമതി ।

ബഹിഷ്ഠവമാനേ ദശഹോതാരം വ്യാചക്ഷീത ।

മാദ്ധ്യന്ദിനേ പവമാനേ ചതുർഹോതാരം ।

ആർദ്രവേ പവമാനേ പഞ്ചഹോതാരം ।

പിതൃയജ്ഞേ ഷഡ്ഘോതാരം ।

യജ്ഞായജ്ഞീയസ്യ സ്തോത്രേ സപ്തഹോതാരം ।

അനുസവനമേവൈനാച്ഛ് സ്തർപയതി । 44 (10)

T.B.2.2.8.4

തൃപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ । ഉപൈനച്ഛ് സോമപീഥോ നമതി ॥

ദേവാ വൈ ചതുർഹോത്യഭിഃ സത്രമാസത ।

ഋദ്ധിപരിമിതം യശ്ശ്ക്ലാമാഃ । തേഽബ്രൂവന് ।

യ॒ന്നഃ പ്ര॒ഥ॒മം യ॒ശഃ ഋ॒ച്ഛാ॒ത് ।

സ॒ർവ്വേഷാ॑ം ന॒സ്തഥ്-സ॒ഹാ॒സ॒ദി॒തി॑ ।

സോ॒മശ്ച॑തു॒ർഹോ॒ത്രാ । അ॒ഗ്നിഃ പ॑ഞ്ച॒ഹോ॒ത്രാ ।

ധാ॒താ ഷ॒ഡ്ഘോ॒ത്രാ ॥ 45 (10)

T.B.2.2.8.5

ഇ॒ന്ദ്രഃ സ॒പ്ത॒ഹോ॒ത്രാ । പ്ര॒ജാ॒പ॒തി॒ർ-ദ॒ശ॒ഹോ॒ത്രാ ।

തേഷാ॑ഽ സോ॒മഽ രാ॒ജാ॒നം യ॒ശഃ ആ॒ർച്ഛാ॒ത് ॥ ത॒ന്യ॒കാ॒മ॒യ॒ത॒ ।

തേ॒നാ॒പാ॒ക്രാ॒മ॒ത് । തേ॒ന പ്ര॒ലാ॒യ॒മ॒ച॒ര॒ത് ।

തം ദേ॒വാഃ പ്രൈ॒ഷഃ പ്രൈ॒ഷമൈ॒ച്ഛ॒ന് ।

തത്-പ്രൈ॒ഷാ॒ണാം പ്രൈ॒ഷ॒ത്വം । നി॒വി॒ദ്ഭി॒ർന്യ॒വേ॒ദ॒യ॒ന് ।

ത॒ന്നി॒വി॒ദാം നി॒വി॒ത്താം ॥ 46 (10)

T.B.2.2.8.6

ആ॒പ്രീ॒ഭിരാ॑പ്ത॒വ॒ന് । തദാ॒പ്രീ॒ണാ॑മാ॒പ്രി॒ത്വം । തമ॑ഷ്ണ॒ന് ।

തസ്യ॑ യ॒ശോ॒ വ്യ॒ഗൃ॒ഹ്ണ॑ത॒ । തേ ഗ്ര॒ഹാ അ॑ഭ॒വ॒ന് ।

തദ്ഗ്ര॒ഹാ॒ണാം ഗ്ര॒ഹ॒ത്വം ।

യ॒സ്യൈ॒വം വി॒ദു॒ഷോ॒ ഗ്ര॒ഹാ ഗൃ॒ഹ്യ॑ന്തേ ॥

തസ്യ॑ ത്വേ॒വ ഗൃ॒ഹീ॒താഃ ॥ തേ॒ബ്ര॒വ॒ന് ।

യോ॒ വൈ നഃ॑ ശ്രേ॒ഷ്ഠോ॑ഭ്യ॒ത് ॥ 47 (10)

T.B.2.2.8.7

തമവധിഷ്ഠ | പുനരിമച്ഛു സുവാമഹാ ഇതി |
 തം ഛന്ദോഭി-രസുവന്ത | തച്ഛന്ദസാം ഛന്ദസ്ത്വം |
 സാമ്നാ സമാനയന് | തഥ് സാമ്നഃ സാമത്വം |
 ഉക്തൈ-രുദസ്ഥാപയന് | തദുക്താനാ-മുക്തത്വം |
 യ ഏവം വേദ | പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി | **48 (10)**

T.B.2.2.8.8

സർവമായുരേതി || സോമോ വൈ യശഃ |
 യ ഏവം വിദ്വാൻ-സോമമാഗച്ഛതി |
 യശ ഏവൈനമുച്ഛതി | തസ്മാദാഹുഃ |
 യശൈവം വേദ യശ്ച ന | താവുഭൗ സോമ-മാഗച്ഛതഃ |
 സോമോ ഹി യശഃ | തം താഽവ യശ ജച്ഛതീത്യാഹുഃ |
 യഃ സോമേ സോമം പ്രാഹേതി () |
 തസ്മാ-സോമേ സോമഃ പ്രോച്യഃ |
 യശ ഏവൈനമുച്ഛതി || **49 (12)**

(അഭിഷുണ്വന്തി - സ്തപ്തഹോതാ - തർപയതി - ഷസ്തോത്രാ
 - നിവിത്ത്വ - മദുത് - തിഷ്ഠതി - പ്രാഹേതി ദേ ച) (A8)

2.2.9 അനുവാകം 9 -

ഹോതൃമന്ത്രോത്പത്തികഥനപ്രസംഗേന ജഗദ് സൃഷ്ടിഃ

T.B.2.2.9.1

ഇദം വാ അഗ്രേ നൈവ കിഞ്ചനാസീത് ।
 ന ദ്യൗരാസീത് । ന പൃഥ്വിവീ । നാന്തരീക്ഷം ।
 തദസദേവ സന്മനോ ഽകുരുത സൃാമിതി । തദതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാദ്ധ്യമോഽജായത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാദഗ്നി-രജായത ।
 തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത । **50 (10)**

T.B.2.2.9.2

തസ്മാത്-തേപാനാജേജ്യാതി-രജായത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാദർചി-രജായത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാമരീചയോഽജായന്ത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തസ്മാത്-തേപാനാദുദാരാ അജായന്ത । തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത ।
 തദദ്രമിവ സമഹന്യത ॥ തദ്-വസ്ത്രിമഭിനത് । **51 (10)**

T.B.2.2.9.3

സ സമുദ്രോഽഭവത് ।
 തസ്മാത്-സമുദ്രസ്യ ന പിബന്തി ।
 പ്രജനനമിവ ഹി മന്യന്തേ ।
 തസ്മാത് പശോർ-ജായമാനാദാപഃ പുരസ്താദ്-യന്തി ॥
 തദ്-ദശഹോതാഽന്വസൃജ്യത ।

പ്രജാപതിർ വൈ ദശ ഹോതാ ॥

യ ഏവം തപസോ വിര്യം ഹിദാഽസ്തപ്യതേ । ദവത്യേവ ॥

തദാ ഇദമാപഃ സലില-മാസീത് ।

സോഽരോദീത്-പ്രജാപതിഃ । 52 (10)

T.B.2.2.9.4

സ കസ്താ അജ്ഞി । യദ്-യസ്യ അപ്രതിഷ്ഠായാ ഇതി ।

യദസ്ത-വാപദ്യത । സാ പൃഥിവ്യഭവത് । യദ്വ്യമൃഷ്ട ।

തദന്തരിക്ഷ-മഭവത് । യദൂർദ്ധ്വ-മുദമൃഷ്ട । സാ ദ്യൗർഭവത് ।

യദരോദീത് । തദനയോ രോദസ്താം । 53 (10)

T.B.2.2.9.5

യ ഏവം വേദ । നാസ്യ ഗൃഹേ രൂദന്തി ।

ഏതദാ ഏഷാം ലോകാനാം ജന്മ ।

യ ഏവമേഷാം ലോകാനാം ജന്മ വേദ ।

നൈഷു ലോകേ-ഷാർത്തിമാർച്ഛതി ।

സ ഇമാം പ്രതിഷ്ഠാ-മവിന്ദത ॥

സ ഇമാം പ്രതിഷ്ഠാം ഹിത്താ ടകാമയത പ്രജായേയേതി ।

സ തപോഽതപ്യത । സോഽന്തർവാനഭവത് ।

സ ജഘനാദസൂരാ-നസ്യജത । 54 (10)

T.B.2.2.9.6

തേഭ്യോ മൃ॒ന്മയേ॒ പാ॒ത്രേ॒ന്നമ॑ദുഹത് ।
 യാ॒സ്യ സാ॒ ത॒നുരാ॑സീത് । താമ॑പാഹത ।
 സാ തമി॑സ്രാഭ॒വത് ॥ സോ॑കാമ॒യത॑ പ്ര॒ജായേ॑യേതി ।
 സ തപോ॑തപ്യത । സോ॑ന്തർവാ-നഭ॒വത് ।
 സ പ്ര॒ജന॑നാഭേവ പ്ര॒ജാ അ॑സൃജത । തസ്മാ॑ദി॒മാ ഭൂ॑യിഷ്ടാഃ ।
 പ്ര॒ജന॑നാഭ്യേ॒ന്നാ അ॑സൃജത । **55 (10)**

T.B.2.2.9.7

താഭ്യോ ദാ॒രുമ॑യേ॒ പാ॒ത്രേ॒ പയോ॑ദുഹത് ।
 യാ॒സ്യ സാ॒ ത॒നുരാ॑സീത് । താമ॑പാഹത ।
 സാ ജോ॑മ്സാ॒ഭവ॑ത് ॥ സോ॑കാമ॒യത॑ പ്ര॒ജായേ॑യേതി ।
 സതപോ॑തപ്യത । സോ॑ന്തർവാ-നഭ॒വത് ।
 സ ഉ॒പപ॑ക്ഷാഭ്യാ-മേ॒വർതു॑ന॒സൃജ॑ത ।
 തേഭ്യോ ര॒ജതേ॑ പാ॒ത്രേ॒ ഘൃ॑തമദുഹത് ।
 യാ॒സ്യ സാ॒ ത॒നുരാ॑സീത് । **56 (10)**

T.B.2.2.9.8

താമ॑പാഹത । സോ॑ഹോരാ॒ത്രയോഃ॑ സ॒ന്ധി-ര॑ഭവത് ॥
 സോ॑കാമ॒യത॑ പ്ര॒ജായേ॑യേതി । സ തപോ॑തപ്യത ।
 സോ॑ന്തർവാ-നഭ॒വത് । സ മു॒ഖാദ്-ഭേ॒വാ-ന॑സൃജത ।
 തേഭ്യോ ഹ॒രിതേ॑ പാ॒ത്രേ॒ സോ॑മമദുഹത് ।

യാഽസ്യ സാ തന്നുരാസീത് | താമപാഹത |

തദഹരഭവത് || 57 (10)

T.B.2.2.9.9

ഏതേ വൈ പ്രജാപതേർ ദോഹാഃ | യ ഏവം ഘേദ |

ദൃഹ ഏവ പ്രജാഃ || ദിവാ വൈ നോഽഭൂദിതി |

തദ്-ദേവാനാം ദേവത്വം |

യ ഏവം ദേവാനാം ദേവത്വം ഘേദ | ദേവവാനേവ ഭവതി ||

ഏതദാ അഹോരാത്രാണാം ജന്മ |

യ ഏവമഹോരാത്രാണാം ജന്മ വേദ |

നാഹോരാത്രേഷ്വാർത്തിമാർച്ചതി || 58 (10)

T.B.2.2.9.10

അസതോഽധി മനോഽസൃജ്യത | മനഃ പ്രജാപതി-മസൃജത |

പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസൃജത |

തദാ ഇദം മനസ്സേവ പരമം പ്രതിഷ്ഠിതം | യദിദം കിഞ്ച |

തദേതച്ഛോവാസ്യ സംനാമ ബ്രഹ്മ ||

വ്യുച്ഛന്തീ വ്യുച്ഛന്ത്യസ്മൈ വസ്യസീ വസ്യസീ വ്യുച്ഛതി |

പ്രജായതേ പ്രജയാ പശുഭിഃ |

പ്ര പരമേഷ്ഠിനോ മാത്രാ-മാപ്നോതി |

യ ഏവം ഘേദ () || 59 (10)

(അഗ്നിരജായത തദ്ഭൂയോഽതപ്യതാ - ഭിന്നഭ - രോദീത്
 പ്രജാപതി-രോദസ്ത-മസൃജ-താസൃജത-ഘൃതമദുഹ
 ദ്യാഽസൃ സാ തനുരാസീ - ദഹരഭവദ് - ജ്ജ്വതി - വേദ്)
 (A9)

Special Korvai regarding Order of “Srushti”

(ഇദം ധൃമോ ഽഗ്നിർ ജ്യോതി രർചിർ മരീചയ ഉദാരാ
 സ്തദഭ്യ / സ ജഘനാഥ് സാ തമിസ്രാ സ പ്രജന്നാഥ്
 സാ ജോഥ്സ്താ സ ഉപപക്ഷാഭ്യായ് സോ ഽഹോരാത്രയോഃ
 സന്ധിഃ സമുഖാത് തദഹർ ദേവവാൻ / മൃതയേ ദാരുമയേ
 രജതേ ഹരിതേ തേഭ്യസ്താഭ്യോ ദേവ തേഭ്യോഽന്നം പയോ
 ഘൃതായ് സോമം)

2.2.10 അനുവാകം 10 -

ദേവസൃഷ്ടിമദ്ധ്യേഽവസ്ഥിതസ്യേന്ദ്രസ്യ
ദേവതാധിപതിത്വം

T.B.2.2.10.1

പ്രജാപതി-രിന്ദ്രമസൃജ-താനുജാവരം ദേവാനാം ।
 തം പ്രാഹിണോത് । പരേഹി ।
 ഏതേഷാം ദേവാനാ-മധിപതിരേധീതി ।
 തം ദേവാ അബ്രുവന് । കസ്തഥസി ।
 വയം ഞ്ഞൈ താപ്തോഽസഃ സ്മ ഇതി । സോഽബ്രവീത് ।

കസ്തമസി വയം ധൈ താപ്തോയാസഃ സ ഇതി മാ ദേവാ
അവോചന്നിതി ||

അഥ വാ ഇദം തർഹി പ്രജാപതൗ ഹർ ആസീത് | 60 (10)

T.B.2.2.10.2

യദസ്മിന്നാദിത്യേ | തദേനമബ്രവീത് | ഏതന്തേ പ്രയച്ഛ |
അഥാഹമേതേഷാം ദേവാനാ-മധിപതിർ-ഭവിഷ്യാമിതി |

കോഹഃ-സ്യാമിത്യബ്രവീത് | ഏതത് പ്രദായേതി |

ഏതഥ്-സ്യാ ഇത്യബ്രവീത് | യദേതദ്ബ്രവീഷീതി |

കോ ഹ വൈ നാമ പ്രജാപതിഃ | യ ഏവം ധേദ | 61 (10)

T.B.2.2.10.3

വിദുരേനം നാമോ | തദസ്മൈ രൂക്മം കൃത്വാ പ്രത്യമുഞ്ചത് |

തതോ വാ ഇന്ദ്രോ ദേവാനാ-മധിപതി-രഭവത് |

യ ഏവം ധേദ | അധിപതിരേവ സമാനാനാം ഭവതി ||

സോഽമന്യത | കിം കിം ധാ അകരമിതി |

സ ചന്ദ്രം മ ആഹരേതി പ്രാലപത് |

തച്ചന്ദ്രമസ-ശ്ചന്ദ്രമസ്തം | യ ഏവം ധേദ | 62 (10)

T.B.2.2.10.4

ചന്ദ്രവാനേവ ഭവതി || തം ദേവാ അബ്രൂവന് |

സുവീര്യോ ഫര്യോ യഥാ ഗോപായത ഇതി |

തഥ് സൂര്യസ്യ സൂര്യത്വം | യ ഏവം ധേദ |

നൈനം ദദ്നോതി ॥

കശ്യ നാസിന്യാ ഇദമിന്ദ്രിയം പ്രത്യസ്ഥാദിതി ।
തദിന്ദ്ര-സ്യേന്ദ്രത്വം ।

യ ഏവം വേദ । ഇന്ദ്രിയാവ്യുവ ഭവതി ॥ 63 (10)

T.B.2.2.10.5

അയം വാ ഇദം പരമോഽഭൂദിതി ।

തത്-പരമേഷിനഃ പരമേഷിത്വം । യ ഏവം വേദ ।

പരമാമേവ കാഷ്ഠം ഗച്ഛതി ॥

തം ദേവാഃ സമന്തം പര്യവിശന് । വസവഃ പുരസ്താത് ।

രുദ്രാ ദക്ഷിണതഃ । ആദിത്യഃ പശ്ചാത് ।

വിശ്വേ ദേവാ ഉത്തരതഃ । അങ്ഗിരസഃ പ്രത്യഞ്ചം ॥ 64 (10)

T.B.2.2.10.6

സാദ്ധ്യാഃ പരാഞ്ചം । യ ഏവം വേദ ।

ഉപൈനഃ സമാനാഃ സം വിശന്തി ॥

സ പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്വാ പ്രജാ ആവയത് ।

താ അസ്മൈ നാതിഷ്ഠന്താന്നാഭ്യായ ।

താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ । ദക്ഷിണതഃ പര്യായന് ।

സ ദക്ഷിണതഃ പര്യവർത്തയത ।

താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ ।

മുഖം ദക്ഷിണതഃ ॥ 65 (10)

T.B.2.2.10.7

പശ്ചാത്-പര്യായന് | സ പശ്ചാത്-പര്യവർത്തയത |
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | മുഖം ദക്ഷിണതഃ |
 മുഖം പശ്ചാത് | ഉത്തരതഃ പര്യായന് |
 സ ഉത്തരതഃ പര്യവർത്തയത |
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | മുഖം ദക്ഷിണതഃ |
 മുഖം പശ്ചാത് () | **66 (10)**

T.B.2.2.10.8

മുഖമുത്തരതഃ | ഊർദ്ധ്വാ ഉദായന് |
 സ ഉപരിഷ്ഠാന്യ-വർത്തയത |
 താഃ സർവതോമുഖോ ഭൂതാഃ സർവായത് |
 തതോ വൈ തസ്മൈ പ്രജാ അതിഷ്ഠന്താന്നാദ്യായ ||
 യ ഏവം ഹിദാൻ പരി ച വർത്തയതേ നി ച |
 പ്രജാപതിരേവ ഭൂതാ പ്രജാ അത്തി |
 തിഷ്ഠന്തേസ്മൈ പ്രജാ അന്നാദ്യായ |
 അന്നാദ ഏവ ഭവതി || **67 (9)**

(ആസീദ് - വേദ - ചന്ദ്രമസ്താം യ ഏവം വേദേ -
 നിയാവേവ ഭവതി - പ്രത്യഞ്ച - മുഖം ദക്ഷിണതോ -
 മുഖം പശ്ചാൻ - +നവ ച) (A10)

2.2.11 അനുവാകം 11 - ഹോതൃമന്ത്രാണാം

പുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.11.1

പ്ര॒ജാപതി॑-ര॒കാമ॑യത ബ॒ഹോർ ഭൂ॒യാൻമ॑-സ്യാ॒മിതി॑ ।
 സ ഏ॒തം ദ॒ശഹോ॑താര-മപശ്യ॑ത് । തം പ്രാ॒യുക്ത॑ ।
 തസ്യ॑ പ്ര॒യുക്തി॑ ബ॒ഹോർ ഭൂ॒യാൻമ॑ഭവത് ।
 യഃ കാമ॑യേത ബ॒ഹോർ ഭൂ॒യാൻമ॑-സ്യാ॒മിതി॑ ।
 സ ദ॒ശഹോ॑താരം പ്ര॒യുഞ്ജീ॑ത ।
 ബ॒ഹോരേ॒വ ഭൂ॒യാൻ-ഭ॒വതി॑ ॥
 സോ॑ഽകാമ॑യത വീ॒രോ മ॒ ആജാ॑യേതേതി ।
 സ ദ॒ശഹോ॑തൃ॒ശ്ചതുർ॑.ഹോ॒താരം॑ നി॒ർമി॑മീത ।
 തം പ്രാ॒യുക്ത॑ । **68 (10)**

T.B.2.2.11.2

തസ്യ॑ പ്ര॒യുക്തി॑ന്ദ്രോ॒ഽജാ॑യത ।
 യഃ കാമ॑യേത വീ॒രോ മ॒ ആജാ॑യേതേതി ।
 സ ച॒തുർ॑.ഹോ॒താരം॑ പ്ര॒യുഞ്ജീ॑ത ।
 ആ॑ഽസ്യ॑ വീ॒രോ ജാ॑യതേ ॥
 സോ॑ഽകാമ॑യത പശു॒മാൻമ॑-സ്യാ॒മിതി॑ ।
 സ ച॒തുർ॑.ഹോ॒തൃഃ പഞ്ച॑ഹോ॒താരം॑ നി॒ർമി॑മീത ।
 തം പ്രാ॒യുക്ത॑ । തസ്യ॑ പ്ര॒യുക്തി॑ പശു॒മാൻമ॑ഭവത് ।

യഃ കാമയേത പശുമാൻ-സ്യാമിതി ।

സ പഞ്ചഹോതാരം പ്രയുഞ്ജിത । 69 (10)

T.B.2.2.11.3

പശുമാനേവ ഭവതി ॥

സോഽകാമയതർതവോ മേ കല്പേരന്നിതി ।

സ പഞ്ചഹോതൃഃ ഷസ്തോതാരം നിർമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।

തസ്യ പ്രയുക്ത്യുതവോഽസ്മാ അകല്പന്ത ।

യഃ കാമയേതർതവോ മേ കല്പേരന്നിതി ।

സ ഷസ്തോതാരം പ്രയുഞ്ജിത । കല്പന്തേഽസ്മാ ഋതവഃ ॥

സോഽകാമയത സോമപഃ സോമയാജീ സ്യാം ।

ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ ജായേതേതി । 70 (10)

T.B.2.2.11.4

സ ഷസ്തോതൃഃ സപ്തഹോതാരം നിർമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।

തസ്യ പ്രയുക്തി സോമപഃ സോമയാജ്യഭവത് ।

ആഽസ്യ സോമപഃ സോമയാജ്യജായത ।

യഃ കാമയേത സോമപഃ സോമയാജീ സ്യാം ।

ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ ജായേതേതി ।

സ സപ്തഹോതാരം പ്രയുഞ്ജിത ।

സോമപ ഏവ സോമയാജീ ഭവതി ।

ആ॒സ്യ॒ സോ॒മപഃ॒ സോ॒മയാ॒ജീ ജായ॑തേ ॥

സ॒ വാ ഏ॒ഷ പ॒ശുഃ പ॒ഞ്ച॒ധാ പ്ര॑തി॒ തിഷ്ഠ॑തി । 71 (10)

T.B.2.2.11.5

പ॒ദ്ഭി॒ർ മു॒ഖേന॑ ॥ തേ॒ ദേ॒വാഃ പ॒ശുൻ॑. വി॒ത്താ॑ ।

സു॒വർഗം॑ ഘോ॒കമാ॑യൻ ॥

തേ॒ഽമൃ॒ഷി॒ൽ ഘോ॒കേ വൃ॑ക്ഷു॒ദ്ധ്യൻ॑ । തേ॒ഽബ്രു॑വൻ ॥

അ॒മൃതഃ॑ പ്ര॒ദാനം॑ ഘാ॒ ഉപ॑ജിജീവിമേതി ।

തേ॒ സ॒പ്തഹോ॑താരം ഘ॒യജ്ഞം॑ ഘി॒ധായാ॑യാസ്യം ॥

ആ॒ങ്ഗീ॒രസം॑ പ്രാ॒ഹിണ്യ॑ൻ । ഏ॒തേനാ॒മുത്ര॑ ക॒ല്പ॑യേതി ।

തസ്യ॒ വാ ഇ॒യം ക്ലൃ॑പിഃ । 72 (10)

T.B.2.2.11.6

യദി॒ദം കി॑ഞ്ച । യ ഏ॒വം ഘേ॑ദ । ക॒ല്പതേ॑ഽസ്മൈ ।

സ॒ വാ അ॒യം മനു॑ഷ്യേ॒ഷു യജ്ഞഃ॑ സ॒പ്തഹോ॑താ ।

അ॒മുത്ര॑ സ॒ദ്ഭ്യോ ദേ॒വേഭ്യോ॑ ഹ॒വ്യം ഘ॑ഹതി ।

യ ഏ॒വം ഘേ॑ദ । ഉ॒പൈനം॑ ഘ॒യജ്ഞാ॑ നമതി ॥

യോ॒ വൈ ച॑തുർ.ഹോ॒ത്യുണാം॑ നി॒ദാനം॑ ഘേ॑ദ ।

നി॒ദാന॑വാൻ ഭവതി ।

അ॒ഗ്നിഹോ॑ത്രം ഘൈ॒വ ദശ॑ഹോ॒തുർ നി॒ദാനം॑ () ॥

ദ॒ർശ॒പൂർണ॑മാസൗ ച॑തുർ.ഹോ॒തുഃ ।

ചാ॒തുർമാ॒സ്യാനി॑ പഞ്ച॑ ഹോ॒തുഃ । പ॒ശുബ॒ന്ധഃ ഷ॒ഡ്ഘോ॑തുഃ ।

സൗമ്യോഽദ്ധാരഃ സപ്തഹോതൃഃ ।

ഏതദ്വൈ ചതുർഹോതൃണാം നിദാനം । യ ഏവം ധേവ ।

നിദാനവാൻ ഭവതി ॥ 73 (17)

(അമിമീത തം പ്രായുക്ത - പഞ്ചഹോതാരം പ്രയുഞ്ജിത -
ജായേതേതി - തിഷ്ഠതി - കൃപിർ - ദശഹോതൂർ നിദാനം
സപ്ത ച) (A11)

=====

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സൃജേയേതി -
 പ്രജാപതിരകാമയത ദർശപൂർണ്ണമാസൗ സൃജേയേതി -
 പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജായേയേതി സ തപഃ സ
 ത്രിവൃതം - പ്രജാപതിരകാമയത ദശഹോതാരം തേന
 ദശധാഽഽത്മാനം - ദേവാ വൈ വരുണ - മന്തോ വൈ
 പ്രജാപതിസ്താഃ സൃഷ്ടാഃ സമശ്ശിഷ്യൻ - ദേവാ വൈ
 ചതുർഹോത്യഭി - രിദം വാ അഗ്രേ - പ്രജാപതിരിന്ദ്രം -
 പ്രജാപതിരകാമയത ബഹോർഭൂയാനേകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(പ്രജാപതി - സ്തദ്ഗ്രഹസ്യ - പ്രജാപതിരകാമയതാ -
 നയൈവൈനത് - തസ്യ വാ ഇയം ക്ലൃപി -
 സ്തസ്മാത് തേപാനാജേജ്യാതിർ - യദസിന്നാദിത്യേ -
 സഷസ്തോതുഃ സപ്രഹോതാരം ത്രിസപ്തതിഃ)

First and Last Word - 2nd Ashtakam 2nd Prapaatakam :-

(പ്രജാപതിരകാമയത - നിദാനവാൻഭവതി)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

**2.2 Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2 Prapaatakam 2 (TB 2.2)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	7	75
Anuvakam 2	6	66
Anuvakam 3	7	76
Anuvakam 4	7	70
Anuvakam 5	6	64
Anuvakam 6	4	45
Anuvakam 7	4	44
Anuvakam 8	8	82
Anuvakam 9	10	100
Anuvakam 10	8	79
Anuvakam 11	6	67
Total →	73	768

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
 ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.3 ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണശേഷഃ

2.3.1 അനുവാകം 1 - സർവേഷാം ഹോത്യമന്ത്രാണാം ചതുർ ഹോത്യശബ്ദേന വ്യവഹാര

T.B.2.3.1.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । കിം ചതുർ.ഹോത്യുണാം
 ചതുർ.ഹോത്യുത്ഥിതി । യദേവൈഷു ചതുർദ്ധാ ഹോതാരഃ ।
 തേന ചതുർ.ഹോതാരഃ । തസ്മാച്ചതുർ.ഹോതാര ഉച്യന്തേ ।
 തച്ചതുർ.ഹോത്യുണാം ചതുർ.ഹോത്യുത്ഥം ॥
 സോമോ വൈ ചതുർ.ഹോതാ । അഗ്നിഃ പഞ്ചഹോതാ ।
 ധാതാ ഷഡ്ഹോതാ । ഇന്ദ്രഃ സപ്തഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.3.1.2

പ്രജാപതിർ-ദശഹോതാ ।
 യ ഏവം ചതുർ.ഹോത്യുണാമുദ്ധിം വേദ । ജുജ്ഞാത്യേവ ॥
 യ ഏഷാമേവം ബന്ധുതാം വേദ ।
 ബന്ധുമാൻ ദവതി । യ ഏഷാമേവം കൃപ്തിം വേദ ।
 കല്പതേഽസ്മൈ । യ ഏഷാമേവ-മായതനം വേദ ।

ആയതനവാൻ-ഭവതി ।

യ ഏഷാമേവം പ്രതിഷ്ഠാം വേദ । 2 (10)

T.B.2.3.1.3

പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി ॥ ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി ।

ദശഹോതാ ചതുർഹോതാ ।

പഞ്ചഹോതാ ഷഡ്ഹോതാ സപ്തഹോതാ ।

അഥ കസാചതുർഹോതാര ഉച്യന്ത ഇതി ।

ഇന്ദ്രോ വൈ ചതുർഹോതാ ।

ഇന്ദ്രഃ ഖലു വൈ ശ്രേഷ്ഠോ ദേവതാനാ-മുപദേശനാത് ।

യ ഏവമിന്ദ്രഃ ശ്രേഷ്ഠം ദേവതാനാ-മുപദേശനാദ്-വേദ ।

വസിഷ്ഠഃ സമാനാനാം ഭവതി ।

തസാപ്രേഷ്ഠമായന്തം പ്രഥമേനൈവാനുബുദ്ധ്യന്തേ () ।

അയമാഗന് ।

അയമവാസാദിതി । കീർത്തിരസ്യ പൂർവാഽഗച്ഛതി

ജനതായാതഃ ।

അഥോ ഏനം പ്രഥമേനൈവാനു ബുദ്ധ്യന്തേ । അയമാഗന് ।

അയമവാസാദിതി ॥ 3 (16)

(സപ്തഹോതാ - പ്രതിഷ്ഠാം വേദ - ബുദ്ധ്യന്തേ ഷട്ച) (A1)

2.3.2 അനുവാകം 2 - നൈമിത്തികോ ഹോതൃമന്ത്രഹോമഃ

T.B.2.3.2.1

ദക്ഷിണാം പ്രതിഗ്രഹീഷ്യൻമ്-സപ്തദശകൃത്യോഽപാനൃതാത് ।
 ആത്മാനമേവ സമീന്ധേ । തേജസേ വീര്യായ ।
 അഥോ പ്രജാപതിരേവൈനാം ഭൂതാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 ആത്മനോ ഽനാർത്ത്യൈ ॥
 യദ്യേനമാർത്-വിജ്യാദ്-വൃതഃ സന്തം നിർ.ഹരേരന് ।
 ആഗ്നീദ്രേ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം ।
 ചതുർഗൃഹീതേനാജ്യേന । പൂരസ്താത്-പ്രത്യങ്തിഷ്ഠന് ।
 പ്രതിലോമം വിഗ്രാഹം । 4 (10)

T.B.2.3.2.2

പ്രാണാനേവാന്യോപദാസയതി ॥
 യദ്യേനം പുനരുപ ശിക്ഷേയുഃ ।
 ആഗ്നീദ്രേ ഏവ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം ।
 ചതുർഗൃഹീതേനാജ്യേന । പശ്ചാത് പ്രാണാസീനഃ ।
 അനുലോമ-മവിഗ്രാഹം । പ്രാണാനേവാന്യൈ കല്പയതി ॥
 പ്രായശ്ചിത്തീ-വാഗ്ഘോതേ-ത്യുതുമുഖ ജുതുമുഖേ
 ജുഹോതി ।
 ജുതുന്നേവാന്യൈ കല്പയതി । കല്പന്തേഽസ്മാ ജുതവഃ । 5 (10)

T.B.2.3.2.3

കൃ॒പാ അ॒സ്മാ ഋ॒തവ॑ ആ॒യന്തി॑ ॥
 ഷ॒സ്തോ॒താ വൈ॑ ഭൃ॒താ പ്ര॒ജാപ॑തിരി॒ദഃ സ॒ർവ॑മ॒സൃജ॑ത ।
 സ മ॒നോ॑ഽസൃജ॑ത । മ॒നസോ॑ഽധി ഗായ॒ത്രിമ॑സൃജ॑ത ।
 തദ്ഗായ॒ത്രിം യശ് ആർച്ച॑ത് । താമാ॑ഽലഭ॑ത ।
 ഗായ॒ത്രിയാ അ॒ധി ഛ॒ന്ദാഽസൃ॑ സൃജ॑ത ।
 ഛ॒ന്ദോഭ്യോ॑ഽധി സാമ॑ । തഥ് സാമ॑ യശ് ആർച്ച॑ത് ।
 തദാ॑ഽലഭ॑ത । 6 (10)

T.B.2.3.2.4

സാമോ॑ഽധി യ॒ജുഃഷൃ॑സൃജ॑ത । യ॒ജുർഭ്യോ॑ഽധി വി॒ഷ്ണും॑ ।
 തദ്-വി॒ഷ്ണും യശ് ആർച്ച॑ത് । തമാ॑ഽലഭ॑ത ।
 വി॒ഷ്ണോര॑ഭ്യോ॒ഷധീ॑രസൃജ॑ത । ഓ॒ഷധീ॑ഭ്യോ॒ഽധി സോമം॑ ।
 തഥ് സോമം യശ് ആർച്ച॑ത് । തമാ॑ഽലഭ॑ത ।
 സോമാ॑ഽധി പ॒ശുന॑സൃജ॑ത । പ॒ശുഭ്യോ॑ഽധി॒ന്ദ്രം । 7 (10)

T.B.2.3.2.5

തദി॒ന്ദ്രം യശ് ആർച്ച॑ത് । തദേ॒നം നാ॒തി പ്രാ॑ച്യവ॑ത ।
 ഇ॒ന്ദ്ര ഇ॒വ യശ്സാ॑ദ॒വതി॑ । യ ഏ॒വം വേ॑ദ ।
 നൈ॒നം യശോ॑ഽതി പ്രാ॑ച്യവ॑തേ ॥ യദാ॑ ഇ॒ദം കിം ച॑ ।
 തഥ് സ॒ർവ॑മു॒ത്താന॑ ഏ॒വാങ്ഗീ॑ര॒സഃ പ്രത്യ॑ഗൃഹ്ണാ॑ത് ।

തദേ॒നം പ്ര॒തിഗൃ॒ഹീ॒തം നാ॒ഹി॒നത് ।
 യത് കി॒ഞ്ച പ്ര॒തി ഗൃ॒ഹ്ണീ॒യാത് ।
 തഥ്-സർവ॑മു॒ത്താന॑സ്താ॒ങ്ഗീര॑സഃ
 പ്ര॒തിഗൃ॒ഹ്ണാ॒തിത്യേ॒വ പ്ര॒തിഗൃ॒ഹ്ണീ॒യാത് () ।
 ഇ॒യം വാ ഉ॒ത്താന॑ ആ॒ങ്ഗീര॑സഃ ।
 അ॒നയൈ॒വൈ॒നത്-പ്ര॒തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॒തി । നൈ॒നച്ഛ് ഹി॒നസ്തി॑ ॥
 ബ॒ർഹി॒ഷാ പ്ര॒തീയാ॑ദ്ഗാ॒ം വാ॒ശാ॒ം വാ ।
 ഏ॒തദ്വൈ പ॒ശു॒നാം പ്രി॒യം ധാ॒മ ।
 പ്രി॒യേണൈ॒വൈ॒നം ധാ॒മ പ്രത്യേ॑തി ॥ 8 (16)
 (വി॒ഗ്രാഹ॑ - മൃ॒തവ॑ - സ്ത॒വാഽല॑ഭ - തേ॒ന്ദ്രം - ഗൃ॒ഹ്ണീ॒യാഥ്
 ഷഽച്ഛ്) (A2)

2.3.3 അനുവാകം 3 - കേശവപനാങ്ഗം പുഷ്ടിവേദനം
T.B.2.3.3.1

യോ വാ അ॒വി॒ദ്വാൻ-നി॒വർ॑തയതേ ।
 വി॒ശ്വീ॒ർഷാ സ॒പാ॑പ്മാ ഽമൃ॒ഷ്ടി॒ൽ ലോ॒കേ ഭ॑വതി ।
 അഥ യോ വി॒ദ്വാൻ-നി॒വർ॑തയതേ ।
 സ॒ശ്വീ॒ർഷാ വി॒പാ॑പ്മാ ഽമൃ॒ഷ്ടി॒ൽ ലോ॒കേ ഭ॑വതി ॥
 ദേ॒വതാ॑ വൈ സ॒പ്ത പു॒ഷ്ടികാ॑മാ നൃ॒വർ॑തയന്ത ।
 അ॒ഗ്നി॒ശ്ച പൃ॒ഥി॒വീ ച । വാ॒യുശ്ചാ॒ന്തരി॑ക്ഷം ച ।

ആദിത്യശ്ച ദയാശ്ച ചന്ദ്രമാഃ | അഗ്നിർ ന്യവർതയത |
സ സാഹസ്ര-രപുഷ്യത് | 9 (10)

T.B.2.3.3.2

പൃഥിവീ ന്യവർതയത |
സൗഷധീഭിർ-വനസ്സതിഭി-രപുഷ്യത് |
വായുർ ന്യവർതയത | സ മരീചിഭി-രപുഷ്യത് |
അന്തരിക്ഷം ന്യവർതയത | തദ്വയോഭി-രപുഷ്യത് |
ആദിത്യോ ന്യവർതയത |
സ രശ്മിഭി-രപുഷ്യത് | ദയാർ ന്യവർതയത |
സാ നക്ഷത്രൈ-രപുഷ്യത് () | ചന്ദ്രമാ ന്യവർതയത |
സോഽഹോരാത്രൈ-രർദ്ധമാസൈർ-മാസൈർ. ഋതുഭിഃ
സംഘർഷരേണാ-പുഷ്യത് |
താൻപോഷാൻ-പുഷ്യതി | യാഽസ്തേഽപുഷ്യന് |
യ ഏവം ഘ്വിദാന്നി ച വർതയതേ പരി ച || 10 (15)

(അപുഷ്യൻ - നക്ഷത്രൈരപുഷ്യത് പഞ്ച ച) (A3)

2.3.4 അനുവാകം 4 - പ്രതിഗ്രഹമന്ത്രമഹിമജ്ഞാനം

T.B.2.3.4.1

തസ്യ വാ അഗ്നേർ. ഹിരണ്യം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ |
അർദ്ധമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് |
തദേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് |

തേന വൈ സോഽർദ്ധമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നുപാധത്ത ।
 അർദ്ധമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നുപാധത്തേ ।
 യ ഏവം ഽവിദാൻ. ഹിർണ്യം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അഥ യോ ഽവിദാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അർദ്ധമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ സോമസ്യ വാസഃ പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് । 11 (10)

T.B.2.3.4.2

തദേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നുപാധത്ത ।
 തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നുപാധത്തേ ।
 യ ഏവം ഽവിദാൻ. വാസഃ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അഥ യോഽവിദാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 തൃതീയമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ രുദ്രസ്യ ഗാം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് ।
 താമേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-
 നുപാധത്ത । 12 (10)

T.B.2.3.4.3

ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നൃപായത്തേ ।
 യ ഏവം വിദ്വാൻ ഗാം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 അഥ യോഽവിദ്വാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 ചതുർത്ഥമസ്യേന്ദ്രിയസ്യോപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ വരുണസ്യോശ്വം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യോ- പാക്രാമത് ।
 തഥേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നൃപായത്തേ ।
 പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നൃപായത്തേ ।
 യ ഏവം വിദ്വാൻ ഗാം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി । 13 (10)

T.B.2.3.4.4

അഥ യോഽവിദ്വാൻ പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।
 പഞ്ചമമസ്യേന്ദ്രിയസ്യോപ ക്രാമതി ॥
 തസ്യ വൈ പ്രജാപതേഃ പുരുഷം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ ।
 ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യോ- പാക്രാമത് ।
 തഥേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ।
 തേന വൈ സ ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നൃപായത്തേ ।
 ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യോത്ഥൻ-നൃപായത്തേ ।

യ ഏ॒വം ഽ॒വി॒ദ്വാൻ പു॒രു॒ഷം പ്ര॒തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

അഥ യോ॒ഽവി॒ദ്വാൻ പ്ര॒തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

ഏ॒ഷമ॑സ്യേ॒ന്ദ്രിയ॑സ്യാപ॒-ക്രാമ॑തി ॥ 14 (10)

T.B.2.3.4.5

തസ്യ॑ വൈ മനോ॒സ്തല്പം॑ പ്ര॒തിജ॑ഗ്രഹു॒ഷഃ ।

സ॒പ്തമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ-പാ॑ക്രാമത് ।

തമേ॒തേനൈ॒വ പ്ര॒ത്യഗൃ॒ഹ്ണാ॑ത് ।

തേന॑ വൈ സ സ॒പ്തമി॑ന്ദ്രിയ॒-സ്യാ॒ത്മൻ-നൃ॒പാധ॑ത്ത ।

സ॒പ്തമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ॒ത്മൻ-നൃ॒പാധ॑ത്തേ ।

യ ഏ॒വം ഽ॒വി॒ദ്വാഃസ്തല്പം॑ പ്ര॒തിഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

അഥ യോ॒ഽവി॒ദ്വാൻ പ്ര॒തി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

സ॒പ്തമ॑സ്യേ॒ന്ദ്രിയ॑സ്യാപ॒-ക്രാമ॑തി ॥

തസ്യ॑ വാ ഉ॒ത്താന॑സ്യാ॒ങ്ഗീര॑സസ്യാ പ്രാ॒ണത്

പ്ര॒തിജ॑ഗ്രഹു॒ഷഃ ।

അ॒ഷ്ടമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ-പാ॑ക്രാമത് । 15 (10)

T.B.2.3.4.6

തദേ॒തേനൈ॒വ പ്ര॒ത്യഗൃ॒ഹ്ണാ॑ത് ।

തേന॑ വൈ സോ॒ഽഷ്ടമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ॒ത്മൻ-നൃ॒പാധ॑ത്ത ।

അ॒ഷ്ടമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ॒ത്മൻ-നൃ॒പാധ॑ത്തേ ।

യ ഏ॒വം വി॒ദ്വാ॒ന പ്രാ॑ണത് പ്രതി ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

അഥ യോ॒ഽവി॒ദ്വാൻ പ്രതി॑ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

അ॒ഷ്ടമ॑സ്യേ॒ന്ദ്രിയ॑സ്യാപ॒ക്രാമ॑തി ॥ യദാ ഇ॒ദം കി॑ം ച ।

തഥ് സർവ്വ-മു॒ത്താന॑ ഏ॒വാങ്ഗീ॑രസഃ പ്രത്യ ഗൃ॒ഹ്ണാ॑ത് ।

തദേ॒നം പ്രതി॑ഗൃഹീ॒തം നാഹി॑നത് ।

യത് കി॑ം ച പ്രതി ഗൃ॒ഹ്ണീ॑യാത് () ।

തഥ് സർവ്വ-മു॒ത്താന॑-സ്ത്വാ॒ങ്ഗീ॑രസഃ

പ്രതി॑ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തിത്യേ॒വ പ്രതി॑ ഗൃ॒ഹ്ണീ॑യാത് ।

ഇ॒യം വാ ഉ॒ത്താന॑ ആ॒ങ്ഗീ॑രസഃ ।

അ॒നയൈ॒വൈ॒നത്-പ്രതി॑ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി ।

നൈ॒ന്യ ഹി॑നസ്തി ॥ 16 (14)

(തൃ॒തീ॒യമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാപ॑ക്രാമച് - ചതു॒ർത്ഥമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ

ത്ഥന്നു॒പാധ॑ - ത്താശ്ച॑ പ്രതി॑ഗൃ॒ഹ്ണാ॑തി -

ഷ॒ഷ്ഠമ॑സ്യേ॒ന്ദ്രിയ॑സ്യാപ॒ക്രാമ॑ - തൃ॒ഷ്ഠമി॑ന്ദ്രി

യ॒സ്യാപ॑ക്രാമത് - പ്രതി ഗൃ॒ഹ്ണീ॑യാച് ച॒ത്വാരി॑ ച) (A4)

Special Korvai

(തസ്യ വാ അഗ്നേർ ഹിരണ്യച്ഛ് സോമസ്യ
വാസസ്മദേതേൻ രുദ്രസ്യ ഗാം താമേതേന
വരുണസ്യാശ്വം പ്രജാപതേഃ പുരുഷം മനോസ്മല്പം
തമേതേനോത്താനസ്യ തദേതേനാപ്രാണദ്യദ് വൈ)
അർദ്ധം തൃതീയമഷ്ടമം യച്ചതുർത്ഥം താം പഞ്ചമച്ഛ്
ഷഷ്ടച്ഛ് സപ്തമന്തം । തദേതേന ദേവ താമേതേനൈകം
തമേതേന ത്രീണി തദേതേനൈകം)

2.3.5 അനുവാകം 5 - പ്രശ്നോത്തരരൂപോ

ബ്രഹ്മവിഷയസ്സംവാദഃ

T.B.2.3.5.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി ॥ യദ്-ദശഹോതാരഃ സത്രമാസത ।
കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് ।
കേന പ്രജാ അസൃജന്തേതി ।
പ്രജാപതിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് ।
തേന പ്രജാ അസൃജന്ത ॥
യച്ചതുർഹോതാരഃ സത്രമാസത ।
കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് ।

കേനൗഷധീ-രസ്യജന്തേതി ।

സോമേന വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് । 17 (10)

T.B.2.3.5.2

തേനൗഷധീ-രസ്യജന്ത ॥ യത് പഞ്ചഹോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് ।

കേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോഽസുരാൻ പ്രാണുദന്ത ।

കേനൈഷാം പശൂനവൃഞ്ജതേതി ।

അഗ്നിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് ।

തേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോഽസുരാൻ-പ്രാണുദന്ത ।

തേനൈഷാം പശൂനവൃഞ്ജത ॥

യഥ് ഷസ്തോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് । 18 (10)

T.B.2.3.5.3

കേനർതൂന-കല്പയന്തേതി ।

ധാത്രാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് ।

തേനർതൂനകല്പയന്ത ॥ യഥ് സപ്തഹോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് । കേന സുവരായന് ।

കേനേമാൽ ലോകാൻ-സമതന്വന്നിതി ।

അര്യംണാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഷർദ്ധ്വവന് ।

തേന സുവരായന് ।

തേനേമാൽ ഘോകാൻമ്-സമതന്വന്നിതി ॥ 19 (10)

T.B.2.3.5.4

ഏതേ വൈ ദേവാ ഗൃഹപതയഃ । താൻ. യ ഏവം ഘിദാൻ ।

അപൃന്യസ്യ ഗാർഹപതേ ദീക്ഷതേ ।

അവാന്തരമേവ സത്രിണാ-മൃച്ഛോതി ॥

യോ വാ അര്യമണം ഘേദ ।

ദാനകാമാ അസ്മൈ പ്രജാ ദിവന്തി । യജ്ഞോ വാ അര്യമാ ।

ആര്യാവസതിരിതി വൈ തമാഹുര്യം പ്രശംസന്തി ॥

ആര്യാ വസതിർ ദിവന്തി । യ ഏവം ഘേദ ॥ 20 (10)

T.B.2.3.5.5

യദാ ഇദം കിം ച । തഥ് സർവം ചതുർഹോതാരഃ ।

ചതുർഹോത്യഭ്യോധി യജ്ഞോ നിർമിതഃ ।

സ യ ഏവം ഘിദാൻ. വിവദേത । അഹമേവ ദൂയോ വേദ ।

യശ്ചതുർഹോത്യൂൻ. വേദേതി । സ ഹ്യേവ ദൂയോ വേദ ।

യശ്ചതുർഹോത്യൂൻ. വേദ ॥

യോ വൈ ചതുർഹോത്യുണാച് ഹോത്യൂൻ. വേദ ।

സർവാസ്യ പ്രജാസ്വന്നമന്തി । 21 (10)

T.B.2.3.5.6

സർവാ ദിശോഽഭിജയതി ।
 പ്രജാപതിർ വൈ ദശഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 സോമശ്ചതുർഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 അഗ്നിഃ പഞ്ചഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 ധാതാ ഷഡ്ഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 അര്യമാ സപ്തഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാ ॥
 ഏതേ വൈ ചതുർഹോത്യുണാച്ഛ് ഹോതാരഃ ।
 താൻ യ ഏവം വേദ । സർവാസു പ്രജാസ്വന്നമത്തി ।
 സർവാ ദിശോഽഭി ജയതി () ॥ 22 (10)

(ആർജുവ - നാർജുവ - നീത്യേ - വം വേദാ -
 ത്തി - സർവാ ദിശോഭി ജയതി) (A5)
 (വൈ തേന സത്രം കേന)

2.3.6 അനുവാകം - ഹോത്യുപ്രശംസാപ്രസംഗേന
 ക്രതുനാമൃതിഗ് വിശേഷവ്യവസ്ഥാപനം,
 അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്തം ച

T.B.2.3.6.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ വ്യസ്രച്ഛത ।
 സ ഹൃദയം ഭൂതോ ഽശയത് । ആത്മൻ ഹാ(3) ഇത്യഹായത് ।
 ആപഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ।

താ അഗ്നിഹോത്രേണൈവ യജ്ഞക്രതുനോപ
പര്യാവർത്തന്ത ।

താഃ കുസിന്ധമുപൗഹന് ।

തസ്മാദഗ്നിഹോത്രസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ । ഏക ഋതിക് ॥

ചതുഷ്കൃത്യോഽഹായത് ।

അഗ്നിർ-വായു-രാദിത്യ-ശ്ചന്ദ്രമാഃ ॥ 23 (10)

T.B.2.3.6.2

തേ പ്രത്യശൃണ്വന് ।

തേ ദർശപൂർണ്ണമാസാഭ്യായേവ യജ്ഞക്രതുനോപ
പര്യാവർത്തന്ത ।

ത ഉപൗഹഃ-ശ്ചത്വാരുങ്ഗാനി ।

തസ്മാദ്-ദർശപൂർണ്ണമാസയോർ യജ്ഞക്രതോഃ ।

ചത്വാർ ഋതിജഃ ॥ പഞ്ച കൃത്യോഽഹായത് ।

പശവഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ।

തേ ചാതുർമാസ്യേവ യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത ।

ത ഉപൗഹൽ ലോമ ഹവീം മാഘസമസ്ഥി മജ്ജാനം ।

തസ്മാച്ഛാതുർമാസ്യാനാം യജ്ഞക്രതോഃ ॥ 24 (10)

T.B.2.3.6.3

പഞ്ചർത്ഥിജഃ ॥ ഷട്കൃതോഽഹായത് ॥ ഋതവഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ॥
 തേ പശുബന്ധേനൈവ യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തത ॥
 ത ഉപൗഹൻമ്-സന്നാവാന്ധൗ ശിശ്ഞമവാഞ്ചം പ്രാണം ॥
 തസ്മാത്-പശുബന്ധസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ ॥ ഷഡൃതിജഃ ॥
 സപ്തകൃതോഽഹായത് ॥ ഹോത്രാഃ പ്രത്യശൃണ്വന് ॥
 താഃ സൗമ്യേനൈവാദ്ധരേണ യജ്ഞക്രതുനോപ
 പര്യാവർത്തത ॥ 25 (10)

T.B.2.3.6.4

താ ഉപൗഹൻമ്-സപ്തശീർഷണ്യാൻ-പ്രാണാൻ ॥
 തസ്മാത്- സൗമ്യസ്ട്രാദ്ധാരസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ ॥
 സപ്ത ഹോത്രാഃ പ്രാചീർ വഷട്കുർവന്തി ॥
 ദശകൃതോഽഹായത് ॥ തപഃ പ്രത്യശൃണോത് ॥
 തത്-കർമ്മണൈവ സംഘ്മ്സരേണ സർവൈർ
 യജ്ഞക്രതുഭിരുപ പര്യാവർത്തത ॥
 തഥ് സർവമാത്മാന-മപരിവർഗ-മുപൗഹത് ॥
 തസ്മാത്- സംഘ്മ്സരേ സർവേ യജ്ഞക്രതവോ
 ഽവരുദ്ധ്യന്തേ ॥
 തസ്മാദ്-ദശഹോതാ ചതുർഹോതാ ॥

പഞ്ചഹോതാ ഷഡ്ഹോതാ സപ്തഹോതാ () ।

ഏകഹോത്രേ ബലിഃ ഹരന്തി । ഹരന്ത്യസ്മൈ പ്രജാ ബലിം ।

ഐനമപ്രതിവ്യാതം ഗച്ഛതി । യ ഏവം വേദ ॥ 26 (14)

(ചന്ദ്രമാ - ശ്ചാതുർമാസ്യാനാം യജ്ഞക്രതോ -

രദ്ധരേണ യജ്ഞക്രതുന്നോപ പര്യാവർത്തന്ത-സപ്തഹോതാ

ചത്വാരീ ച) (A6)

2.3.7 അനുവാകം 7 - അഗ്നിഹോത്രസ്യ

സർവക്രതുരുദ്ഭാവസാധനേന പ്രശംസാ

T.B.2.3.7.1

പ്രജാപതിഃ പുരുഷ-മസ്യജത । സോഽഗ്നിർബ്രവീത് ।

മമായ-മന്നമസ്തിതി । സോഽബിഭേത് ।

സർവം വൈ മാധം പ്രധക്ഷ്യതീതി ।

സ ഏതാഃ-ശ്ചതുർ.ഹോത്യൂനാത്ഥ-സ്പർണാനപശ്യത് ।

താനജൂഹോത് । തൈർ വൈ സ ആത്മാന-മസ്പൃണോത് ॥

യദഗ്നിഹോത്രം ജൂഹോതി ।

ഏകഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-

മാപ്നോത്യഗ്നിഹോത്രം । 27 (10)

T.B.2.3.7.2

കുസിന്ധം ചാത്മനഃ സ്പൃണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ ചതുരുന്യതി ।

ചതുർഹോതാരമേവ തദ്യജ്ഞക്രതുമാപ്നോതി

ദർശപൂർണ്ണമാസൗ ।

ചന്ദ്രാരി ചാത്മനോഽങ്ഗാനി സ്പൃണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ ചതുരുന്യതി ।

സമിത്പഞ്ചമീ ।

പഞ്ചഹോതാരമേവ തദ്യജ്ഞക്രതുമാപ്നോതി

ചാതുർമാസ്യാനി ।

ലോമ ഛരവീം മാഘസമസ്ഥി മജ്ജാനം । 28 (10)

T.B.2.3.7.3

താനി ചാത്മനഃ സ്പൃണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ ചതുരുന്യതി ।

ദിർ ജുഹോതി ।

ഷഡ്ഹോതാരമേവ തദ്യജ്ഞക്രതുമാപ്നോതി പശുബന്ധം ।

സ്തനാവാന്ധൗ ശിശ്ണൈവോഞ്ചം പ്രാണം ।

താനി ചാത്മനഃ സ്പൃണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി । ചതുരുന്യതി ।

ദിർ ജുഹോതി । 29 (10)

T.B.2.3.7.4

സമി¹മ് സപ¹മീ ।

സപ¹ഹോതാരമേവ¹ തദ്¹-യജ്ഞക്ര¹തു-മാ¹പ്നോതി സൗ¹മ്യ-
മദ്ധ്യ¹രം ।

സപ¹ ചാ¹ത്ഥനഃ ശീ¹ർഷ¹ണ്യാ¹ൻ-പ്രാ¹ണാ¹ൻമ്-സ്പൃ¹ണോതി ।

ആ¹ദിത്യസ്യ¹ ച സായു¹ജ്യം ഗ¹ച്ഛതി ॥

ച¹തുരു¹ന്നയതി । ദി¹ർ ജു¹ഹോതി ।

ദി¹ർ നി¹മാർഷീ । ദിഃ¹ പ്രാ¹ശ്ഞാ¹തി ।

ദശ¹ഹോതാരമേവ¹ തദ്¹-യജ്ഞക്ര¹തു-മാ¹പ്നോതി സം¹വ¹മ്സരം ।

സർ¹വം ചാ¹ത്ഥാന-മപ¹രിവർഗഃ സ്പൃ¹ണോതി () ।

ആ¹ദിത്യസ്യ¹ ച സായു¹ജ്യം ഗ¹ച്ഛതി ॥ 30 (11)

(അഗ്നിഹോത്രം - മജ്ജാനം - ദിർജുഹോ -
ത്യപരിവർഗഃ സ്പൃണോത്യേകം ച) (A7)

2.3.8 അനുവാകം 8 - സൃഷ്ടിസാധനത്വേന

ഹോതൃമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശംസാ

T.B.2.3.8.1

[(അപക്രാമത ഗർഭി¹ണ്യഃ) is only instruction , not a mantra]

പ്ര¹ജാ¹പതി-രകാ¹മയത പ്ര¹ജായേ¹യേതി । സ തപോ¹ഽതപ്യത ।

സോ¹ഽന്തർവാ¹നഭവത് । സ ഹരി¹തഃ ശ്യാ¹വോ¹ഽഭവത് ।

തസ്മാ¹മ്-സ്രൃ¹ന്തർവ¹തീ । ഹരി¹ണീ സ¹തീ ശ്യാ¹വാ¹ ഭവതി ।

സ വിജായമാനോ ഗർഭേണാതാമ്യത് ।
 സ താൻതഃ കൃഷ്ണഃ ശ്യാവോഽഭവത് ।
 തസ്മാത് താൻതഃ കൃഷ്ണഃ ശ്യാവോ ഭവതി ।
 തസ്യാസുരേവാജീവത് । 31 (10)

T.B.2.3.8.2

തേനാസുനാസുരാന്നസ്യജത । തദസുരാണാ-മസുരത്വം ।
 യ ഏവമസുരാണാ-മസുരത്വം വേദ ।
 അസുമാനേവ ഭവതി । നൈനമസുർ ജഹാതി ॥
 സോഽസുരാൻമ് സൃഷ്ടാ പിതേവാമന്യത ।
 തദനു പിതൃന്നസ്യജത । തത്-പിതൃണാം പിതൃത്വം ।
 യ ഏവം പിതൃണാം പിതൃത്വം വേദ ।
 പിതേവൈവ സ്യാനാം ഭവതി । 32 (10)

T.B.2.3.8.3

യന്ത്യസ്യ പിതരോ ഹവം ॥
 സ പിതൃൻമ് സൃഷ്ടാ മനസ്യത് ।
 തദനു മനുഷ്യാ-ന്നസ്യജത । തന്മനുഷ്യാണാം മനുഷ്യത്വം ।
 യ ഏവം മനുഷ്യാണാം മനുഷ്യത്വം വേദ ।
 മനസ്വേവ ഭവതി । നൈനം മനുർ ജഹാതി ॥
 തസ്മൈ മനുഷ്യാൻമ് സസ്യജാനായ ।

ദി॒വാ॒ ദേ॒വ॒ത്രാ॒ ടഭ॒വത് | തദ॒നു॒ ദേ॒വാ॒ന॒സ്യ॒ജത॒ () |

തദ്-ദേ॒വാ॒നാം॑ ദേ॒വ॒ത്വം॑ |

യ ഏ॒വം॑ ദേ॒വാ॒നാം॑ ദേ॒വ॒ത്വം॑ ഹേ॒ദ |

ദി॒വാ॒ ഹൈ॒വാ॒സ്യ॒ ദേ॒വ॒ത്രാ॒ ഭ॒വതി॑ ||

താ॒നി॒ വാ॒ ഏ॒താ॒നി॒ ച॒ത്വാ॒ര്യം॑ഭാ॒പ്സി |

ദേ॒വാ॒ മ॒നു॒ഷ്യാഃ॑ പി॒ത॒രോ॑ഽസ്യ॒രാഃ॑ ||

തേ॒ഷു॒ സർ॒വേഷാ॑മോ॒ നദ॒ ഇ॒വ॒ ഭ॒വതി॑ |

യ ഏ॒വം॑ ഹേ॒ദ || 33 (17) (അജീ॒വത് - സ്വാ॒നാം॑ ഭ॒വതി॑ -

ദേ॒വാ॒ന॒സ്യ॒ജത॒ സ്ത॒ച്ഛ ച॑) (A8)

2.3.9 അനുവാകം 9 - വായുരുപതജ്ഞാനേന

ഹോതൃമന്ത്രാണാം പ്രശംസാ

T.B.2.3.9.1

[(യ॒മാ॒സ്ഥാ॒നം॑ ഗർഭി॒ണ്യഃ) - is only instruction , not a
mantra]

ബ്ര॒ഹ്മ॒വാ॒ദി॒നോ॑ വദ॒ന്തി | യോ॒ വാ॒ ഇ॒മം॑ ഹേ॒ദ |

യതോ॑ഽയം പ॒വതേ॑ | യദ॒ഭി॒ പ॒വതേ॑ | യദ॒ഭി॒ സം॒പ॒വതേ॑ |

സർ॒വ॒മാ॒യു॒രി॒യാത് | ന॒ പൂ॒രാ॒ ഽഽയു॒ഷഃ॑ പ്ര॒മീ॒യേത॑ |

പ॒ശു॒മാ॒ന്ത്ര്വ്വം॑ സ്യാ॒ത് | വി॒ന്ദേ॒ത പ്ര॒ജാം॑ ||

യോ॒ വാ॒ ഇ॒മം॑ ഹേ॒ദ | 34 (10)

T.B.2.3.9.2

യതോഽയം പവതേ । യദഭി പവതേ । യദഭി സംപവതേ ।
 സർവമായുരേതി । ന പുരാഽഽയുഷഃ പ്രമീയതേ ।
 പശുമാൻ ഭവതി । വിനതേ പ്രജാം ॥ അദ്ഭ്യഃ പവതേ ।
 അപോഽഭി പവതേ । അപോഽഭി സംപവതേ ॥ **35 (10)**

T.B.2.3.9.3

അസ്യഃ പവതേ । ഇമാമഭി പവതേ । ഇമാമഭി സംപവതേ ।
 അഗ്നഃ പവതേ । അഗ്നിമഭി പവതേ ।
 അഗ്നിമഭി സം പവതേ । അന്തരിക്ഷാത് പവതേ ।
 അന്തരിക്ഷമഭി പവതേ । അന്തരിക്ഷമഭി സം പവതേ ।
 ആദിത്യാത് പവതേ । **36 (10)**

T.B.2.3.9.4

ആദിത്യമഭി പവതേ । ആദിത്യമഭി സം പവതേ ।
 ദ്യോഃ പവതേ । ദിവമഭി പവതേ ॥ ദിവമഭി സം പവതേ ।
 ദിഗ്ദ്ഭ്യഃ പവതേ । ദിശോഽഭി പവതേ । ദിശോഽഭി സം പവതേ ।
 സ യത്-പുരസ്താദാതി ।
 പ്രാണ ഏവ ഭൂതാ പുരസ്താദാതി । **37 (10)**

T.B.2.3.9.5

തസ്താത്-പുരസ്താ-ദാന്തം ॥ സർവാഃ പ്രജാഃ പ്രതി നന്ദന്തി ।
 പ്രാണോ ഹി പ്രിയഃ പ്രജാനാം ॥

പ്രാണ ഇവ പ്രിയഃ പ്രജാനാം ഭവതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ പ്രാണ ഏവ ॥ അഥ യദ്-ദക്ഷിണതോ വാതി ।
 മാതരിശ്ശൈവ ഭൂത്വാ ദക്ഷിണതോ വാതി ।
 തസ്മാദ്-ദക്ഷിണതോ വാന്തം വിദ്യാത് ।
 സർവാ ദിശ ആവാതി । **38 (10)**

T.B.2.3.9.6

സർവാ ദിശോഽനു വിവാതി ।
 സർവാ ദിശോഽനു സംവാതീതി ।
 സ വാ ഏഷ മാതരിശ്ശൈവ ॥ അഥ യത്-പശ്ചാദാതി ।
 പവമാന ഏവ ഭൂത്വാ പശ്ചാദാതി । പൃതമസ്മാ ആഹരന്തി ।
 പൃതമുപഹരന്തി । പൃതമശ്ഞാതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ പവമാന ഏവ ॥ **39 (10)**

T.B.2.3.9.7

അഥ യദുത്തരതോ വാതി ।
 സവിതൈവ ഭൂത്വോത്തരതോ വാതി ।
 സവിതേവ സ്വാനാം ഭവതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ സവിതൈവ ॥
 തേ യ ഏനം പുരസ്താദായന്ത-മുപവദന്തി ।
 യ ഏവാസ്യ പുരസ്താത്-പാപ്മാനഃ । താഽസ്മേ ഽപഹ്നന്തി ।

പുരസ്താദിതരാൻ-പാപ്മനഃ സചന്തേ ||

അഥ യ ഏനം ദക്ഷിണത ആയന്ത-മുപവദന്തി | 40 (10)

T.B.2.3.9.8

യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ പാപ്മാനഃ | താഽസ്മേ ടപ്ഷന്തി |

ദക്ഷിണത ഇതരാൻ പാപ്മനഃ സചന്തേ ||

അഥ യ ഏനം പശ്ചാദായന്ത-മുപവദന്തി |

യ ഏവാസ്യ പശ്ചാത്-പാപ്മാനഃ | താഽസ്മേ ടപ്ഷന്തി |

പശ്ചാദിതരാൻ-പാപ്മനഃ സചന്തേ ||

അഥ യ ഏനമുത്തരത ആയന്തമുപ വദന്തി |

യ ഏവാസ്യോത്തരതഃ പാപ്മാനഃ |

താഽസ്മേ ടപ്ഷന്തി | 41 (10)

T.B.2.3.9.9

ഉത്തരത ഇതരാൻ പാപ്മനഃ സചന്തേ ||

തസ്മാ ദേവം ഹിവിദാൻ | വീവ നൃത്യേത് | പ്രേവ ചലേത് |

വൃത്യേവാക്ഷ്യൗ ദാഷേത | മണ്ടയേദിവ | ക്രാമയേദിവ |

ശൃങ്ഗായേതേവ || ഉത മോപവദേയുഃ |

ഉത മേ പാപ്മാന-മപഹന്യൂരിതി () ||

സ യാം ദിശഃ സനിമേഷ്യൻമ്-സ്യാത് |

യദാ താം ദിശം വാതോ വായാത് | അഥ പ്രവേയാത് |

പ്ര വാ ധാപയേത് (ധാവയേത്) ।

സാതമേവ രദിതം വ്യുഡം ഗന്ധമദി പ്രചുവതേ ।

ആഽസ്യ തം ജനപദം പൂർവാ കീർത്തിർ ഗച്ഛതി ॥

ദാനകാമാ അസ്മൈ പ്രജാ ദവന്തി ।

യ ഏവം വേദ ॥ 42 (18)

(വേദ - സംപവത - ആദിത്യാത് പവതേ - വാത്യാ -

വാത്യേ - ഷ പവമാന ഏവ - ദക്ഷിണത ആയന്തമുപ

വദൻ - ത്യുത്തരതഃ പാപ്മാനസ്താഽസ്മൈ ഽപഹ്വ -

ന്തീത്യഷ്ടൗ ച) (A9)

2.3.10 അനുവാകം 10 - ദശഹോതൃമന്ത്രാണാം

കാമ്യപ്രയോഗഃ

T.B.2.3.10.1

പ്രജാപതിഃ സോമധ്യം രാജാനമസൃജത ।

തം ത്രയോ വേദാ അന്വസൃജന്ത । താൻ. ഹസ്തേഽകുരുത ।

അഥ ഹ സീതാ സാവിത്രി । സോമധ്യം രാജാനം ചകമേ ।

ശ്രദ്ധാമു സ ചകമേ ।

സാ ഹ പിതരം പ്രജാപതി-മുപസസാര ।

തദ് ഹോവാച । നമസ്തേ അസ്തൂ ദഗവഃ ।

ഉപ ത്വാഽയാനി । 43 (10)

T.B.2.3.10.2

പ്ര ത്വാ പദ്യേ || സോമം ഹൈ രാജാനം കാമയേ |
 ശ്രദ്ധാമു സ കാമയത ഇതി |
 തസ്യാ ഉ ഹ സ്ഥാഗരമലങ്കാരം കല്പയിത്വാ |
 ദശഹോതാരം പുരസ്താദ്-വ്യാഖ്യായ |
 ചതുർ.ഹോതാരം ദക്ഷിണതഃ | പഞ്ച ഹോതാരം പശ്ചാത് |
 ഷസ്തോതാര-മുത്തരതഃ | സപ്തഹോതാര-മുപരിഷ്ഠാത് |
 സംഭാരൈശ്ച പതിഭിശ്ച മുഖേഽലങ്കൃത്യ | **44 (10)**

T.B.2.3.10.3

ആഽസ്യാർദ്ധം വ്യാജം | താച് ഹോദീക്ഷേദ്വാവാച |
 ഉപ മാഽഽവർതസേതി | തച് ഹോവാച |
 ഭോഗം തു മ ആചക്ഷ | ഏതൻ മ ആചക്ഷ |
 യത്തേ പാണാവിതി | തസ്യാ ഉ ഹ ത്രീൻ. വേദാൻ പ്രദദാ |
 തസ്മാദു ഹ സ്രിയോ ഭോഗമൈവ ഹാരയന്തേ ||
 സ യഃ കാമയേത പ്രിയഃ സ്യാമിതി | **45 (10)**

T.B.2.3.10.4

യം വാ കാമയേത പ്രിയഃ സ്യാദിതി |
 തസ്മാ ഏതഃ സ്ഥാഗര-മലങ്കാരം കല്പയിത്വാ |
 ദശഹോതാരം പുരസ്താദ്-വ്യാഖ്യായ |
 ചതുർ.ഹോതാരം ദക്ഷിണതഃ | പഞ്ചഹോതാരം പശ്ചാത് |

ഘൃഷ്ണോതാര-മുത്തരതഃ । സ്വപ്നഹോതാ-രമുപരിഷ്ഠാത് ।

സംഭാരൈശ്ച പതിഭിശ്ച മുഖേഽലങ്കൃത്യ ।

ആഽസ്യാർദ്ധം പ്രജേത് ।

പ്രിയോ ഹൈവ ഭവതി () || 46 (10)

(അയാ - നൃലങ്കൃത്യ - സ്യാമിതി - ഭവതി) (A10)

2.3.11 അനുവാകം 11 - ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാമ്നാ പ്രവൃത്തിനിമിത്തം

T.B.2.3.11.1

ബ്രഹ്മാത്മൻ-വദസ്യജത । തദകാമയത ।

സമാത്മനാ പദ്യേയേതി ।

ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।

തസ്മൈ ദശമച് ഹൂതഃ പ്രത്യശൃണോത് ।

സ ദശഹൂതോഽഭവത് । ദശഹൂതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ ।

തം വാ ഏതം ദശഹൂതച് സന്തം ।

ദശഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ ।

പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ || 47 (10)

T.B.2.3.11.2

ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।

തസ്മൈ സ്വപ്നമച് ഹൂതഃ പ്രത്യശൃണോത് ।

സ സ്വപ്നഹൂതോഽഭവത് । സ്വപ്നഹൂതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ ।

തം വാ ഏതച് സപ്തഹൃതച് സന്തം ।
 സപ്തഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ ।
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ ॥
 ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।
 തസ്മൈ ഷഷ്ടച് ഹൃതഃ പ്രത്യശൃണോത് ।
 സ ഷഡ്വിതോഽഭവത് । 48 (10)

T.B.2.3.11.3

ഷഡ്വിതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ ।
 തം വാ ഏതച് ഷഡ്വിതച് സന്തം ।
 ഷഡ്വിതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ ।
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ ॥
 ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।
 തസ്മൈ പഞ്ചമച് ഹൃതഃ പ്രത്യ ശൃണോത് ।
 സ പഞ്ച ഹൃതോഽഭവത് । പഞ്ചഹൃതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ ।
 തം വാ ഏതം പഞ്ചഹൃതച് സന്തം ।
 പഞ്ചഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ । 49 (10)

T.B.2.3.11.4

പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ ॥
 ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।

തസ്മൈ ചതുർത്ഥഃ ഹുതഃ പ്രത്യശൃണോത് |
സ ചതുർ.ഹുതോഭവത് |
ചതുർ.ഹുതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ |
തം വാ ഏതം ചതുർ.ഹുതഃ സന്തം |
ചതുർ.ഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ |
പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ || തമബ്രവീത് |
തം വൈ മേ നേദിഷ്ടഃ ഹുതഃ പ്രത്യശൃണീഃ () |
തവൈ-നാനാഖ്യാതാര ഇതി |
തസ്മാന്നു ഹൈനാ-ശ്ചതുർ.ഹോതാര ഇത്യാചക്ഷതേ |
തസ്മാ-ചുശൃഷുഃ പുത്രാണാഃ ഹൃദ്യതമഃ |
നേദിഷ്ടോ ഹൃദ്യതമഃ | നേദിഷ്ടോ ബ്രഹ്മണോ ഭവതി |
യ ഏവം വേദ || 50 (16)

(ദേവാഃ - ഷസ്തുതോഭവത് - പഞ്ചഹോതേത്യാചക്ഷതേ
പരോക്ഷേണാ-ശൃണീഃ ഷട്ച) (A11)

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(ബ്രഹ്മവാദിനഃ കിം - ദക്ഷിണാം - യോ വാ അവിദ്വാൻ
 - തസ്യ വൈ - ബ്രഹ്മവാദിനോ യദ് ദശഹോതാരഃ-
 പ്രജാപതി വ്യസ്രം - പ്രജാപതിഃ പുരുഷം -
 പ്രജാപതിരകാമയത സ തപഃ സോഽന്തർവാൻ -
 ബ്രഹ്മവാദിനോ യോ വാ ഇമം വിദ്വാത് - പ്രജാപതിഃ
 സോമച്ഛ്വാ രാജാനം - ബ്രഹ്മാത് മന്വദേകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ബ്രഹ്മവാദിന - സ്തസ്യ വാ അഗ്നേർ - യദാ ഇദം
 കിംച - പ്രജാപതിരകാമയത - യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ
 പഞ്ചാശത്)

First and Last Word 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ബ്രഹ്മവാദിനോ - യ ഏവം വേദ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ
 ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

=====

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2 Prapaatakam 3 (TB 2.3)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	3	36
Anuvakam 2	5	56
Anuvakam 3	2	25
Anuvakam 4	6	64
Anuvakam 5	6	60
Anuvakam 6	4	44
Anuvakam 7	4	41
Anuvakam 8	3	37
Anuvakam 9	9	98
Anuvakam 10	4	40
Anuvakam 11	4	46
Total →	50	547

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.4 ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ - ഉപഹോമാഃ

2.4.1 അനുവാകം 1 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.1.1

ജുഷോ॑ ദമു॒നാ അ॑തി॒മി॒ർ ദു॒രോ॒ണേ ।
ഇ॒മം നോ॑ യ॒ജ്ഞമു॑പ॒ യാഹി॑ വി॒ദ്വാൻ ।
വി॒ശ്വാ അ॑ഗ്നേ॒ഭി യു॑ജോ॒ വിഹ॑ത്യ ।
ശ॒ത്രുയ॑താമാ॒ഭരാ॑ ഭോ॒ജനാ॑നി ॥
അ॒ഗ്നേ ശ॑ർദ്ധ॒ മഹ॑തേ സൗ॒ഭഗാ॑യ ।
തവ॑ ദൃ॒ക്മാന്യു॑ത്തമാ॒നി സ॑ന്തു ।
സം ജാ॑സ്ത॒ത്യച് സു॑യ॒മമാ കൃ॑ണു॒ഷ്യ ।
ശ॒ത്രുയ॑താമ॒ഭിതി॑ഷ്ഠാ മഹാ॒ച്സി ॥
അ॒ഗ്നേ യോ നോ॑ഭി॒തോ ജ॑നഃ ।
വൃ॒കോ വാ॑രോ ജി॒ഹ്വാച്സ॑തി । 1 (10)

T.B.2.4.1.2

താ॒ഽസ്തം വൃ॑ത്രഹ॒ഞ്ജഹി॑ । വ॒സ്യ॒സ്തദ്യു॒മാഭ॑ര ॥
അ॒ഗ്നേ യോ നോ॑ഭി॒ദാസ॑തി । സ॒മാനോ॑ യശ്ച॒ നിഷ്ഠുഃ॑ ।

ഇ॒ദ്ധ്യ॒സ്യേ॒വ പ്ര॒ക്ഷായ॑തഃ । മാ॒ ത॒സ്യോ॒ച്ഛേ॒ഷി കി॒ഞ്ച॒ന ॥
 ത॒മി॒ന്ദ്രാ॒ഭി॒ഭൂ॒ര॒സി । ദേ॒വോ॒ വി॒ജ്ഞാ॑ത॒വീ॒ര്യഃ॑ ।
 വൃ॒ത്ര॒ഹാ പു॒രു॒ഷേ॒തനഃ॑ ॥

അ॒പ പ്രാ॒ച ഇ॒ന്ദ്ര വി॒ശ്വാ॑ഽ അ॒മി॒ത്രാൻ॑ । 2 (10)

T.B.2.4.1.3

അ॒പാ॒പാ॒ചോ അ॒ഭി॒ഭൂ॒തേ॒ നൂ॒ദ॒സ്വ ।
 അ॒പോ॒ദീ॒ചോ അ॒പ ശൂ॒രാ॒ധരാ॑ച ഊ॒രൗ॑ ।
 യ॒ഥാ ത॒വ ശ॒ർമ॒ന്മദേ॑മ ॥ ത॒മി॒ന്ദ്രം വാ॑ജ॒യാമ॒സി ।
 മ॒ഹേ വൃ॒ത്രായ॑ ഹ॒ന്ത॒വേ । സ॒ വൃ॒ഷാ വൃ॒ഷഭോ॑ ഭൂ॒വത് ॥
 യു॒ജേ ര॒ഥം ഗ॒വേഷ॑ണ॒ഽഹ॒രി॒ഭ്യാം ।
 ഉ॒പ ബ്ര॑ഹ്മാ॒ണി ജു॒ജു॒ഷാണ॑-മ॒സ്ഥുഃ॑ ।
 വി॒ബാ॒ധി॒ഷ്ടാ॒സ്യ രോ॑ദ॒സീ മ॒ഹി॒താ ।
 ഇ॒ന്ദ്രോ വൃ॒ത്രാണു॑പ്ര॒തീ ജ॑ഷ॒ന്മാൻ ॥ 3 (10)

T.B.2.4.1.4

ഹ॒വൃ॒വാഹ॑-മ॒ഭിമാ॑തി॒ഷ്ടാഹം॑ ।
 ര॒ക്ഷോ॒ഹണ॑ം പൃ॒തനാ॑സു ജി॒ഷ്ണു॑ം ।
 ജ്യോ॒തി॒ഷ്ഠന്തം॑ ദീ॒ദ്യുതം॑ പു॒രന്ധി॑ം ।
 അ॒ഗ്നിഃ സി॒ഷ്ടകൃ॑ത॒മാ ഹു॑വേമ ॥
 സി॒ഷ്ടമ॑ഗേ അ॒ഭി തത് പൂ॑ണാഹി ।

വിശ്വാ॑ ദേവ॑ പൃ॒തനാ॑ അഭി॒ഷ്യ ।

ഉ॒രും നഃ॑ പ॒ർമാം॑ പ്രദി॒ശൻവി॑ ഭാ॒ഹി ।

ജ്യോതി॑ഷ്ഠഭേ॒ഹ്യജരം॑ ന ആ॒യുഃ ॥ താമ॑ഗേ ഹ॒വിഷ്ഠ॑ന്തഃ ।

ദേ॒വം മർ॑താസ ഇ॒ന്ധതേ॑ । 4 (10)

T.B.2.4.1.5

മ॒ന്യേ താ॑ ജാ॒തവേ॑ദസം । സ ഹ॒വ്യാ വ॑ക്ഷ്യാ॒സനു॑ഷക് ॥

വിശ്വാ॑നി നോ ദുർഗ॒ഹാ ജാ॑തവേദഃ ।

സി॒ന്ധ്യം ന॑ നാ॒വാ ദു॑രിതാ॒തിപ॑ർഷി ।

അഗേ॑ അ॒ത്രിവ॑ൻ മ॒നസാ॑ ഗൃ॒ണാനഃ॑ ।

അ॒സ്മാകം॑ ബോ॒ദ്ധ്യവി॑താ ത॒ന്മനാ॑ം ॥

പൃ॒ഷാ ഗാ॑ അ॒നോതു॑ നഃ । പൃ॒ഷാ ര॑ക്ഷ॒താർവ॑തഃ ।

പൃ॒ഷാ വാ॑ജ॒സ് സ॒നോതു॑ നഃ ॥

പൃ॒ഷേമാ॑ ആശാ॒ അനു॑വേദ॒ സർവാഃ॑ ॥ 5 (10)

T.B.2.4.1.6

സോ॑ അ॒സ്മാച്ഛ॑ അ॒ഭയ॑തമേന നേ॒ഷത് ।

സ്വ॒സ്തിദാ॑ അ॒ഘൃ॒ണിഃ സ॑ർവ॒വീരഃ॑ ।

അ॒പ്രയു॑ച്ഛൻ പു॒ര ഏ॒തു പ്ര॒ജാന॑ന് ॥

താമ॑ഗേ സ॒പ്രഥാ॑ അ॒സി । ജു॒ഷ്ടോ ഹോ॒താ വ॑രേ॒ണ്യഃ ॥

താ॒യാ യ॑ജ്ഞം വി॒തന്വ॑തേ ॥ അ॒ഗ്നീ ര॑ക്ഷാ॒സ്സി സേ॑ധതി ।

ശുക്രശോചിരമർത്ത്യഃ । ശുചിഃ പാവക ഈഡ്യഃ ॥

അഗ്നേ രക്ഷാണോ അഹ്സഃ । 6 (10)

T.B.2.4.1.7

പ്രതിഷ്ഠ ദേവ രീഷതഃ । തപിഷ്ഠൈരജരോ ദഹ ॥

അഗ്നേ ഹഹ്സി നൃത്രിണം । ദീദ്യൻ മർത്യേഷാ ।

സേ ക്ഷയേ ശുചിവ്രത ॥ ആ വാത വാഹി ഭേഷജം ।

വി വാത വാഹി യദ്രപഃ । തപ്ഹി വിശ്വ ഭേഷജഃ ।

ദേവാനാം ദൂത ഈയസേ ॥ ദ്വാവിമൗ വാതൗ വാതഃ । 7 (10)

T.B.2.4.1.8

ആ സിന്ധോരാ പരാവതഃ । ദക്ഷം മേ അന്യ ആവാതു ।

പരാഽന്യോ വാതു യദ്രപഃ ॥ യദദോ വാത തേ ഗൃഹേ ।

അമൃതസ്യ നിധിർഹിതഃ । തതോ നോ ദേഹി ജീവസേ ॥

തതോ നോ ധേഹി ഭേഷജം । തതോ നോ മഹ ആവഹ ॥

വാത ആവാതു ഭേഷജം ।

ശംഭൂർ മയോ ദൂർ നോ ഹൃദേ । 8 (10)

T.B.2.4.1.9

പ്രണ ആയുഷ്ഠി താരിഷത് ॥ തപഗ്നേ അയാഽസി ।

അയാ സന്മനസാ ഹിതഃ । അയാ സൻഹവ്യമുഹിഷേ ।

അയാ നോ ധേഹി ഭേഷജം ॥ ഇഷ്ടോ അഗ്നിരാഹുതഃ ।

സ്വാഹാകൃതഃ പിപർതു നഃ । സ്വഗാ ദേവേഭ്യ ഇദം നമഃ ॥
കാമോ ഭൂതസ്യ ഭവ്യസ്യ । സമ്രാഡേകോ വിരാജതി । 9 (10)

T.B.2.4.1.10

സ ഇദം പ്രതി പപ്രഥേ । ഋതൂനും സൃജതേ വശീ ॥

കാമസ്യഗ്രേ സമവർത്തതാധി ।

മനസോ രേതഃ പ്രഥമം യദാസീത് ।

സതോ ബന്ധുമസ്തി നിർവിന്ദന് ।

ഹൃദി പ്രതീഷ്യാ കവയോ മനീഷാ ॥

ത്വയാ മന്യോ സരഥ-മാരുജന്തഃ ।

ഹർഷമാണാസോ ധൃഷ്യാതാ മരുതാഃ ।

തിശ്മേഷവ ആയുധാ സൗശിശാന്നാഃ ।

ഉപപ്രയന്തി നരോ അഗ്നിരുപാഃ ॥ 10 (10)

T.B.2.4.1.11

മന്യൂർ ഭഗോ മന്യൂരേവാസ ദേവഃ ।

മന്യൂർ. ഹോതാ വരുണോ വിശ്വവേദാഃ ।

മന്യൂം വിശ്വ ഇഝതേ ദേവയന്തീഃ ।

പാഹി നോ മന്യോ തപസാ ശ്രമേണ ॥

ത്വമഗ്നേ വ്രതഭൃച്ഛുചിഃ । ദേവാഽ ആസാദയാ ഇഹ ।

അഗ്നേ ഹവ്യായ വോഡ്വേ ॥

വ്രതാ നു ബിഭ്രദ്വ്രതപാ അദാഭ്യഃ ।
യജാ നോ ദേവാഽ അജരഃ സുവീരഃ ।
ദധദ്-രത്താനി സുവിദാനോ അഗേ () ।
ഗോപായ നോ ജീവസേ ജാതവേദഃ ॥ 11 (11)

*(ജിഹ്വാഽസ - തൃമിത്രാ - ഞ്ജഘനാ - നീഡതേ - സർവാ
 - അഽഹസോ - വാതോ - ഹൃദേ - രാജ - തൃഗ്നിരുപാഃ -
 സുവിദാനോ അഗ്ന ഏകം ച) (A1)*

2.4.2 അനുവാകം 2 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.2.1

ചക്ഷുഷോ ഹേതേ മനസോ ഹേതേ ।
വാചോ ഹേതേ ബ്രഹ്മണോ ഹേതേ ।
യോ മാഽഘായു-രഭിദാസതി । തമഗേ മേന്യാഽമേനിം കൃണു ॥
യോ മാ ചക്ഷുഷോ യോ മനസാ ।
യോ വാചാ ബ്രഹ്മണാ ഽഘായു-രഭിദാസതി ।
തയാഽഗേ ത്വം മേന്യാ । അമൃമമേനിം കൃണു ॥
യത് കിഞ്ചാസൗ മനസാ യച്ച വാചാ ।
യജൈൺർ ജുഹോതി യജുഷാ ഹവിർഭിഃ । 12 (10)

T.B.2.4.2.2

തൻ മൃത്യുർ നിർ.ഋത്യാ സംവിദാനഃ ।
 പുരാഃഽഭിഷ്ടാദാഹുതീരസ്യ ഹന്തു ॥
 യാതുധാനാ നിർ.ഋതിരാദു രക്ഷഃ ।
 തേ അസ്യഘ്നം ത്വന്യുതേന സത്യം ।
 ഇന്ദ്രേഷിതാ ആജ്യമസ്യ മഗ്നന്തു ।
 മാതഥ്-സമൃദ്ധി യദസൗ കരോതി ॥
 ഹന്തി തേഹം കൃതാ ഹവിഃ । യോ മേ ഘോരമചീ കൃതഃ ।
 അപാഞ്ചൗ ത ഉഭൗ ബാഹു । അപനഹ്യാമ്യാസ്യം ॥ 13 (10)

T.B.2.4.2.3

അപനഹ്യാമി തേ ബാഹു । അപനഹ്യാമ്യാസ്യം ।
 അഗ്നേർ ദേവസ്യ ബ്രഹ്മണാ । സർവം തേഽവധിഷ്ഠം കൃതം ॥
 പുരാ ഽമൃഷ്യ വഷ്ട്കാരാത് । യജ്ഞം ദേവേഷു നസ്കൂധി ।
 സ്വിഷ്ടമസ്താകം ഭൂയാത് । മാഽസ്താൻ പ്രാപൻ-നരാതയഃ ॥
 അന്തി ദൂരേ സതോ അഗ്നേ ।
 ഭ്രാതൃവൃന്ധ്യാ ഽഭിദാസതഃ । 14 (10)

T.B.2.4.2.4

വഷ്ട്കാരേണ വജ്രേണ । കൃതാ ഹന്തി കൃതാമഹം ॥
 യോ മാ നക്തം ദിവാ സായം । പ്രാതശ്ചാഹ്നോ നിപീയതി ।
 അദ്യാ തമിന്ദ്ര വജ്രേണ । ഭ്രാതൃവ്യം പാദയാമസി ॥

ഇന്ദ്രസ്യ ഗൃഹോഽസി തം ത്വാ । പ്രപദ്യേ സഗുഃ സാശഃ ।

സഹ യന്മേ അസ്തി തേന ॥

ഈഡേ അഗ്നിം വിപശ്ചിതം । 15 (10)

T.B.2.4.2.5

ഗിരാ യജ്ഞസ്യ സാധനം । ശ്രുഷ്ടീവാൻ ധിതാവാനം ॥

അഗ്നേ ശക്നേ തേ വയം । യമം ദേവസ്യ വാജിനഃ ।

അതി ദേഷാഽസി തരേമ ॥

അവതം മാ സമനസൗ സമോകസൗ ।

സചേതസൗ സരേതസൗ । ഉഭൗ മാമവതം ജാതവേദസൗ ।

ശിവൗ ദവതമദ്യ നഃ ॥

സ്വയം കൃണ്യാനഃ സുഗമപ്രയാവം । 16 (10)

T.B.2.4.2.6

തിശ്ശശൃങ്ഗോ വൃഷഭഃ ശോശുചാനഃ ।

പ്രതഘ്നഃ സധസ്ഥ-മനുപശ്യമാനഃ ।

ആ തന്തുമഗ്നിർ-ദിവ്യം തതാന ॥

ത്വം നസ്തന്തുരുത സേതുരഗ്നേ ।

ത്വം പന്ഥമാ ദവസി ദേവയാനഃ ।

ത്വയാ ഽഗ്നേ പൃഷ്ഠം വയമാരുഹേമ ।

അഥാ ദേവൈഃ സധമാദം മദേമ ॥ ഉദുത്തമം മുമുഗ്ധി നഃ ।

വി പാശം മദ്ധ്യം ച്യുത ।

അവാധമാനി ജീവസേ ॥ 17 (10)

T.B.2.4.2.7

വയച്ഛേദം വ്രതേ തവ । മനസ്തനുഷ്ടം ബിഭ്രതഃ ।

പ്രജാ വന്തോ അശീമഹി ॥

ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ സുഭഗാ സുപതീ ।

ഉദച്ഛേന പതിവിദ്യേ ജിഗായ ।

ത്രിച്ഛദസ്യ ജഘനം യോജനാനി ।

ഉപസ്ഥ ഇന്ദ്രഃ സ്ഥവിരം ബിഭ്രതി ॥

സേനാ ഹ നാമ പൃഥിവീ ധനഞ്ജയ ।

വിശ്വവൃചാ അദിതിഃ സൂര്യത്വക് ।

ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ പ്രാസഹാ ദദാനാ । 18 (10)

T.B.2.4.2.8

സാ നോ ദേവീ സുഹവാ ശർമ യച്ഛതു ॥

ആ ത്വാ ഹാർഷമന്തരഭ്യഃ । ധ്രുവസ്തിഷ്ഠാവിചാചലിഃ ।

വിശ്വസ്താ സർവാ വാഞ്ഛന്തു । മാ തദ്-രാഷ്ട്ര-മധിഭ്രശത് ॥

ധ്രുവാ ദ്യൗർ ധ്രുവാ പൃഥിവീ । ധ്രുവം വിശ്വമിദം ജഗത് ।

ധ്രുവാ ഹ പർവതാ ഇമേ । ധ്രുവോ രാജാ വിശാമയം ॥

ഇഹൈവൈധി മാ വൃഥിഷ്ഠാഃ । 19 (10)

T.B.2.4.2.9

പർവത ഇവാ വിചാചലിഃ । ഇന്ദ്ര ഇവേഹ ധ്രുവസ്തിഷു ।
 ഇഹ രാശ്ട്ര-മുധാരയ ॥ അഭിതിഷു പൃതന്യതഃ ।
 അധരേ സന്തു ശത്രുവഃ । ഇന്ദ്ര ഇവ വൃത്രഹാതിഷു ।
 അപഃ ക്ഷേത്രാണി സംജയന് ॥ ഇന്ദ്ര ഏണമദീധരത് ।
 ധ്രുവം ധ്രുവേണ ഹവിഷാ ।
 തസ്മൈ ദേവാ അധിബ്രവന് () ।
 അയം ച ബ്രഹ്മണസ്സതിഃ ॥ 20 (11)
 (ഹവിർഭി - രാസ്യ - മഭി ദാസതോ - വിപശ്ചിത -
 മപ്രയാവം - ജീവസേ - ദദാനാ - വൃഥിഷാ -
 ബ്രവന്നേകം ച) (A2)

2.4.3 അനുവാകം 3 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.3.1

ജുഷ്ഠീ നരോ ബ്രഹ്മണാ വഃ പിതൃണാം ।
 അക്ഷമവ്യയം ന കിലാ രിഷാമ ।
 യചക്വരീഷു ബൃഹതാ രവേണ ।
 ഇന്ദ്രേ ശുഷ്മദധാമാ വസിഷ്ഠാഃ ॥ പാവകാ നഃ സരസ്വതീ ।
 വാജേഭിർ-വാജിനീവതീ ।
 യജ്ഞം വഷ്ടു ധിയാ വസുഃ ॥
 സരസ്വത്യഭി നോ നേഷി വസുഃ ।

മാ പസ്തൂരിഃ പയസാ മാ ന ആ ധക് ।
 ജുഷസ്വ നഃ സഖ്യാ വേശ്യാ ച । 21 (10)

T.B.2.4.3.2

മാ ത്വതക്ഷേത്രാ-ണ്യുരണാനി ഗന്മ ॥
 വൃണേജ്ഞ ഹവിർ നമസാ ബർഹിരഗ്നൗ ।
 അയാമി സ്രുഗ് ഘൃതവതീ സുവൃക്തിഃ ।
 അമൃക്ഷി സദ്മ സദനേ പൃഥിവ്യാഃ ।
 അശ്രായി യജ്ഞഃ സൂര്യേ ന ചക്ഷുഃ ॥
 ഇഹാർവാഞ്ചമതിഹവയേ । ഇന്ദ്രം ജൈത്രായ ജേതവേ ।
 അസ്മാകമസ്തു കേവലഃ ॥
 അർവാഞ്ചമിന്ദ്രമമൃതോ ഹവാമഹേ ।
 യോ ഗോജിദ്-ധനജി-ദശജിദ്യഃ । 22 (10)

T.B.2.4.3.3

ഇമം നോ യജ്ഞം വിഹവേ ജുഷസ്വ ।
 അസ്യ കുർമോ ഹരിവോ മേദിനം ത്വാ ॥
 അസംമൃഷ്ടോ ജായസേ മാത്യുവോഃ ശുചിഃ ।
 മന്ദ്രഃ കവിരുദതിഷ്ഠോ വിവസ്വതഃ ।
 ഘൃതേന ത്വാ ഽവർദ്ധയന്നഗ്ന ആഹുത ।
 ധൃമസ്തേ കേതുർദവദ്-ദിവി ശ്രിതഃ ॥

അഗ്നിരഗ്രേ പ്രഥമോ ദേവതാനാം ।
 സംയാതാനാ-മുത്തമോ വിഷ്ണുരാസീത് ।
 യജമാനായ പരിഗൃഹ്യ ദേവാൻ ।
 ദീക്ഷയേദ്യ് ഹവിരാഗച്ഛതം നഃ ॥ 23 (10)

T.B.2.4.3.4

അഗ്നിശ്ച വിഷ്ണോ തപ ഉത്തമം മഹഃ ।
 ദീക്ഷാപാലേഭ്യോ വനത്യ് ഹി ശക്രാ ।
 വിശ്വൈർ ദേവൈർ യജ്ഞിയൈഃ സംവിദാനൗ ।
 ദീക്ഷാമസ്മൈ യജമാനായ ധത്തം ॥
 പ്രതദ്-വിഷ്ണുഃ സ്തവതേ വീര്യായ ।
 മൃഗോ ന ഭീമഃ കുചരോ ഗിരിഷ്ഠാഃ ।
 യസ്യോരുഷു ത്രിഷു വിക്രമണേഷു ।
 അധിക്ഷിയന്തി ഭുവനാനി വിശ്വാ ॥
 നു മർതോ ദയതേ സനിഷ്യൻ. യഃ ।
 വിഷ്ണവ ഉരുഗായായ ദാശത് ॥ 24 (10)

T.B.2.4.3.5

പ്ര യഃ സത്രാചാ മനസാ യജാ തൈ ।
 ഏതാവന്തം നര്യമാവിവാസാത് ॥
 വിചക്രമേ പൃഥിവീമേഷ ഏതാം ।

ക്ഷേത്രായ വിഷ്ണുർ മനുഷേ ദശസ്യന് ।
 ധ്രുവാസോ അസ്യ കീരയോ ജനാസഃ ।
 ഉരുക്ഷിതിച് സുജനിമാ ചകാര ॥
 ത്രിർഭേവഃ പൃഥിവീമേഷ ഏതാം ।
 വിചക്രമേ ശതർചസം മഹിത്വാ ।
 പ്ര വിഷ്ണു-രസ്യ തവസസ്യ വീയാൻ ।
 ത്വേഷഃ ഹ്യസ്യ സ്ഥവീരസ്യ നാമ ॥ 25 (10)

T.B.2.4.3.6

ഹോതാരം ചിത്രരഥ-മദ്ധ്യരസ്യ ।
 യജ്ഞസ്യ യജ്ഞസ്യ കേതുച് രുശന്തം ।
 പ്രത്യർദ്ധിം ദേവസ്യ ദേവസ്യ മഹാ ।
 ശ്രിയാ ത്വഗ്നിമതിമിം ജനാനാം ॥
 ആ നോ വിശ്വാദിരുതിഭിഃ സജോഷാഃ ।
 ബ്രഹ്മ ജുഷാണോ ഹര്യശ്വ യാഹി ।
 വരീവൃജമ് സ്ഥവീരേഭിഃ സുശിപ്ര ।
 അസ്മേ ദധദ്-വൃഷണച് ശുഷ്മിന്ദ്ര ॥
 ഇന്ദ്രഃ സുവർഷാ ജനയന്നഹാനി ।
 ജിഹായോശിഗ്ഭിഃ പൃതനാ അഭിശ്രീഃ ॥ 26 (10)

T.B.2.4.3.7

പ്രാ॒രോ॒ചയ॑ന്മ॒നവേ॑ കേ॒തുമ॑ഹ്നാം ।
 അ॒വി॒ന്ദ॒ജേ॒ജ്യാ॒തിർ-ബൃ॑ഹതേ ര॒ണായ॑ ॥
 അ॒ശി॒നാവ॑വസേ॒ നി॒ഹയേ॑ വാം ।
 ആ॒ നൃ॒നം യാ॑ത॒സ് സൂ॒ക്യതായ॑ വി॒പ്രാ ।
 പ്രാ॒തർ യു॑ക്തേ॒ന സു॒വൃതാ॑ ര॒ഥേന॑ ।
 ഉ॒പാ॒ഗച്ഛ॑തമ॒വസാ॑ ssഗതം നഃ ॥
 അ॒വി॒ഷ്ടം ധീ॑ഷ്വശി॒നാ ന ആ॑സു ।
 പ്ര॒ജാ॒വദ്-രേ॒തോ അ॒ഹ്രയം॑ നോ അ॒സ്തു ।
 ആ॒വാം തോ॒കേ തന॑യേ തു॒തുജാ॑നാഃ ।
 സു॒രതാ॑സോ ദേ॒വവീ॑തിം ഗ॒മേമ॑ ॥ 27 (10)

T.B.2.4.3.8

തപ്॑ സോമ ക്ര॒തുഭിഃ॑ സു॒ക്രതു॑ർഭൂഃ ।
 താം ദ॒ക്ഷൈഃ॑ സു॒ദക്ഷോ॑ വി॒ശ്വവേ॑ദാഃ ।
 താം വൃ॑ഷാ വൃ॒ഷതോ॑ഭിർ മ॒ഹിതാ॑ ।
 ദ്യു॒തേ॒ഭിർ- ദ്യു॒തൃഭ॑വോ നൃ॒ചക്ഷാഃ॑ ॥
 അ॒ഷാ॒ഡം യു॑ഥ്സു പൃ॒തനാ॑സു പ॒പ്രീം ।
 സു॒വർഷാ॑മ॒സ്താം വൃ॑ജന॒സ്യ ഗോ॑പാം ।
 ഭ॒രേ॒ഷുജാ॑പ് സൂ॒ക്ഷിതി॑പ് സു॒ശ്രവ॑സം ।

ജയന്തം താമനു മദേമ സോമ ॥

ഭവാ മിത്രോ ന ശേവ്യോ ഘൃതാസുതിഃ ।

വിദുതദ്യുത ഏവയാ ഉ സപ്രമാഃ । 28 (10)

T.B.2.4.3.9

അധാ തേ വിഷ്ണോ വിദുഷാചിദൃദ്ധ്യഃ ।

സ്തോമോ യജ്ഞസ്യ രാദ്ധ്യോ ഹവിഷ്ഠതഃ ॥

യഃ പൂർവ്വായ വേധസേ നവീയസേ ।

സുമജ്ജാനയേ വിഷ്ണവേ ദദാശതി ।

യോ ജാതമസ്യ മഹതോ മഹി ബ്രവാത് ॥

സേദുഃ ശ്രവോദിർ-യുജ്യം ചിദഭ്യസത് ॥

തമു സ്തോതാരഃ പൂർവ്വം യഥാ വിദ ഗൃതസ്യ ।

ഗർഭഃ ഹവിഷാ പിപർതന ।

ആസ്യ ജാനന്തോ നാമ ചിദ്വിവക്തന ।

ബൃഹത്തേ വിഷ്ണോ സുമതിം ദജാമഹേ ॥ 29 (10)

T.B.2.4.3.10

ഇമാ ധാനാ ഘൃതസ്സുവഃ । ഹരീ ഇഹോപവക്ഷതഃ ।

ഇന്ദ്രഃ സുഖതമേ രഥേ ॥ "ഏഷ ബ്രഹ്മാ {1}" പ്ര തേ മഹേ ।

വിദഥേ ശഃസിഷഃ ഹരീ । യ ഗൃതിയഃ പ്ര തേ വന്വേ ।

വനുഷോ ഹര്യതം മദം । ഇന്ദ്രോ നാമ ഘൃതം ന യഃ ।

ഹരി॑ഭി॒ശ്ചാരു॑ സേ॒ചതേ॑ ।

ശ്രു॒തോ ഗ॒ണ ആ॑ ത്വാ॒ വിശ॑ന്തു । 30 (10)

T.B.2.4.3.11

ഹരി॑വർ॒പസം॑ ഗി॒രഃ ॥ ആ॑ചർ॒ഷണി॑പ്രാ വൃ॒ഷഭോ॑ ജ॒നാനാ॑ം ।

രാജാ॑ കൃ॒ഷ്ടീനാ॑ം പു॒രുഹൂ॑ത ഇ॒ന്ദ്രഃ ।

സ്തു॒തഃ ശ്ര॒വ॒സ്യ॒ന്നവ॒സോപ॑മ॒ദ്രിക് ।

യു॒ക്ത്വാ ഹ॒രീ വൃ॒ഷണാ॑ യാഹൃ॒ർവാങ് ॥

പ്ര യഥ് സി॒ന്ധവഃ॑ പ്ര॒സവം॑ യദായ॒ന് ।

ആ॑പഃ സമു॒ദ്രൗ ര॒ത്നേ॒വ ജ॒ഗ്മുഃ ।

അ॒തശ്ചി॒ദിന്ദ്രഃ॑ സ॒ദസോ॑ വ॒രീയാ॑ൻ ।

യദീ॒ൗ സോമഃ॑ പൃ॒ണതി॑ ദു॒ഗ്ധോ॑ അ॒ൗശുഃ ॥

ഹ॒യാമ॒സി ത്വേ॒ന്ദ്ര യാഹൃ॒ർവാങ് । 31 (10)

T.B.2.4.3.12

അ॒രം തേ॑ സോമ॒സ്തനു॑വേ ഭ॒വാതി॑ ।

ശ॒തക്ര॑തോ മാ॒ദയ॑സ്വാ സു॒തേഷു॑ ।

പ്രാ॒സ്താൗ അ॒വ പൃ॑ത॒നാസു॑ പ്ര യു॒ഥ്സു ॥

ഇ॒ന്ദ്രായ॑ സോ॒മാഃ പ്ര॑ദി॒വോ വി॑ദാ॒നാഃ ।

ഋ॒ദുർ-യേ॒ദിർ-വൃ॑ഷ॒പർവാ॑-വി॒ഹായാഃ॑ ।

പ്ര॒യമൃ॑മാ॒ണാൻ പ്ര॑തി॒ ഷു॒ഗൃഭാ॑യ ।

ഇന്ദ്ര പിബ വൃഷധൃതസ്യ വൃഷ്ണഃ ॥

അഹേഡമാന ഉപയാഹി യജ്ഞം ।

തുഭ്യം പവന്ത ഇന്ദ്രവഃ സുതാസഃ ।

ഗാവോ ന വജ്രിൻമ് സ്വമോകോ അച്ഛ ॥ 32 (10)

T.B.2.4.3.13

ഇന്ദ്രാഗഹി പ്രഥമോ യജ്ഞിയാനാം ॥

യാ തേ കാകൂമ് സുകൃതാ യാ വരിഷ്ടാ ।

യയാ ശശ്വത്പിബസി മദ്ധ്യ ഊർമിം ।

തയാ പാഹി പ്ര തേ അദ്ധാർയൂരസ്ഥാത് ।

സം തേ വജ്രോ വർത്താമിന്ദ്ര ഗവ്യഃ ॥

പ്രാതർ യുജാ വിബോധയ । അശ്വിനാവേഹ ഗച്ഛതം ।

അസ്യ സോമസ്യ പീതയേ ॥

പ്രാതർ യാവാണാ പ്രഥമാ യജദ്ധാം ।

പൂരാ ഗൃദ്ധ്വാദരരുഷഃ പിബാമഃ () ।

പ്രാതർ.ഹി യജ്ഞമശ്വിനാ ദധാതേ ।

പ്രശച്ഛ സന്തി കവയഃ പൂർവദാജഃ ॥

പ്രാതർ യജദ്ധമശ്വിനാ ഹിനോത ।

ന സായമസ്തി ദേവയാ അജുഷ്ടം ।

ഉതാനേ॒യാ അ॒സ്മദ്-യ॒ജതേ॒ വി॒ചായഃ॑ ।

പൂ॒ർവഃ॑ പൂ॒ർവോ॑ യ॒ജമാ॒നോ വ॒നീയാ॑ൻ ॥ 33 (16)

(ചാ - ശാജിദ്യോ - ഗച്ഛതം നോ - ദാശൻ - നാമാ -
ദിശ്രീർ - ഗമേ - സപ്രഥാ - ദജാമഹേ - വിശന്തു -
യാഹ്യർവാങ് - ഛ - പിബാമഃ ഷട്ച) (A3)

2.4.4 അനുവാകം 4 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.4.1

ന॒കതം॑ ജാ॒താഽസ്യേ॒യാഷ॒ധേ । രാമേ॑ കൃ॒ഷ്ണേ॑ അ॒സിക്തി॑ ച ।

ഇ॒ദം ര॒ജനി॑ ര॒ജയ॑ । കി॒ലാസം॑ പ॒ലിതം॑ ച യത് ॥

കി॒ലാസം॑ ച പ॒ലിതം॑ ച । നി॒രിതോ॑ നാശ॒യാ പൃ॒ഷത് ।

ആ॒ നഃ॒ സ്വോ അ॒ശ്ണുതാം॑ വ॒ർണഃ॑ । പ॒രാ ശ്വേ॒താനി॑

പാ॒തയ॑ ॥ അ॒സിതം॑ തേ നി॒ലയ॑നം ।

ആ॒സ്ഥാ॒നമ॒സിതം॑ ത॒വ । 34 (10)

T.B.2.4.4.2

അ॒സിക്തി॑യ॒സ്യേ॒യാഷ॒ധേ । നി॒രിതോ॑ നാശ॒യാ പൃ॒ഷത് ॥

അ॒സ്ഥി॒ജസ്യ॑ കി॒ലാസ॑സ്യ । ത॒നുജ॑സ്യ ച യ॒ത്ത്വചി॑ ।

കൃ॒ത്യയാ॑ കൃ॒തസ്യ॑ ബ്ര॒ഹ്മണാ॑ । ല॒ക്ഷ്മ ശ്വേ॒തമ॒നീന॑ശം ॥

സ॒രുപാ॑ നാമ॒ തേ മാ॒താ । സ॒രുപോ॑ നാമ॒ തേ പി॒താ ।

സ॒രുപാ॑ ഽസ്യേ॒യാഷ॒ധേ സാ॑ । സ॒രുപ॑മി॒ദം കൃ॒ധി ॥ 35 (10)

T.B.2.4.4.3

ശു॒നഃ॑ ഹു॒വേമ॑ മ॒ഘ॒വാ॒നമി॑ന്ദ്രം ।
 അ॒സ്മിൻഭ॑രേ നൃ॒തമം॑ വാ॒ജസാ॑തൗ ।
 ശു॒ണ്ഡന്ത॑-മു॒ഗ്രമൃ॑തയേ സ॒മമ്സു॑ ।
 ഷ॒ന്തം വൃ॑ത്രാണി സംജി॒തം ധ॒നാനാ॑ം ॥
 ധൃ॒നു॒മ ദ്യാം പ॑ർവതാ॒ന്ദാശു॑ഷേ വ॒സു ।
 നി വോ॑ വനാ ജിഹതേ യാമ॒നോ ഭി॒യാ ।
 കോ॒പയ॑ഥ പൃ॒ഥി॒വീം പൃ॑ശ്ണിമാ॒തരഃ॑ ।
 യു॒ധേ യദു॑ഗ്രാഃ പൃ॒ഷ്ഠതീ॑-രയു॒ഗ്ധാ॑ം ॥
 പ്രവേ॑പയന്തി പർവതാൻ ।
 വി॒വിഞ്ച॑ന്തി വന॒സ്സതീ॑ൻ । 36 (10)

T.B.2.4.4.4

പ്രോ॒വാ॒രത॑ മരുതോ ദുർമദാ ഇ॒വ ।
 ദേ॒വാ॒സഃ സ॑ർവയാ വി॒ശാ ॥ പു॒രു॒ത്രാ ഹി സ॒ദൃങ്ങ॑സി ।
 വി॒ശോ വി॒ശാ അ॑നു പ്ര॒ഭു । സ॒മമ്സു॑ ത്വാ ഹവാമഹേ ।
 സ॒മമ്സ॑ഗ്നി-മ॒വസേ॑ । വാ॒ജയ॑ന്തോ ഹവാമഹേ ॥
 വാജേ॑ഷു ചി॒ത്രരാ॑ധസം ॥ സംഗ॒ച്ഛദ്ധ്യ॑ഃ സംവ॑ദദ്ധാ॒ം ।
 സം വോ॑ മനാഃസി ജാനതാം । 37 (10)

T.B.2.4.4.5

ദേ॒വാ ഭാ॒ഗം യ॑ഥാ പൂർവ്വേ॑ । സംജാ॒ന്നാ ഉ॒പാ॒സത॑ ॥
 സ॒മാനോ॑ മ॒ന്ത്രഃ സ॒മിതിഃ॑ സ॒മാനീ॑ ।
 സ॒മാനം॑ മ॒നഃ സ॒ഹ ചി॒ത്തമേ॑ഷാം ।
 സ॒മാനം॑ കേ॒തോ അ॒ഭി॒സം॒രഭ॑ധം ।
 സംജ॑ഞാനേന വോ ഹ॒വിഷാ॑ യജാമഃ ॥
 സ॒മാനീ॑ വ ആകൃ॑തിഃ । സ॒മാനാ॑ ഹൃദ॒യാനി॑ വഃ ।
 സ॒മാനമ॑സ്തു വോ മ॒നഃ । യഥാ॑ വഃ സു॒സഹാ॑സ॒തി ॥ 38 (10)

T.B.2.4.4.6

സംജ॑ഞാനം നഃ സ്വൈഃ । സംജ॑ഞാനമര॒ണ്ണൈഃ ।
 സംജ॑ഞാനമശ്വി॒നാ യു॒വം । ഇ॒ഹാ॒സ്മാ॒സു നിയ॑ച്ഛതം ॥
 സംജ॑ഞാനം മേ ബൃഹ॒സ്സതിഃ॑ ।
 സംജ॑ഞാനം സ॒വിതാ॑ ക॒രത് । സംജ॑ഞാനമശ്വി॒നാ യു॒വം ।
 ഇ॒ഹ മ॒ഹ്യം നിയ॑ച്ഛതം ॥ ഉ॒പച്ഛാ॒യാമീ॒വ ഘൃ॑ണേഃ ।
 അ॒ഗന്മ॑ ശർമ॒തേ വ॒യം । 39 (10)

T.B.2.4.4.7

അഗ്നേ॑ ഹിര॒ണ്യസം॑ഭൃശഃ ॥
 അ॒ഭണ്യേ॑ഭിഃ സ॒വിതഃ॑ പാ॒യുഭി॑ഷ്ടം ।
 ശി॒വേഭി॑രദ്യ പ॒രിപാ॑ഹി നോ ഗ॒യം ।
 ഹിര॒ണ്യജി॑ഹഃ സു॒വിതാ॑യ നവ്യ॒സേ ।

രക്ഷാമാകിർ നോ അഘശംസ ഇൗശത ॥
 മദേമദേ ഹി നോ ദദുഃ । യുമാ ഗവാമുജുകൃതുഃ ।
 സംഗൃഭായ പുരു ശതാ । ഉദയാ ഹസ്ത്യാ വസു ।
 ശിശീഹി രായ ആദര ॥ 40 (10)

T.B.2.4.4.8

ശിപ്രിൻ വാജാനാം പതേ । ശചീവസുവ ദസുസനാ ॥
 ആ തു ന ഇന്ദ്ര ഭാജയ । ഗോഷ്വശോഷു ശുഭ്രുഷു ।
 സഹസ്രേഷു തുവീമഘ ॥ യദ്-ദേവാ ദേവ ഹേഡനം ।
 ദേവാസശ്ചക്യമാ വയം । ആദിത്യാസുസാമാ യൂയം ।
 ഋതസ്യുർതേന മുഞ്ചത ॥ ഋതസ്യുർതേ-നാദിത്യാഃ । 41 (10)

T.B.2.4.4.9

യജത്രാ മുഞ്ചതേഹ മാ ॥ യജൈന്തർ വോ യജന്തവാഹസഃ ।
 ആശിക്ഷന്തോ ന ശേകിമ ॥ മേദസ്വതാ യജമാനാഃ ।
 സ്രുചാഽഽജ്യേന ജുഹ്വതഃ । അകാമാ വോ വിശേവ ദേവാഃ ।
 ശിക്ഷന്തോ നോപ ശേകിമ ॥ യദി ദിവാ യദി നക്തം ।
 ഏന ഏനസ്യോഽകരത് ।
 ഭൂതം മാ തസ്മാദ്ഭവ്യം ച () ॥ 42 (10)

T.B.2.4.4.10

ദ്രുപദാദിവ മുഞ്ചതു ॥ ദ്രുപദാദിവേൻ-മുമുചാനഃ ।
 സ്വിന്നഃ സ്താത്വീ മലാദിവ । പുതം പവിത്രേണ വാജ്യം ।

വിശേ॑ മു॒ഞ്ച॑ന്തു॒ മൈ॒നസഃ॑ ॥ ഉ॒ദ॒വം॑ തമ॒സസ്സ॑രി ।
 പശ്യ॑ന്തോ ജ്യോതി॒രുത്ത॑രം । ദേ॒വം ദേ॒വത്രാ॑ സൂ॒ര്യം॑ ।
 അ॒ഗ്ന ജ്യോതി॒രുത്ത॑മം ॥ 43 (9)

(തവ॑ - കൃ॒ധി - വ॒നസ്സ॑തീ - ജ്ഞാ॒നതാ॑ - മ॒സതി॑ - വ॒യം -
 ഭ॒രാ - ഭി॒ത്യാ - ശ്വ - +നവ॑ ച) (A4)

2.4.5 അനുവാകം 5 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.5.1

വൃ॒ഷാ സോ അ॒ച്ശുഃ॑ പ॒വതേ॑ ഹ॒വിഷാ॑ൻമ്-സോമഃ ।
 ഇ॒ന്ദ്രസ്യ॑ ഭാ॒ഗ ജി॒തയുഃ॑ ശ॒തായുഃ॑ ।
 സ മാ॒ വൃ॒ഷാണ॑ം വൃ॒ഷഭ॑ം കൃ॒ണോതു॑ ।
 പ്രി॒യം വൃ॒ശാച്ഛ॑ സർവ॒വീര്യ॑ സു॒വീരം॑ ॥
 ക॒സ്യ വൃ॒ഷാ സു॒തേ സ॒ചാ॑ । നി॒യുത്ഥാ॑ൻ വൃ॒ഷഭോ॑ ര॒ണത് ।
 വൃ॒ത്രഹാ॑ സോമ॒പീത॑യേ ॥ യ॒സ്മൈ ശൃ॑ങ്ഗ॒ വൃ॒ഷോ ന॑പാത് ।
 പ്ര॒ണപാ॑ത് കു॒ണ്ഡപാ॑യുഃ । നൃ॒സിന്ദ॑ഭ്ര॒ത്വ ആ॑ മ॒നഃ ॥ 44 (10)

T.B.2.4.5.2

തച്ഛ॑ സ॒ദ്ധീചീ॑രുതയോ വൃ॒ഷ്ണി॑യാനി ।
 പൗ॒ഛസ്യാ॑നി നി॒യുതഃ॑ സ॒ശ്വരി॑ന്ദ്രം ।
 സ॒മുദ്ര॑ം ന സി॒ന്ധവ॑ ഉ॒ക്ഥശൃ॑ഷ്ഠാഃ ।
 ഉ॒രുവൃ॑ച്ഛം ഗി॒ര ആ॑വിശ॒ന്തി ॥

ഇന്ദ്രായ ഗിരോ അനിശിതസർഗാഃ ।
 അപഃ പ്രൈരയന്മ് സഗരസ്യ ബുദ്ധ്യാത് ।
 യോ അക്ഷേണേവ ചക്രിയാ ശചീഭിഃ ।
 വിഷ്വക്തസ്തംഭ പൃഥിവീമുത ദ്യാം ॥
 അക്ഷോദയചവസാ ക്ഷാമ ബുദ്ധ്നം ।
 വാർണവാതസ്തവിഷീഭിരിന്ദ്രഃ । 45 (10)

T.B.2.4.5.3

ദ്യുധ്യാന്യഃ ഘ്നാദുശമാന ഓജഃ ।
 അവാഭിനത്കകുഭഃ പർവതാനാം ॥
 ആ നോ അഗ്നേ സുകേതുനാ । രയിം വിശ്വായുപോഷസം ।
 മാർദ്ധീകം ധേഹി ജീവസേ ॥ ത്വച്ഛ്വേസോമ മഹേ ഭഗം ।
 ത്വം യൂന ഗൃതായതേ । ദക്ഷം ദധാസി ജീവസേ ॥
 രഥം യുഞ്ജതേ മരുതഃ ശുഭേ സുഗം ।
 സുരോ ന മിത്രാവരുണാ ഗവിഷ്ടീഷു । 46 (10)

T.B.2.4.5.4

രജാച്ഛി ചിത്രാ വി ചരന്തി തന്യവഃ ।
 ദിവഃ സമ്രാജാ പയസാ ന ഉക്ഷതം ॥
 വാച്യ്വ സു മിത്രാവരുണാവിരാവതീം ।
 പർജന്യശ്ചിത്രാം വദന്തി തിഷീമതീം ।

അ॒ഭ്രാ॒ വ॒സത॑ മ॒രുതഃ॑ സു॒ മായ॑യാ ।
 ദ്യാം॑ വ॒ർഷ॑യത-മ॒രുണാ॑മ॒രേപ॑സം ॥
 അ॒യുക്ത॑ സ॒പ്ത ശു॒ന്ധ്യുവഃ॑ । സൂ॒രോ॒ രഥ॑സ്യ॒ ന॒പ്രിയഃ॑ ।
 താ॒ഭി॒ര്യാതി॑ സ്വ॒യുക്തി॑ഭിഃ ॥
 വ॒ഹി॒ഷ്ടേഭി॑ർ വി॒ഹര॑ൻ. യാസി॒ തന്തും॑ । 47 (10)

T.B.2.4.5.5

അ॒വ॒വ്യ॑യന്ന॒സിതം॑ ദേ॒വ വ॑സ്വഃ ।
 ദ॒വി॒ദ്ധാ॒തോ॒ രശ്മ॑യഃ സൂ॒ര്യ॑സ്യ ।
 ച॒ർമേ॒വാവാ॑ധു॒സ്തമോ॑ അ॒ഹ്നാ॑ന്തഃ ॥ പ॒ർജ॑ന്യായ॒ പ്രഗാ॑യത ।
 ദി॒വ॒സ്സു॒ത്രായ॑ മീ॒ഘുഷേ॑ । സ നോ॑ യ॒വസ॑മി॒ച്ഛതു॑ ॥
 അ॒ച്ഛാ॒ വദ॑ ത॒വസം॑ ഗീ॒ർഭി॑രാഭിഃ ।
 സ്തൂ॒ഹി പ॒ർജ॑ന്യം ന॒മസാ॑ വി॒വാസ॑ ।
 ക॒നി॒ക്രദ॑-വൃ॒ഷഭോ॑ ജീ॒രദാ॑നുഃ ।
 രേ॒തോ॑ ദ॒ധാ॒ത്വോ॒ഷധീ॑ഷു ഗർഭം ॥ 48 (10)

T.B.2.4.5.6

യോ॑ ഗർഭമോ॒ഷധീ॑നാം । ഗ॒വാം കൃ॒ണോ॑ത്യർവ॒താം ।
 പ॒ർജ॑ന്യഃ പൂ॒രുഷീ॑ണാം ॥ ത॒സ്മാ ഇ॒ദാ॒സ്യേ॑ ഹ॒വിഃ॑ ।
 ജു॒ഹോ॒താ മ॑ധു॒മത്ത॑മം । ഇ॒ധാം നഃ॑ സ॒ഽയതം॑ ക॒രത് ॥
 തി॒സ്രോ യ॑ദഗേ॒ ശര॑ദ॒സ്താമി॑ത് ।

ശുചിം ഘൃതേന ശുചയഃ സപര്യന് ।
 നാമാനി ചിദ്രധിരേ യജ്ഞിയാനി ।
 അസൃദയന്ത തനുവഃ സുജാതാഃ ॥ 49 (10)

T.B.2.4.5.7

ഇന്ദ്രശ്ച നഃ ശുനാസീരൗ । ഇമം യജ്ഞം മിമിക്ഷതം ।
 ഗർഭം ധത്തൗ സ്വസ്തയേ ॥
 യയോരിദം വിശ്വം ഭുവന-മാവിവേശ് ।
 യയോരാന്തോ നിഹിതോ മഹശ്ച ।
 ശുനാസീരാവൃതുഭിഃ സംവിദാന്തൗ ।
 ഇന്ദ്രവന്തൗ ഹവിരിദം ജുഷേമാം ॥
 ആ ഘാ യേ അഗ്നിമിന്ധതേ । സ്തുണന്തി ബർഹിരാന്തൃഷക് ।
 യേഷാമിന്ദോ യുവാ സഖാ () ॥ അഗ്ന ഇന്ദ്രശ്ച മേദിനാ ।
 ഹമോ വൃത്രാണ്യപ്രതി । യുവച് ഹി വൃത്രഹന്തമാ ॥
 യാഭ്യാച് സുവരജയന്നഗ്ര ഏവ ।
 യാവാതസ്ഥതുർ-ഭുവനസ്യ മദ്ധ്യേ ।
 പ്രചർഷണീ വൃഷണാ വജ്രബാഹു ।
 അഗ്നീ ഇന്ദ്രാ വൃത്രഹണാ ഹുവേ വാം ॥ 50 (17)

(മന - ഇന്ദ്രോ - ഗാവിഷ്ടിഷു - തന്തു - ഗർഭ്യ -
സുജാതാഃ - സഖാ സപ്ത ച) (A5)

2.4.6 അനുവാകം 6 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.6.1

ഉത നഃ പ്രിയാ പ്രിയാസു । സപ്തസ്വസാ സുജുഷാ ।
സരസ്വതീ സ്തോമ്യാ ഭൂത് ॥
ഇമാ ജുഹ്വാനാ യുഷ്മദാ നമോഭിഃ ।
പ്രതി സ്തോമ്യ് സരസ്വതി ജുഷസ്വ ।
തവ ശർമൻ പ്രിയതമേ ദധാനാഃ ।
ഉപസ്ഥേധാമ ശരണം ന വൃക്ഷം ॥ ത്രീണി പദാ വിചക്രമേ ।
വിഷ്ണുർ ഗോപാ അദാഭ്യഃ ।
തതോ ധർമാണി ധാരയൻ ॥ 51 (10)

T.B.2.4.6.2

തദസ്യ പ്രിയമഭി പാഥോ അശ്യാം ।
നരോ യത്ര ദേവയവോ മദന്തി ।
ഉരുക്രമസ്യ സ ഹി ബന്ധുരിത്ഥാ ।
വിഷ്ണോഃ പദേ പരമേ മദ്ധ്യ ഉമ്സഃ ॥
ക്രത്വാ ദാ അസ്ഥു ശ്രേഷ്ഠഃ ।
അഭ്യ ത്വാ വന്വൻമ് സുരേകാഃ ॥

മർത ആനാശ സുവൃക്തിം || ഇമാ ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മവാഹ ।

പ്രിയാ ത ആ ബർഹിഃ സീദ ।

വീഹി സൂര പുരോധാശം || 52 (10)

T.B.2.4.6.3

ഉപ നഃ സൂനവോ ഗിരഃ । ശൃണ്വന്തമൃതസ്യ യേ ।

സുമൃഡീകാ ഭവന്തു നഃ || അഭ്യാ നോ ദേവ സവിതഃ ।

പ്രജാവഥ് സാവീഃ സൗഭഗം । പരാ ദുഃഷ്പിയിച്ഛ സുവ ||

വിശ്വാന്വി ദേവ സവിതഃ । ദുരിതാനി പരാസുവ ।

യദ്-ഭദ്രം തന്മ ആസുവ ||

ശുചിമർകൈർ-ബൃഹസ്പതിം || 53 (10)

T.B.2.4.6.4

അദ്ധാരേഷു നമസ്യത । അനാമ്യോജ ആചകേ ||

യാ ധാരയന്ത ദേവാ സുദക്ഷാ ദക്ഷപിതാരാ ।

അസൂര്യായ പ്രമഹസാ ||

സ ഇതക്ഷേതി സുധിത ഓകസി സേവ ।

തസ്മാ ഇധാ പിനതേ വിശ്വാദാനീ ।

തസ്മൈ വിശഃ സ്വയമേവാനമന്തി ।

യസ്മിൻ ബ്രഹ്മാ രാജന്വി പൂർവ ഏതി ||

സകൃതിമിന്ദ്ര സച്യുതിം ।

സച്യുതിം ജഘനച്യുതിം । 54 (10)

T.B.2.4.6.5

കനാത്കാഭാം ന ആഭര । പ്രയസ്തുന്നിവ സക്ഥ്യം ॥

വിന ഇന്ദ്ര മൃധോ ജഹി । കനീഖുനദിവ സാപയൻ ।

അഭി നഃ സുഷ്ടുതിം നയ ॥ പ്രജാപതിഃ സ്ത്രിയാം യശഃ ।

മുഷ്ടയോരദധാഥ് സപം । കാമസ്യ തൃപ്തിമാനനം ।

തസ്യാഗേ ദാജയേഹ മാ ॥ മോദഃ പ്രമോദ ആനനഃ । 55 (10)

T.B.2.4.6.6

മുഷ്ടയോർനിഹിതഃ സപഃ । സ്യുത്വേവ കാമസ്യ തൃപ്യാണി ।

ദക്ഷിണാനാം പ്രതിഗ്രഹേ ॥ മനസശ്ചിത്ത-മാകൃതിം ।

വാചഃ സത്യ-മശീമഹി । പശൂനാഃ രൂപമന്നസ്യ ।

യശഃ ശ്രീഃ ശ്രയതാം മയി ॥

യഥാ ഹമസ്യ അത്യപഃ സ്ത്രിയൈ പുമാൻ ।

യഥാ സ്ത്രി തൃപ്യതി പുഷ്ടസി പ്രിയേ പ്രിയാ ।

ഏവം ദഗസ്യ തൃപ്യാണി । 56 (10)

T.B.2.4.6.7

യജ്ഞസ്യ കാമ്യഃ പ്രിയഃ ॥ ദദാമീത്യഗ്നിർ വദതി ।

തഥേതി വായുരാഹ തത് । ഹന്തേതി സത്യം ചന്ദ്രമാഃ ।

ആദിത്യഃ സത്യമോമിതി ॥ ആപസ്തഥ്-സത്യമാഭരൻ ।

യശോ യജ്ഞസ്യ ദക്ഷിണാം ।

അസൗ മേ കാമഃ സമൃദ്ധ്യതാം ॥

ന ഹി സ്പശമവിദൻ-നന്യമസ്മാത് ।

വൈശ്യാനരാത് പുര ഏതാരമഗേഃ । 57 (10)

T.B.2.4.6.8

അഥേമമൻമന്നമൃതമമുരാഃ ।

വൈശ്യാനരം ക്ഷേത്രജിത്വായ ദേവാഃ ॥

യേഷാമിമേ പൂർവേ അർമാസ ആസന് ।

അയുപാഃ സദ്മ വിഭൃതാ പുരുണി ।

വൈശ്യാനര ത്വയാ തേ നൃത്താഃ ।

പൃഥിവീ-മന്യാമദിതസ്ഥൂർ-ജനാസഃ ॥

പൃഥിവീം മാതരം മഹീം । അന്തരിക്ഷ-മുപബ്രുവേ ।

ബൃഹതീമൃതയേ ദിവം ॥ വിശ്വം ബിഭർതി പൃഥിവീ । 58 (10)

T.B.2.4.6.9

അന്തരിക്ഷം വിപ്രപ്രഥേ । ദുഹേ ദൃൗർ ബൃഹതീ പയഃ ॥

ന താ നശന്തി ന ദഭാതി തസ്മരഃ ।

നൈനാ അമിത്രോ വൃഥിരാദധർഷതി ।

ദേവാഽശ്വ യാദിർ യജതേ ദഭാതി ച ।

ജ്യോഗിത്താഭിഃ സചതേ ഗോപതിഃ സഹ ॥

ന താ അർവാ രേണു॒ക॒കാ॒ടോ അ॒ശ്നുതേ॑ ।

ന സ॒ഃ സ്കൃ॒ത॒ത്ര-മു॒പ॒യ॒ന്തി താ അ॒ഭി ।

ഉ॒രു॒ഗാ॒യ॒മ॒ഭ॒യം ത॒സ്യ താ അ॒നു ।

ഗാ॒വോ മ॒ർത്യ॒സ്യ വി॒ച॒ര॒ന്തി യ॒ജ്ഞഃ॑ ॥ 59 (10)

T.B.2.4.6.10

രാ॒ത്രി വൃ॒ദ്ധ്യ॒ദായ॒തീ । പു॒രു॒ത്രാ ദേ॒വ്യ॒ക്ഷ॒ഭിഃ ।

വി॒ശ്വാ അ॒ധി ശ്രീ॒യോ॒ധിത॑ ॥ ഉ॒പ തേ॒ ഗാ ഇ॒വാ॒ക॒രം ।

വൃ॒ണീ॒ഷ്യ ദു॒ഹി॒തർ ദി॒വഃ । രാ॒ത്രി സ്തോ॒മം ന ജി॒ഗൃ॒ഷീ ॥

ദേ॒വീം വാ॒ച॒മ॒ജ॒ന॒യ॒ന്ത ദേ॒വാഃ ।

താം വി॒ശ്വ॒രൂ॒പാഃ പ॒ശ॒വോ വ॒ദ॒ന്തി ।

സാ നോ॒ മ॒ന്ത്രേ॒ഷ്യമൂ॒ർജം॑ ദു॒ഹാ॒നാ ।

ധേ॒നുർവാ॒ഗ॒സ്മാ॒നു॒പ സു॒ഷ്ടു॒തൈ॒തു ॥ 60 (10)

T.B.2.4.6.11

യദ് വാ॒ഗാ॒ദ॒ന്ത്യ-വി॒ചേ॒ത॒നാ॒നി ।

രാ॒ഷ്ട്രീ ദേ॒വാ॒നാം നി॒ഷ॒സാ॒ദ മ॒ന്ത്രാ ।

ച॒ത॒സ്ര ഊ॒ർജം॑ ദു॒ദു॒ഹേ പ॒യാ॒ഹ്സി ।

ക॒പ സി॒ ദ॒സ്യാഃ പ॒ര॒മം ജി॒ഗാ॒മ ॥

ഗൗ॒രീ മി॒മായ സ॒ലി॒ലാ॒നി ത॒ക്ഷ॒തീ ।

ഏ॒ക॒പ॒ദീ ദി॒പ॒ദീ സാ ച॒തു॒ഷ്ഠീ ।

അഷ്ടാപദീ നവപദീ ബഭൂവുഷീ ।
 സഹസ്രാക്ഷരാ പരമേ വ്യോമന് ॥
 തസ്യാച്ഛ സമുദ്രാ അധി വി ക്ഷരന്തി ।
 തേന ജീവന്തി പ്രദിശശ്ചതസ്രഃ । 61 (10)

T.B.2.4.6.12

തതഃ ക്ഷരത്യക്ഷരം । തദ്-വിശ്വ-മുപജീവതി ॥
 ഇന്ദ്രാ സൂരാ ജനയൻ-വിശ്വകർമ്മാ ।
 മരുതാച്ഛ അസ്തൂ ഗണവാൻ-സജാതവാൻ ।
 അസ്യ സ്തൂഷാ-ശ്വാശൂരസ്യ പ്രശിഷ്ടിം ।
 സപതാ വാചം മനസാ ഉപാസതാം ॥
 ഇന്ദ്രഃ സൂരോ അതരദ്-രജാച്ഛസി ।
 സ്തൂഷാ സപതാഃ ശ്വാശൂരോഽയമസ്തൂ ।
 അയച്ഛ ശത്രുഞ്ജയതു ജർഹൃഷാണഃ ।
 അയം വാജം ജയതു വാജസാതൗ () ॥
 അഗ്നിഃ ക്ഷത്രഭൂദനിഭൂഷ്മോജഃ ।
 സഹസ്രിയോ ദീപ്യതാ-മപ്രയുച്ഛന് ।
 വിദ്രാജമാനഃ സമിധാന ഉഗ്രഃ ।
 ആന്തരിക്ഷമരുഹദ-ഗന്ധാം ॥ 62 (14)

(ധാരയൻ - പുരോധാശം - ബൃഹസ്പതിം - ജഘനച്യുതി
- മാനന്ദോ - ഭഗസ്യ തൃപ്യാ - ബൃഗേഃ - പൃഥിവീ -
യജന - ഏതു - പ്രദിശശ്ചതസ്രോ - വാജസാതൗ
ചതാരി ച) (A6)

2.4.7 അനുവാകം 7 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.7.1

വൃഷാഃ സ്യുഷ്ടശൂർ-വൃഷഭായ ഗൃഹ്യസേ ।
വൃഷാഃ യമുഗ്രോ നൃചക്ഷസേ ।
ദിവ്യഃ കർമ്മണ്യോ ഹിതോ ബൃഹന്നാമ ।
വൃഷഭസ്യ യാ കകൂത് ॥ വിഷുവാൻ. വിഷ്ണോ ഭവതു ।
അയം യോ മാമകോ വൃഷാ । അഥോ ഇന്ദ്ര ഇവ ദേവേഭ്യഃ ।
വിബ്രവീതു ജനേഭ്യഃ ॥ ആയുഷ്മന്തം വർചസ്വന്തം ।
അഥോ അധിപതിം വിശാം । 63 (10)

T.B.2.4.7.2

അസ്യാഃ പൃഥിവ്യാ അദ്ധ്യക്ഷം । ഇമമിന്ദ്ര വൃഷഭം കൃണു ॥
യഃ സുശൃങ്ഗഃ സുവൃഷഭഃ । കല്യാണോ ദ്രോണ ആഹിതഃ ।
കാർഷ്ഠീവലപ്രഗാണേന । വൃഷഭേണ് യജാമഹേ ॥
വൃഷഭേണ് യജമാനാഃ । അക്രൂരേണേവ സർപിഷാ ।
മൃധശ്ച സർവാ ഇന്ദ്രേണ ।
പൃതനാശ്ച ജയാമസി ॥ 64 (10)

T.B.2.4.7.3

യ॒സ്യായ॑മൃ॒ഷഭോ॑ ഹ॒വിഃ॑ । ഇ॒ന്ദ്രായ॑ പ॒രിണീ॑യതേ ॥
 ജയാ॑തി ശ॒ത്രുമാ॑യന്തം । അ॒ഥോ ഹ॑ന്തി പൃ॒തന്യ॑തഃ ॥
 നൃ॒ണാമ॑ഹ പ്ര॒ണീര॑സത് । അ॒ഗ്ര ഉ॑ദി॒ന്ദിന്ദ॑താമ॒സത് ॥
 ഇ॒ന്ദ്ര ശു॑ഷ്മം ത॒നുവാ॑ മേ॒രയ॑സ്വ ।
 നീ॒ചാ വി॑ശ്വാ അ॒ഭിതി॑ഷ്ടാഭിമാ॒തീഃ॑ ।
 നി ശൃ॑ണീ॒ഹ്യാബാ॑ധം യോ നോ അ॒സ്തി ।
 ഉ॒രും നോ॑ ലോ॒കം കൃ॑ണു॒ഹി ജീ॑രദാനോ ॥ 65 (10)

T.B.2.4.7.4

പ്രേ॒ഹ്യഭി॑പ്രേ॒ഹി പ്ര॑ഭ॒രാ സ॑ഹ॒സ്വ ।
 മാ വി॑വേനോ വി ശൃ॒ണു॑ഷ്വാ ജനേ॒ഷു ।
 ഉദീ॑ധി॒തോ വൃ॑ഷഭ॒തിഷ്ഠ॑ ശു॒ഷ്മഃ॑ ।
 ഇ॒ന്ദ്ര ശ॒ത്രുൻ പു॒രോ അ॒സ്മാക॑ യു॒ദ്ധ്യ ॥
 അ॒ഗ്നേ ജേ॒താ ത്വം ജ॑യ । ശ॒ത്രുൻമ॑ സ॒ഹസ॑ ഓജ॒സാ ।
 വി ശ॒ത്രുൻ॑. വിമൃ॒ധോ നു॑ദ ॥
 ഏ॒തം തേ॒ സ്തോ॑മം തുവി॒ജാത॑ വി॒പ്രഃ॑ ।
 രഥം॑ ന ധീ॒രഃ സ്വ॑പാ അ॒തക്ഷ॑ം ।
 യദീ॑ദഗ്നേ പ്ര॒തി ത്വം ദേ॑വ ഹ॒ര്യാഃ॑ ॥ 66 (10)

T.B.2.4.7.5

സുവർവതീരപ ഏ॒നാ ജ॒യേമ॑ ॥ യോ ഘൃ॒തേ॒നാഭി॑മാ॒നിതഃ॑ ।
 ഇ॒ന്ദ്ര ജൈ॒ത്രായ॑ ജ॒ജ്ഞി॑ഷേ । സ॒ നഃ॑ സം॒കാ॒സു പാ॒രയ॑ ।
 പൃ॒ത॒നാ॒സാഹേ॑ഷു ച ॥ ഇ॒ന്ദ്രോ ജി॒ഗായ॑ പൃ॒ഥി॒വീം ।
 അ॒ന്തരി॑ക്ഷ്യ॒സു സു॒വർ മ॒ഹത്॑ । വൃ॒ത്ര॒ഹാ പൂ॑രു॒ചേ॒തനഃ॑ ॥
 ഇ॒ന്ദ്രോ ജി॒ഗായ॑ സ॒ഹ॒സാ സ॒ഹാച്ഛി॑ ।
 ഇ॒ന്ദ്രോ ജി॒ഗായ॑ പൃ॒ത॒നാനി॑ വി॒ശ്വാ॑ ॥ 67 (10)

T.B.2.4.7.6

ഇ॒ന്ദ്രോ ജാ॒തോ വി॑ പു॒രോ॑ രു॒രോജ॑ ।
 സ॒ നഃ॑ പ॒ര॒സ്താ വ॒രി॒വഃ കൃ॑ണോതു ॥ അ॒യം കൃ॒തൂ॒രഗൃ॑ഭീതഃ ।
 വി॒ശ്വജി॑-ദു॒ർഭി॒ദിമ്- സോ॑മഃ । ഋ॒ഷിർ വി॒പ്രഃ കാ॑വേ്॒യന॑ ॥
 വാ॒യുര॒ഗ്രേ॒ഗാ യ॑ജ്ഞ॒പ്രീഃ । സാ॒കം ഗ॒ന്ധ॒ന॒സാ യ॑ജ്ഞം ।
 ശി॒വോ നി॒യുദ്ഭിഃ॑ ശി॒വാഭിഃ॑ ॥ വാ॒യോ ശു॒ക്രോ അ॑യാമി॒ തേ॑ ।
 മ॒ദ്ധോ അ॒ഗ്രം ദി॒വിഷ്ടി॑ഷു ॥ 68 (10)

T.B.2.4.7.7

ആ॒യാ ഹി॑ സോ॒മപീ॑തയേ । സ്വാ॒രു॒ഹോ ദേ॒വ നി॒യുത്വാ॑താ ॥
 ഇ॒മി॒ന്ദ്ര വർദ്ധ॑യ ക്ഷ॒ത്രിയാ॑ണാം ।
 അ॒യം വി॒ശാം വി॒ശ്വ॑പതി॒രസ്തു॑ രാജാ ॥
 അ॒സ്മാ ഇ॒ന്ദ്ര മ॒ഹി വർദ്ധാ॑ച്ഛി॒ധേഹി॑ ।
 അ॒വർദ്ധ॑സം കൃ॒ണു॒ഹി ശ॒ത്രു॒മ॒സ്യ ॥

ഇ॒മമാ॒ഭജ॒ ഗ്രാ॒മേ അ॒ശോ॒ഷു ഗോ॒ഷു ।
 നി॒രമു॒ം ഭജ॒ യോഽമി॒ത്രോ അ॒സ്യ ।
 വർ॒ഷ്ണൻ ക॒ഷത്ര॑സ്യ ക॒കുഭി॑ ശ്ര॒യസ്വ ।
 ത॒തോ ന ഉ॒ഗ്രോ വി॒ഭജാ॑ വ॒സുനി॑ ॥ 69 (10)

T.B.2.4.7.8

അ॒സ്മേ ദ്യാ॒വാപൃ॒ഥിവി॑ ഭൂ॒രി വാ॒മം ।
 സം ദു॒ഹാ॒മാം ഫ॒ർമദു॒ഷേവ॑ ധേ॒നുഃ ।
 അ॒യച്ഛ॑ രാ॒ജാ പ്രി॒യ ഇ॒ന്ദ്ര॑സ്യ ഭൂ॒യാത് ।
 പ്രി॒യോ ഗ॒വാമോ॒ഷധീ॑നാ-മു॒താ॒പാം ॥
 യു॒നജ്ജി॑ ത ഉ॒ത്തരാ॑വ॒ന്ത-മി॒ന്ദ്രം ।
 യേന॑ ജ॒യാസി॑ ന പ॒രാജ॑യാ॒സൈ ।
 സ ത്വാ ഽക॑രേ॒കവൃ॒ഷഭഃ॑ സ്വാ॒നാം ।
 അ॒ഥോ രാ॒ജന്നു॑ത്ത॒മം മാ॑ന॒വാ॒നാം ॥
 ഉ॒ത്തര॑സ്ത്വമ॒ധരേ॑ തേ സ॒പ॒താഃ ।
 ഏ॒കവൃ॒ഷാ ഇ॒ന്ദ്ര॑സ॒ഖാ ജി॒ഗീ॒വാൻ ॥ 70 (10)

T.B.2.4.7.9

വി॒ശ്വാ ആ॒ശാഃ പൃ॒തനാഃ॑ സം॒ജയ॑ഞ്ജ॒യൻ ।
 അ॒ഭി॒തി॒ഷ്ട ശ॒ത്രു॒യതഃ॑ സ॒ഹ॒സ്വ ॥
 തു॒ഭ്യം ഭര॑ന്തി ക॒ഷിത॑യോ॒ യവി॑ഷ്ട ।

ബലിമഗ്നേ അന്തി ത ഓത ദൂരാത് ।
 ആ ഭന്ദിഷ്ടസ്യ സുമതിം ചികിദ്ധി ।
 ബൃഹത്തേ അഗ്നേ മഹി ശർമ്മ ഭദ്രം ॥
 യോ ദേഹ്യോ അനമയദധസൈഃ ।
 യോ അര്യപത്നീ-രുഷസശ്ചകാര ।
 സ നിരുദ്ധ്യാ നഹുഷോ യഹോ അഗ്നിഃ ।
 വിശശ്ചക്രേ ബലിഹൃതഃ സഹോദിഃ ॥ 71 (10)

T.B.2.4.7.10

പ്ര സദ്യോ അഗ്നേ അത്യേഷ്ടന്യാൻ ।
 ആവിർ യസൈ ചാരുതരോ ബഭൂമ ।
 ഞാഡേന്യോ വപുഷ്യോ വിഭാവം ।
 പ്രിയോ വിശാമതിമിർ-മാനുഷീണാം ॥
 ബ്രഹ്മ ജ്യേഷ്ഠാ വീര്യോ സംഭൃതാനി ।
 ബ്രഹ്മാഗ്രേ ജ്യേഷ്ഠം ദിവമാതതാന ।
 ഋതസ്യ ബ്രഹ്മ പ്രഥമോത ജജേത ।
 തേനാർഹതി ബ്രഹ്മണാ സ്പർദ്ധിതും കഃ ॥
 ബ്രഹ്മ സ്രുചോ ഘൃതവതീഃ ।
 ബ്രഹ്മണാ സ്വരവോ മിതാഃ ॥ 72 (10)

T.B.2.4.7.11

ബ്രഹ്മ യജ്ഞസ്യ തന്തവഃ । ഋതീജോ യേ ഹവിഷ്യതഃ ॥

ശൃങ്ഗാണീവേച്ഛുങ്ഗിണാച്ഛു സംദദ്യശ്രീരേ ।

ചഷാലവന്തഃ സ്വരവഃ പൃഥിവ്യാം ।

തേ ദേവാസഃ സ്വരവസ്തസ്ഥിവാച്ഛുഃ ।

നമഃ സഖിദ്യഃ സന്നാഥാഃ ഹവഗാത ॥

അഭിദ്യൂരഗ്നിരതരദ്-രജാച്ഛി ।

സ്വധോ വിഹത്യ പൃതനാ അഭിശ്രീഃ ।

ജുഷാണോ മ ആഹുതിം മാ മഹിഷ്യ ।

ഹത്യാ സപത്താൻ. വരിവസ്തരനഃ () ॥

ഈശാനം ത്വാ ഭുവനാനാ-മഭിശ്രീയം ।

സ്തൗമ്യഗ ഉരുകൃതച്ഛു സുവീരം ।

ഹവിർ ജുഷാണഃ സപത്താച്ഛു അഭിദ്യൂരസി ।

ജഹി ശത്രുച്ഛുരപ മധോ നുദസ്വ ॥ 73 (14)

(വിശാം - ജയാമസി - ജീരദാനോ - ഹര്യോ - വിശ്വാ -

ദിവിഷ്ടിഷ്യ - വസൂനി - ജിഗീവാൻമ - സഹോഭിർ -

മിതാ - ന ശ്വതാരി ച) (A7)

2.4.8 അനുവാകം 8 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.8.1

സ പ്ര॒തവ॑ന്നവീ॒യസാ॑ । അ॒ഗ്നേ॑ ദ്യു॒തേന॑ സ॒യ്യാതാ॑ ॥
 ബൃ॒ഹത് ത॑തൻമ ഭാ॒നൂനാ॑ ॥ നവ॑ം നു സോ॒മമ॑ഗ്നയേ ॥
 ദിവഃ ശ്രേ॒തായ॑ ജീ॒ജനം॑ । വസോഃ കൃ॒വിദ്വ॑നാതി॒ നഃ ॥
 സ്വാ॒രുഹാ॑ യസ്യ ശ്രിയോ॑ ദൃ॒ശേ । രയി॑ർ വീ॒രവ॑തോ യഥാ ।
 അ॒ഗ്നേ യ॑ജ്ഞസ്യ ചേ॒തതഃ॑ ॥ അ॒ദാദൃഃ॑ പു॒ര ഏ॒താ । 74 (10)

T.B.2.4.8.2

അ॒ഗ്നിർ വി॒ശാം മാ॑നു॒ഷീണാം॑ । തൂ॒ർണീ॑ രഥഃ സദാ॒ നവഃ॑ ॥
 നവ॑ച്ഛ് സോ॒മായ॑ വാ॒ജിനേ॑ ॥ ആ॒ജ്യം പ॑യസോഽജനി ।
 ജു॒ഷ്ടച്ഛ് ശു॑ചി॒തമം വ॑സു ॥ നവ॑ച്ഛ് സോമ ജു॒ഷസ്വ॑ നഃ ।
 പീ॒യുഷ॑സ്യേഹ തൃ॒പ്ണു॑ഹി । യസ്മൈ॑ ഭാ॒ഗഃ ഋ॒താവ॑യം ॥
 നവ॑സ്യ സോമ തേ വ॒യം ।
 ആ സു॑മ॒തിം വൃ॑ണീമഹേ । 75 (10)

T.B.2.4.8.3

സ നോ॑ രാ॒സ്വ സ॑ഹ॒സ്രിണഃ॑ ॥ നവ॑ച്ഛ് ഹ॒വിർ ജു॒ഷസ്വ॑ നഃ ।
 ഋ॒തൂദിഃ॑ സോമ ഭൂ॒തമം॑ । തദ॑ങ്ഗ പ്ര॒തിഹ॑ര്യ നഃ ।
 രാ॒ജൻമ॑ സോമ സ്വ॒സ്തയേ॑ ॥ നവ॑ച്ഛ് സോമം നവ॑ച്ഛ് ഹ॒വിഃ ।
 ഇ॒ന്ദ്രാ॒ഗ്നിഭ്യാം॑ നിവേ॒ദയ॑ । തജ്ജു॑ഷേ॒താച്ഛ് സ॑ചേ॒തസാ॑ ॥

ശുചി॑ം നു സ്തോ॒മം നവ॑ജാതമ॒ദ്യ ।

ഇ॒ന്ദ്രാ॒ഗ്നീ വ്യ॑ത്ര॒ഹണാ॑ ജു॒ഷേമാം॑ ॥ 76 (10)

T.B.2.4.8.4

ഉ॒ഭാ ഹി॑ വാ॒ച് സു॒ഹവാ॑ ജോ॒ഹവീ॑മി ।

താ വാ॒ജച് സ॒ദ്യ ഉ॒ശതേ॑ ധേ॒ഷ്ടാ ॥

അ॒ഗ്നി॒രിന്ദ്രോ॑ നവ॒സ്യ നഃ॑ । അ॒സ്യ ഹ॒വ്യസ്യ॑ തൃ॒പ്യതാം॑ ।

ഇ॒ഹ ദേ॒വൗ സ॒ഹസ്രി॑ണൗ ॥

യ॒ജ്ഞം ന॒ ആ ഹി॑ ഗച്ഛ॒താം । വ॒സു॒മന്തച് സു॒വർവി॑ദം ।

അ॒സ്യ ഹ॒വ്യസ്യ॑ തൃ॒പ്യതാം॑ । അ॒ഗ്നി॒രിന്ദ്രോ॑ നവ॒സ്യ നഃ॑ ॥

വി॒ശ്വാൻ ദേ॒വാഃ സ്തർ॑പയത । 77 (10)

T.B.2.4.8.5

ഹ॒വി॒ഷോ॒ഽസ്യ॑ നവ॒സ്യ നഃ॑ । സു॒വർ വി॒ദോ ഹി॑ ജ॒ജ്ഞി॒രേ ॥

ഏ॒ദം ബ॒ർഹിഃ॑ സു॒ഷ്ടരീ॑മാ നവേ॒ന ।

അ॒യം യ॒ജ്ഞോ യ॒ജമാ॑നസ്യ ഭാ॒ഗഃ ।

അ॒യം ബ॒ഭൂവ॑ ഭൂ॒വന॑സ്യ ഗർഭഃ ।

വി॒ശ്വേ ദേ॒വാ ഇ॒ദമ॑ഭ്യാഗമി॒ഷ്ടാഃ ॥

ഇ॒മേ നു॑ ദ്യാവാ॒പൃഥി॑വീ സമീ॒ചീ ।

ത॒ന്വാ॒നേ യ॒ജ്ഞം പൂ॑രു॒പേശ॑സം ധി॒യാ ।

ആ॒സ്മൈ॑ പൃ॒ണീ॒താം ഭു॒വനാ॑നി വി॒ശ്വാ॑ ।

പ്ര॒ജാം പു॒ഷ്ടി॑മ॒മൃതം॑ നവേ॒ന ॥ 78 (10)

T.B.2.4.8.6

ഇ॒മേ ധേ॒നു അ॒മൃതം॑ യേ॒ ഭു॒ഹാതേ॑ ।

പ॒യ॒സ്വ-ത്യു॑ത്തരാമേ॒തു പു॒ഷ്ടിഃ॑ ।

ഇ॒മം യ॒ജ്ഞം ജു॒ഷമാ॑ണേ॒ നവേ॒ന ।

സ॒മീ॒ചീ ഭ്യാ॑വാ॒പൃഥി॑വീ ഘൃ॒താചീ॑ ॥

യ॒വി॒ഷ്ടോ ഹ॒വൃ॒വാഹ॑നഃ ।

ചി॒ത്രഭാ॑നൂർ-ഘൃ॒താസു॑തിഃ । ന॒വ॒ജാതോ॑ വി॒രോ॑ച॒സേ ।

അ॒ഗ്നേ ത॑ത്തേ॒ മഹി॑ത്വ॒നം ॥ താ॑മ॒ഗ്നേ ദേ॒വതാ॑ഭ്യഃ ।

ഭാ॒ഗേ ദേ॒വ ന മീ॑യ॒സേ ॥ 79 (10)

T.B.2.4.8.7

സ ഏ॒നാ വി॒ദ്വാൻ. യ॑ക്ഷ്യ॒സി । ന॒വ॒സ്മോ॑മം ജു॒ഷസ്വ॑ നഃ ॥

അ॒ഗ്നിഃ പ്ര॒ഥമഃ॑ പ്രാശ്॒ന്താതു॑ । സ ഹി॑ വേദ॒ യഥാ॑ ഹ॒വിഃ॑ ।

ശി॒വാ അ॒സ്മഭ്യ॑-മോ॒ഷധീഃ॑ । കൃ॒ണോതു॑ വി॒ശ്വാച॑ർഷ॒ണിഃ॑ ॥

ഭ॒ദ്രാ॒ന്നഃ ശ്രേ॒യഃ സ॑മ॒നൈഷ്ടു॑ ദേ॒വാഃ ।

താ॒യാഽവ॑സേ॒ന സ॑മ॒ശീമ॑ഹി॒ താ ।

സ നോ॑ മ॒യോഭ്യഃ॑ പി॒തോ ആ॑വി॒ശസ്വ॑ ।

ശം തോ॑കാ॒യ ത॒നുവേ॑ സ്യോ॒നഃ () ॥

ഏതമു ത്യം മധുനാ സംയുതം യവം ।

സരസ്വത്യാ അധിമനാവചർകൃഷുഃ ।

ഇന്ദ്ര ആസീദ് സീരപതിഃ ശതക്രതുഃ ।

കീനാശാ ആസൻ മരുതഃ സുഭാനവഃ ॥ 80 (14)

(പുര ഏതാ - വൃണീമഹേ - ജുഷേമാം - തർപയ

താമൃതം നവേന - മീയസേ - സ്യോന ശ്ചത്വാരി ച) (A8)

=====

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 8 Anuvaakams :-

(ജുഷ്ട - ശ്വക്ഷുഷോ - ജുഷ്ടീ നരോ - നക്തം ജാതാ -
വൃഷാ സ-ഉത നോ-വൃഷാഃസ്യഃശുഃ-സ പ്രതവദഷ്ടാ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ജുഷ്ടോ - മന്യൂർ ഭഗോ - ജുഷ്ടീ നരോ -
ഹരിവർപസം ഗിരഃ - ശിപ്രിൻ വാജാനാ - മൂത നോ -
യദ് വാഗ്വദന്തീ - വിശ്വാ ആശാ അശീതിഃ)

First and Last Word 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ജുഷ്ടഃ - സുദാനവഃ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ
ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ॥

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2, Prapaatakam 4 (TB 2.4)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	11	111
Anuvakam 2	9	91
Anuvakam 3	13	136
Anuvakam 4	10	99
Anuvakam 5	7	77
Anuvakam 6	12	124
Anuvakam 7	11	114
Anuvakam 8	7	74
Total →	80	826

Appendix

T.B.2.4.3.10 "ഏഷ ബ്രഹ്മാ {1}"

ഏഷ ബ്രഹ്മാ യ ജതിയഃ ।

ഇന്ദ്രോ നാമ ശ്രുതോ ഗണേ ॥

(Appearing in TB 3-7-9-5)

=====